Narodowy Bank Polski

Departament Analiz Makroekonomicznych i Strukturalnych

OCENA KONDYCJI FINANSOWEJ PRZEDSIĘBIORSTW W 2005 ROKU NA PODSTAWIE DANYCH F-01 GUS

Warszawa, sierpień 2006 roku

SPIS TREŚCI

Synteza 3

I. Przychody 8

II. Koszty 16

III. Wynik finansowy 20

IV. Analiza wskaźnikowa 24

I.1. WSKAŹNIKI RENTOWNOŚCI 24

I.2. PŁYNNOŚĆ FINANSOWA 26

I.3. WSKAŹNIKI OCENY SPRAWNOŚCI DZIAŁANIA 27

V. Zatrudnienie, wynagrodzenie, wydajność pracy 37

VI. Inwestycje 45

VII. Zapasy 59

VIII. Majątek i wybrane źrodła finansowania – podstawowe informacje 64

IX. Zadłużenie kredytowe przedsiębiorstw 67

X. Wskaźniki pokrycia zadłużenia kredytowego 72

XI. Udział firm z kapitałem zagranicznym w wynikach sektora przedsiębiorstw 75

Charakterystyka populacji, przekształcenia własnościowe 79

Słownik ważniejszych terminów 81

SYNTEZA

Celem opracowania jest przedstawienie podstawowych elementów sytuacji finansowej, w tym głównych relacji efektywnościowych, w sektorze przedsiębiorstw w 2005 r. w oparciu o dane ze sprawozdań F-01 GUS. Badana próba obejmuje ok. 16 tys. przedsiębiorstw niefinansowych, zatrudniających powyżej 49 pracowników, podlegających obowiązkowi sprawozdawczemu wobec GUS.

Ze względu na charakter sprawozdania F-01, zawierającego dla zmiennych finansowych wyłącznie dane nominalne, wyrażone w złotych, **brak deflatorów** dla szeregu z tych zmiennych utrudnia ocenę ich realnych zmian. Ponieważ wszystkie kategorie w F01 są wyrażone w ujęciu złotowym, natomiast część zasobów i strumieni w firmach może mieć **mieszaną strukturę walutową**, w warunkach kursu płynnego trudne może też być odróżnienie zmian ilościowych od wartościowych; zwłaszcza w przypadku silniejszych ruchów kursu. Interpretację części danych utrudniał także fakt, że dla wielu informacji finansowych sprawozdanie F-01 posługuje się bardzo uproszczonym **rozbiciem na pasma wymagalności i zapadalności (do 1 roku i powyżej roku)**. Warto też zwrócić uwagę na fakt, że 2005 r. był pierwszym **pełnym rokiem** naszego członkostwa w UE, co również może utrudniać porównywanie danych z 2005 r. z wielkościami z 2004 r. (np. ocenę dynamik), który nie był pod tym względem jednorodny. .

Przy powyższych ograniczeniach można sformułować następujące wnioski:

1. W 2005 r. sytuacja gospodarcza sektora przedsiębiorstw kształtowała się korzystnie mimo, że szereg wskaźników pogorszyło się w stosunku do 2004 r. O dobrej sytuacji sektora przedsiębiorstw świadczyło utrzymanie się wysokiego poziomu zysków – na najwyższym na tle dekady, o ile pominąć rekordowy 2004 r., poziomie. Przedsiębiorstwa wykazały wyższą w stosunku do 2004 r. aktywność inwestycyjną, co uwidoczniło się zarówno w wyższych nakładach na środki trwałe, jaki i we wzroście relacji tych nakładów do takich kategorii ekonomicznych, jak przychody (w latach 1999-2004 relacja ta nieprzerwanie spadała) i amortyzacja (relacja ta wzrosła drugi rok z rzędu po 6 letnim okresie spadku w latach 1998-2003). Zwiększyło się przeciętne zatrudnienie (trzeci rok z rzędu), a wraz z nim wzrosła również przeciętna płaca. Piąty rok z rzędu zwiększała się akumulacja finansowa przedsiębiorstw. Wzrosła też płynność całego sektora (w przypadku płynności gotówkowej do najwyższego poziomu na tle ostatniej dekady).
2. W 2005 r. przedsiębiorstwa uzyskały wyższe przychody niż w poprzednim roku (nominalnie i realnie), choć tempo wzrostu było niższe niż w 2004 r. Słabszy okazał się zwłaszcza I kw. 2005 r., który zadecydował o niższej dynamice przychodów w całym roku. W kolejnych kwartałach 2005 r. dynamika tej kategorii wyraźnie przyspieszyła. W 2005 r. wolniej niż w poprzednim roku rosły wpływy ze sprzedaży, odnotowano też spadek przychodów z pozostałej działalności

(poza sprzedażą). Niska dynamika przychodów ze sprzedaży wiązała się m.in. ze spadkiem cen transakcyjnych eksportu (m.in. efekt aprecjacji kursu), czego rezultatem było obniżenie się nominalnej dynamiki przychodów z eksportu. Spadek wpływów uzyskiwanych poza sprzedażą wynikał głównie ze spadku przychodów z tytułu dodatnich różnic kursowych. Dynamika przychodów była zróżnicowana w zależności od rodzaju działalności przedsiębiorstw. Przychody rosły najsilniej w przedsiębiorstwach z sekcji „Budownictwo", w podmiotach dużych, w tym zwłaszcza w jednostkach o największym zatrudnieniu (2000 osób i więcej) oraz w grupie wyspecjalizowanych eksporterów.

3. Po trzech latach poprawiającej się efektywności w 2005 r. dynamika kosztów przewyższyła tempo wzrostu przychodów. Przyczyniły się do tego m.in. rosnące koszty usług obcych, częściowo będące efektem wzrostu kosztów usług podwykonawczych. Kolejnym czynnikiem był znaczący wzrost cen surowców na rynkach światowych, w tym ropy i metali. Do wzrostu kosztów przyczynił się też najwyższy w ciągu ostatnich pięciu lat wzrost kosztów wynagrodzeń – o 5%. Czynnikiem hamującym wzrost kosztów był spadek kosztów niezwiązanych bezpośrednio ze statutową działalnością przedsiębiorstw (kosztów finansowych i pozostałych operacyjnych), w tym kosztów z tytułu odsetek. Obserwowany spadek efektywności należy jednak ocenić jako relatywnie niewielki (w ciągu ostatniej dekady obserwowano wyraźnie głębsze spadki).
4. Wielkość zysków znacznie przewyższyła wyniki z lat 1995-2003, choć była niższa niż w najlepszym na tle dekady - 2004 r. Największe korzyści przyniosła sprzedaż - wynik na sprzedaży przewyższył wynik finansowy brutto (warto przypomnieć, że w 2004 r., ponad 5% wyniku finansowego brutto stanowiły zyski z działalności poza sprzedażą). Straty odnotowano zaś na działalności pozostałej. Ujemny wpływ miał tu przede wszystkim spadek (dodatniego) wyniku na różnicach kursowych (74% udział w spadku wyniku finansowego brutto). Pozytywnie oddziaływała zaś poprawa (ujemnego) wyniku na odsetkach (udział ujemnego wyniku na odsetkach wzrósł z minus 11% wyniku finansowego brutto do minus 8,5%). W 2005 r. zysk netto wykazało 76% firm; o 1,4 pp. mniej niż w 2004 r., ale o 5,4 pp. więcej niż w 2003 r.
5. Wskaźniki rentowności obrotu kształtowały się w 2005 r. na wysokim poziomie i w ciągu ostatniej dekady były niższe jedynie od rekordowych rezultatów z 2004 r. Wskaźnik obrotu netto zmniejszył się z 4,8% do 3,9% r/r. Spadek rentowności zaobserwowano w większości analizowanych klas. Tylko przedsiębiorstwa budowlane i energetyka poprawiły rentowność w stosunku do 2004 r.
6. W 2005 r. w sektorze przedsiębiorstw obserwowano dalszą poprawę wskaźników płynności (w tym wskaźnika płynności gotówkowej do najwyższego poziomu od 1995 r.) oraz wysoki wzrost środków pieniężnych – o 18% r/r.
7. Choć w 2005 r. w próbie zwiększył się odsetek kredytobiorców, to trzeci rok z rzędu obserwowano nominalny spadek zadłużenia przedsiębiorstw z tytułu kredytów bankowych, wyrażonych

w PLN[1]. Relatywnie duży udział kredytu nominowanego w walutach obcych w sumie kredytów ogółem sprawił, że część spadku nominalnej wartości kredytów w sektorze przedsiębiorstw wynikała z aprecjacji złotego względem euro i dolara[2]. Na nominalny spadek zadłużenia z tytułu kredytów w populacji przedsiębiorstw niefinansowych dominujący wpływ miała redukcja zobowiązań wobec banków w największych przedsiębiorstwach (zatrudniających 2000 i więcej osób). W 2005 r. wielkość popytu na kredyt pozostawała pod wpływem między innymi poprawiającej się płynności przedsiębiorstw, relatywnie wysokiej akumulacji środków pieniężnych oraz rosnących zobowiązań z tytułu dostawi i usług.

8. Mimo redukcji zadłużenia z tytułu kredytów bankowych, wielkość zobowiązań ogółem sektora przedsiębiorstw wzrosła – o 6,6% r/r. Na ten wzrost złożyły się rosnące pozakredytowe zobowiązania krótkoterminowe, w tym zwłaszcza zobowiązania wobec dostawców, oraz dynamicznie zwiększające się zobowiązania z tytułu zaliczek otrzymanych na poczet przyszłych dostaw. Malały natomiast pozakredytowe zobowiązania długoterminowe.
9. Nakłady inwestycyjne w sektorze przedsiębiorstw niefinansowych rosły trzeci rok z rzędu (w 2005 r. wrosły wszystkie podstawowe składniki nakładów inwestycyjnych). Skala tego wzrostu była nieco niższa niż w 2004 r. (nominalny wzrost inwestycji wyniósł 7,9% wobec 13,7% w 2004 r., a ponadto odsetek firm zwiększających inwestycje spadł do poziomu sprzed akcesji). Po raz pierwszy od siedmiu lat zwiększyła się natomiast relacja inwestycji do przychodów. Głównym czynnikiem wzrostu inwestycji były nakłady na maszyny i urządzenia, które miały dominujący udział w rocznym przyroście nakładów inwestycyjnych. Dynamika inwestycji była zróżnicowana pomiędzy klasami przedsiębiorstw. Wśród grup, które odnotowały poprawę aktywności inwestycyjnej znalazły się m.in. firmy największe pod względem zatrudnienia (2000 i więcej pracowników), firmy te w 2004 r. ograniczały wydatki inwestycyjne. Po kilku latach głębokich redukcji nakładów na środki trwałe inwestycje zaczął zwiększać również sektor publiczny. Wśród sekcji PKD najbardziej zwiększyło tempo inwestycji górnictwo (kopalnie o dobrych wynikach finansowych), budownictwo oraz energetyka (w 2004 r. sekcja ta odnotowała spadek inwestycji).
10. W 2005 r. zapasy sektora przedsiębiorstw rosły mniej dynamicznie niż w 2004 r., ale szybciej niż przychody ze sprzedaży. W efekcie relacja zapasów do sprzedaży drugi rok z kolei zwiększała się. Wśród składników zapasów najszybciej przyrastały zapasy materiałów, co może być w pewnej mierze efektem obserwowanego wzrostu cen surowców i materiałów. Najwolniej rosły zaś zapasy towarów (wolniej niż sprzedaż). Zapasy produktów gotowych rosły nieznacznie szybciej niż sprzedaż.

---

[1] Ze statystyki bankowej zawierającej informacje statystyczne dotyczące monetarnych instytucji finansowych (NBP oraz banki komercyjne),wynika, że na koniec 2005 r. zadłużenie z tytułu kredytów udzielonych całemu sektorowi przedsiębiorstw wzrosło – o 2,6% nominalnie r/r. Przypomnijmy, że próba F-01 zawiera ok. 16 tys. przedsiębiorstw niefinansowych zatrudniających ponad 49 osób; nie reprezentowane są zatem małe przedsiębiorstwa.

[2] Ze skonsolidowanego bilansu systemu bankowego wynika, że na koniec 2005 r. zadłużenie z tytułu kredytów walutowych udzielonych przedsiębiorstwom stanowiło ok. 23% kredytów ogółem sektora przedsiębiorstw

11. Trzeci kolejny rok z rzędu sektor przedsiębiorstw zwiększał zatrudnienie. Zwiększyło się również tempo tego wzrostu (dynamika zatrudnienia wyniosła 2,7%, wobec 1,5% w 2004 r.) – do poziomu najwyższego od 2000 r.[3] Wzrost liczby zatrudnionych odnotowano w 48% badanych firm, a zatem w grupie większej niż w 2004 r. (o 4 pp.) Tempo powstawania nowych miejsc pracy było najwyższe w handlu i usługach, w sektorze prywatnym, w tym przede wszystkim w firmach z udziałem kapitału zagranicznego, w przedsiębiorstwach dużych oraz w grupie eksporterów wyspecjalizowanych. Wraz ze wzrostem liczby miejsc pracy rosły również przeciętne płace, a wzrost ten zanotowano we wszystkich sekcjach PKD. Odnotowano również wzrost wydajności pracy.
12. Podobnie jak w latach wcześniejszych w 2005 r. bardzo dynamicznie rozwijała się grupa przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym (PZ). Odnotowano zarówno bezwzględny wzrost liczby PZ, jak i wzrost udziału tego sektora w przychodach całej badanej populacji. Rozwój tego sektora szczególnie silnie oddziaływał na wzrost zatrudnienia i funduszu wynagrodzeń badanej populacji. W 2005 r. przyrost zatrudnienia tego sektora był wyższy niż w całym sektorze przedsiębiorstw niefinansowych. PZ wypracowały również znaczną część przyrostu funduszu wynagrodzeń populacji. Zwiększyła się różnica między średnią płacą w sektorze PZ, a przeciętnym wynagrodzeniem w sektorze przedsiębiorstw krajowych. Na bardzo dobre wyniki sektora PZ złożyły się zarówno wzrost liczebności tego sektora (znacząca część przyrostu przychodów, zatrudnienia i funduszu płac sektora PZ była związana z pojawieniem się nowych PZ), jak i tempo rozwoju poszczególnych PZ[4].
13. Po kilku latach dekoniunktury wyraźnie poprawiła się kondycja przedsiębiorstw budowlanych. Firmy budowlane wypracowały większe przychody niż w poprzednim roku (po czterech latach redukcji), zrealizowały większe zyski i odnotowały wzrost rentowności. Ponadto w grupie tej zwiększyła się akumulacja finansowa. Jednym z efektów poprawy sytuacji firm budowlanych był wyraźny wzrost inwestycji w tej sekcji – o 28% r/r, obserwowany wraz z rosnącym zadłużeniem z tytułu kredytu długoterminowego (o 20% r/r).
14. W 2005 r. bardzo dobre wyniki osiągnęła grupa największych przedsiębiorstw (zatrudniających 2000 i więcej osób). Firmy te odnotowały najwyższą dynamikę przychodów na tle pozostałych klas wielkości, w największym stopniu zwiększyły sprzedaż eksportową, osiągnęły najwyższy poziom rentowności, jak też najwyższą dynamikę inwestycji. Udział tej grupy w wynikach całego sektora był znaczący, a przy tym większy niż w 2004 r. Przedsiębiorstwa te wypracowały 40% przyrostu przychodów, 44% przyrostu eksportu i 62% przyrostu inwestycji populacji. Na-

[3] W 1999 r. próba badanych przedsiębiorstw została znacząco ograniczona, przez co porównanie danych przed rokiem 2000 nastręcza poważne trudności.
4 W relacji do pozostałych form własności podgrupa PZ, po wyeliminowaniu firm sprywatyzowanych i usunięciu nowo utworzonych przedsiębiorstw, uzyskała średnio najlepsze wyniki – jeśli chodzi o dynamikę przychodów, wzrost zatrudnienia, poziom płac, jak też poziom rentowności i produktywności).

leży jednak podkreślić, że mimo tej poprawy wielkie przedsiębiorstwa relatywnie najwolniej zwiększały zatrudnienie, uzyskując 19% udział w przyroście zatrudnienia w populacji.

I. PRZYCHODY

W 2005 r. **sektor przedsiębiorstw osiągnął przychody wyższe o 4,4%** w stosunku do 2004 r. (Rys. 1). Niższe niż w dwóch poprzednich latach tempo ich wzrostu wynikało z:

- **wysokiej bazy odniesienia dla I kw. 2005 r.,**
- **spadku pozostałych przychodów operacyjnych i finansowych**, w tym głównie z tytułu dodatnich różnic kursowych,
- **spadku cen transakcyjnych eksportu**, i w efekcie obniżenia dynamiki eksportu.

Istnienie efektu bazy dla I kw. 2005 r. potwierdzają Rys. 2 i Rys. 3. Zauważmy bowiem, że wartość przychodów (w cenach I kw. 1996 r.) była w I kw. 2004 r. najwyższa od 1996 r. (podobnie, jak kwartalna dynamika w I kw. 2004 r.). Omawiając dynamikę przychodów w 2005 r. warto zwrócić uwagę, że kwartalne dynamiki przychodów w pozostałych trzech kwartałach 2005 r. były jednymi z najwyższych w latach 1996r. – 2005 r. Niezbyt wysoka dynamika przychodów w całym 2005 r. była więc rezultatem słabego I kw.

Z punktu widzenia rodzaju działalności (operacyjnej i pozostałej) o spadku dynamiki przychodów zadecydowały zarówno malejące wpływy z działalności finansowej i pozostałej działalności operacyjnej (Tab. 1), jak i wolniejszy niż w 2004 r. wzrost sprzedaży (sprzedaż wzrosła o 5,5% w 2005 r., wobec 16,4% w 2004 r.). Jeśli chodzi o pozostałe przychody operacyjne, to na ich spadek złożyła się m.in. malejąca wartość dotacji. Skalę spadku wyhamował zaś wzrost przychodów ze sprzedaży majątku trwałego. Wśród składników przychodów finansowych **zmniejszyły się zwłaszcza korzyści z tytułu dodatnich różnic kursowych** (o 72%), wzrosły zaś przychody odsetkowe[5] - Rys. 7. W przypadku przychodów ze sprzedaży szybciej rosły przychody ze sprzedaży

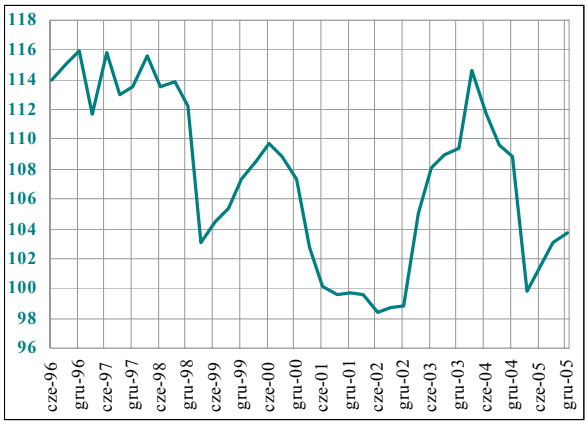

Rys. 1 Dynamika przychodów ogółem w ujęciu realnym (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI)

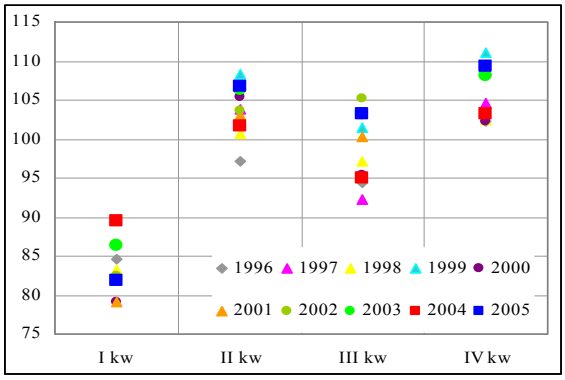

Rys. 2 Dynamika kwartalna przychodów ogółem w ujęciu realnym (pop.kw.=100; deflator PPI)

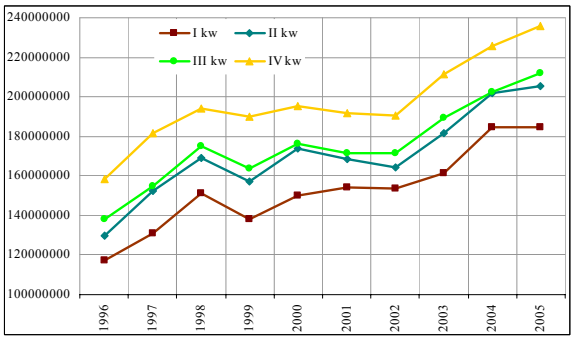

Rys. 3 Kwartalne przychody ogółem w latach 1996-2005 (w PLN, w cenach stałych z 1996 r.)

[5] W skład przychodów odsetkowych wchodzą: odsetki od udzielonych przez przedsiębiorstwo pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki zwłoki

towarów (o 6,9%) niż przychody ze sprzedaży produktów (o 4,7%), a zatem odwrotnie niż w 2004 r. (Rys. 5). Ostatecznie, udział przychodów ze sprzedaży osiągnął 96,4% (Rys. 9), a udział pozostałych przychodów spadł do 3,6%.

Analiza dynamiki przychodów w podziale na rynek krajowy i zagraniczny wykazała, że 2005 r. był szóstym z kolei rokiem **szybszego wzrostu przychodów z eksportu niż przychodów ze sprzedaży na kraj**. Przychody ze sprzedaży na eksport zwiększyły się o 6%, przychody ze sprzedaży na kraj – o 5,4% (Rys. 8). Po uwzględnieniu zmian cen uzyskano odpowiednio: 10,8% wzrost eksportu (wobec 19,8% wzrostu w 2004 r.) i 4,6% wzrost sprzedaży na kraj (6,8% wzrost zanotowano w 2004 r.).

W 2005 r. przychody zwiększyło (nominalnie) ponad 53% firm, wobec 64% w 2004 r.

Tab. 1 Zmiany przychodów (dynamika nominalna, struktura oraz struktura przyrostu)

kategorie przychodów	dynamika nominalna	struktura	struktura przyrostu
przychody ogółem	**104,4**	**100,0**	**100,0**
przychody ze sprzedaży	105,5	96,4	118,0
w tym sprzedaż na kraj	105,4	78,4	94,0
w tym sprzedaż na eksport	106,0	18,0	24,0
przychody finansowe	72,0	1,5	-14,0
w tym różnice kursowe	28,4	0,2	-14,4
w tym przychody odsetkowe	115,7	0,4	1,4
pozostałe przychody operacyjne	92,6	2,1	-3,9
w tym sprzedaż majątku trwałego	115,1	0,3	0,8
w tym dotacje	96,2	0,2	-0,2

Przychody w podstawowych przekrojach

Obserwowane różnice w dynamice przychodów między sektorami własności **były głównie efektem zmian w strukturze własności** (liczebność sektora publicznego zmniejszyła się w ciągu roku niemal o 200 podmiotów, a liczebność sektora prywatnego wzrosła prawie o 400 jednostek). Odnotowano bowiem, że w próbie ograniczonej do przedsiębiorstw istniejących w obu latach dynamika przychodów w obu grupach była zbliżona (grupa przedsiębiorstw prywatnych 3,1%, firmy publiczne 2,9%). W przypadku pełnej zbiorowości wzrost przychodów w sektorze prywatnym wyniósł 6,6%, zaś w sektorze publicznym przychody zmniejszyły się o 4,4%. Udział sektora prywatnego w generowaniu przychodów zwiększył się prawie do 82%, w tym udział firm z kapitałem zagranicznym wzrósł do ponad 38% (Rys. 10, Rys. 11). Wśród form własności najbardziej dynamiczny wzrost przychodów uzyskały przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego (o 7,4%). Przewaga tej grupy przedsiębiorstw nad pozostałymi obserwowana jest od początku badań (tylko w 2002 r. przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego ustąpiły pierwszego miejsca przedsiębiorstwom państwowych osób prawnych).

W 2005 r. **przychody najszybciej rosły w usługach**. Natomiast w przetwórstwie przemysłowym, po okresie bardzo dynamicznego wzrostu, jaki obserwowano w latach 2003-2004, tempo wzrostu przychodów wyniosło 2,6% r/r. Wśród sekcji PKD **najwyższą dynamikę przychodów (wyższą niż w 2004 r.) odnotowało budownictwo** (o 10,9%). Złożył się na to głównie wzrost sprzedaży na rynek krajowy, przy minimalnym wzroście eksportu oraz spadku przychodów na pozostałej działalności operacyjnej oraz działalności finansowej. Na drugim miejscu pod względem dynamiki przychodów znalazł się handel (wzrost przychodów o 7,7%), co oznaczało jednak dwukrotny spadek tempa wzrostu w relacji do 2004 r. Tylko nieco wolniej niż w handlu rosły przychody w firmach usługowych z sekcji „Pozostałe" (o 7,5%) i podobnie jak w handlu tempo wzrostu w tej grupie okazało się dwukrotnie niższe niż w 2004 r. Wzrost tempa przychodów zanotowała sekcja „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę" (przychody tej grupy wzrosły w 2005 r. o 6%, wobec 2% w 2004 r.),

jednak w po uwzględnieniu wzrostu cen[6] dynamika przychodów w tej sekcji spadła, choć pozostała dodatnia (z 1,4% w 2004 r. do 1%). Niewiele ponad poziom z 2004 r. zwiększyły się przychody w sekcji „Górnictwo i kopalnictwo" (1,4%), wobec 19% wzrostu w 2004 r. Po uwzględnieniu zmian cen realny poziom przychodów w tej sekcji był w 2005 r. niższy niż rok wcześniej. Spadek przychodów w ujęciu nominalnym zanotował transport (o 0,6%) - Rys. 16, Rys. 17.

W 2005 r. **dynamika przychodów w dużych firmach (pod względem wielkości zatrudnienia) była większa niż w pozostałych przedsiębiorstwach**. W przedsiębiorstwach największych (2000 i więcej pracowników) przychody zwiększyły się o 6,9%, zaś w grupie mniejszych przedsiębiorstw (do 249 zatrudnionych) wzrost ten był najniższy i wyniósł 2,3%. Trzeba przy tym podkreślić **fakt silnej koncentracji przychodów w sektorze przedsiębiorstw**. **Grupa 100 największych firm pod względem wartości przychodów wypracowała w 2005 r. 31,6% wolumenu przychodów** populacji (o 0,3 pp. więcej niż w 2004 r.).

Podobnie, jak dynamika przychodów ogółem, kształtowała się dynamika sprzedaży eksportowej: była wyższa w przedsiębiorstwach większych. W największych jednostkach (2000 i więcej pracowników) wyniosła 8,7%, zaś w grupie firm zatrudniających do 249 osób wzrost wyniósł tylko 1,5% (Rys. 18). Podobnie jak w trzech ostatnich latach (Rys. 19) **wzrost przychodów ogółem w grupie eksporterów, w tym zwłaszcza eksporterów wyspecjalizowanych, był wyższy niż w grupie firm nieeksportujących**.

W 2005 r. **udział przychodów z eksportu w przychodach ogółem** całej populacji wyniósł 17,6% i był nieznacznie wyższy niż rok wcześniej; jednocześnie **osiągnął najwyższy poziom w ciągu ostatnich 10 lat.**

W badanej próbie ponad 48% przedsiębiorstw eksportowało swoje wyroby i usługi, a nominalny wzrost eksportu odnotowało 48,8% firm. Od 2003 r. udział eksporterów w populacji stopniowo się zwiększał, jednocześnie też spadał wskaźnik koncentracji eksportu (trzeci rok z rzędu). Nieznacznie zmalał również udział grupy największych eksporterów w przychodach ze sprzedaży eksportowej. Natomiast wskaźnik koncentracji eksportu w tej grupie (największych eksporterów) pozostaje stabilny na przestrzeni ostatnich trzech lat.

[6] Ponieważ w sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę" oraz w sekcji „Górnictwo i kopalnictwo" wzrost cen był wyraźnie silniejszy niż w pozostałych sekcjach w gospodarce w branżach tych dokonano przeliczenia zmian przychodów również w ujęciu realnym (ceny produkcji sprzedanej przemysłu w całej gospodarce wzrosły o 0,7% r/r, w górnictwie wzrost cen wyniósł – 9,2%, w energetyce – 5,1%).

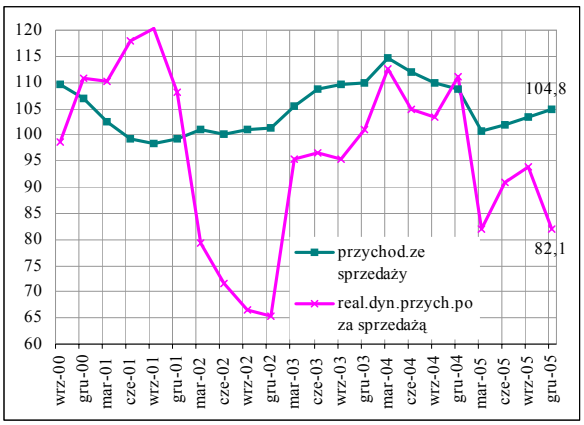

Rys. 4 Dynamika przychodów ze sprzedaży i przychodów pozostałych (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI)

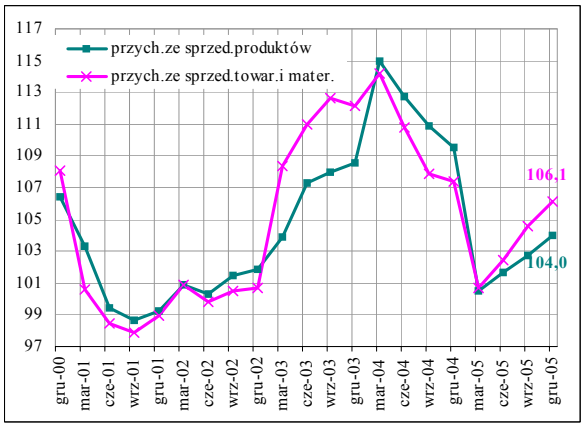

Rys. 5 Dynamika przychodów ze sprzedaży produktów i przychodów ze sprzedaży towarów i materiałów (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI)

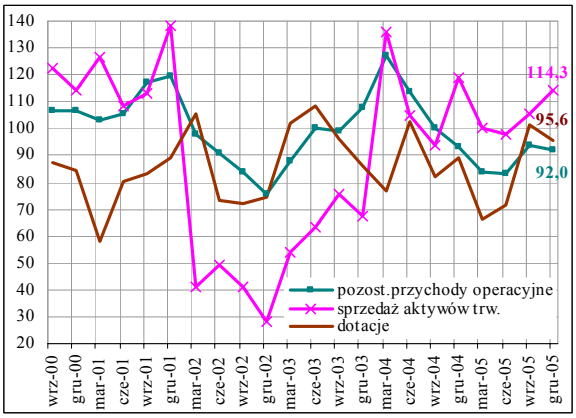

Rys. 6 Dynamika przychodów operacyjnych (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI)

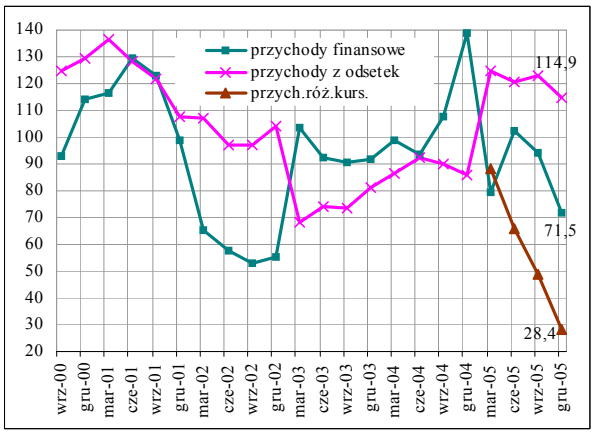

Rys. 7 Dynamika przychodów finansowych (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI)

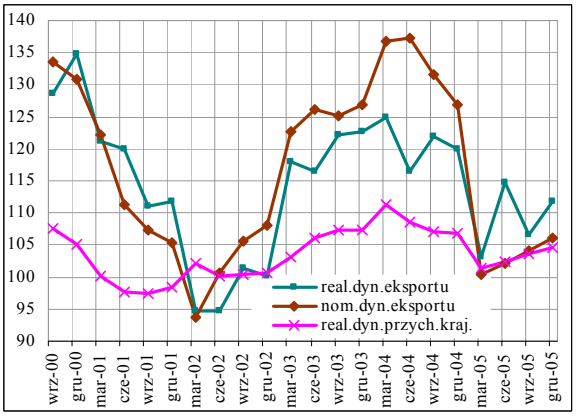

Rys. 8 Dynamika przychodów ze sprzedaży na kraj i sprzedaży eksportowej s(anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI)

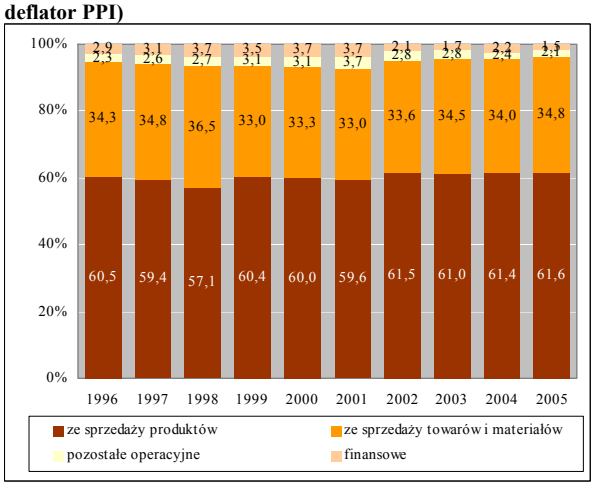

Rys. 9 Struktura przychodów

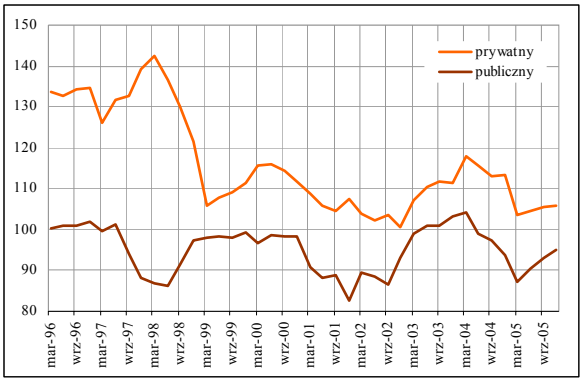

Rys. 10 Dynamika przychodów w sektorach własności (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI)

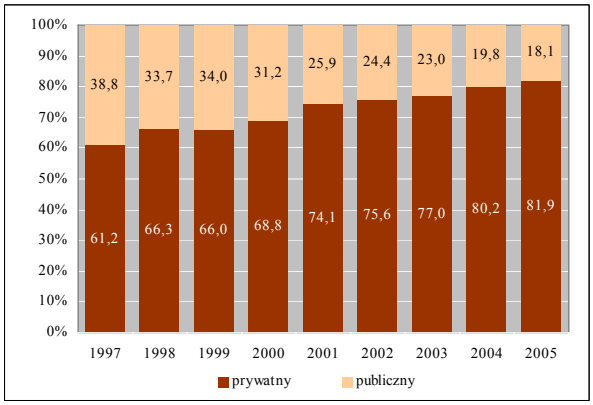

Rys. 11 Struktura przychodów wg sektorów własności

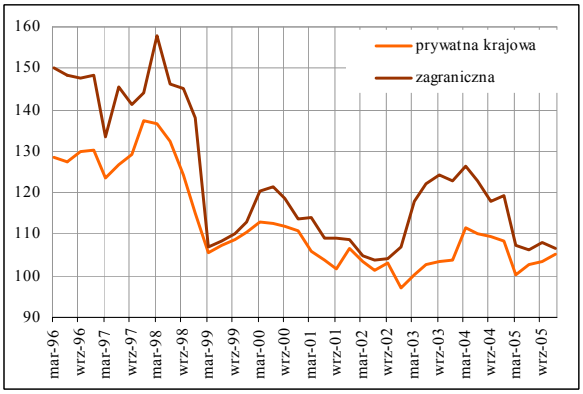

Rys. 12 Dynamika przychodów w sektorze prywatnym w podziale na formy własności (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI)

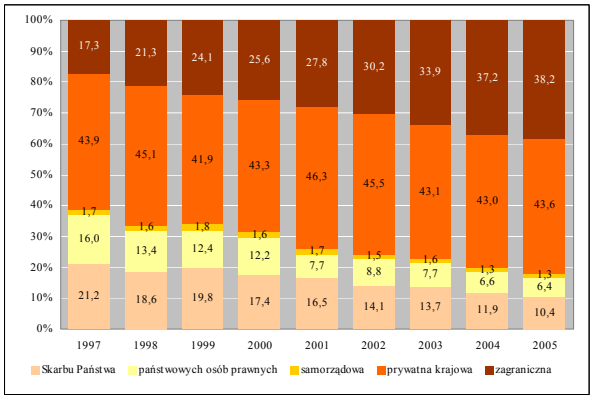

Rys. 13 Struktura przychodów wg form własności

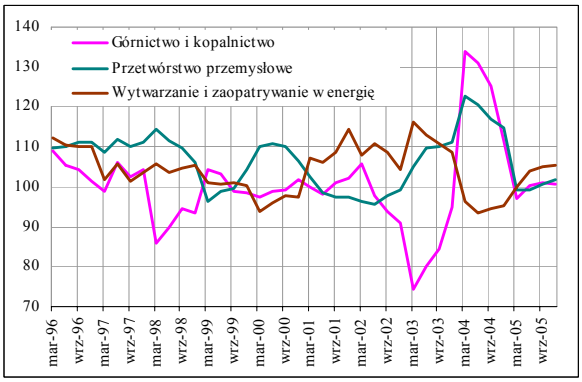

Rys. 14 Dynamika przychodów w sekcjach PKD (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI)

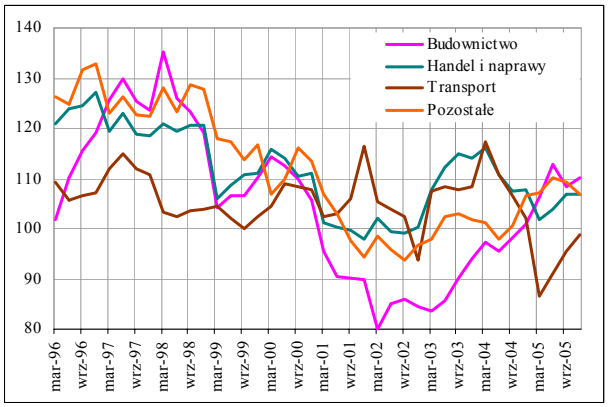

Rys. 15 Dynamika przychodów w sekcjach PKD (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI)

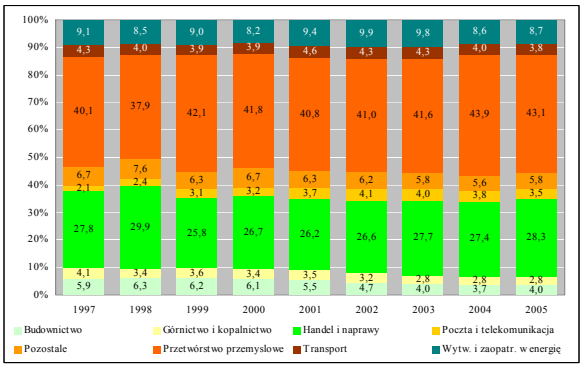

Rys. 16 Struktura przychodów wg sekcji PKD

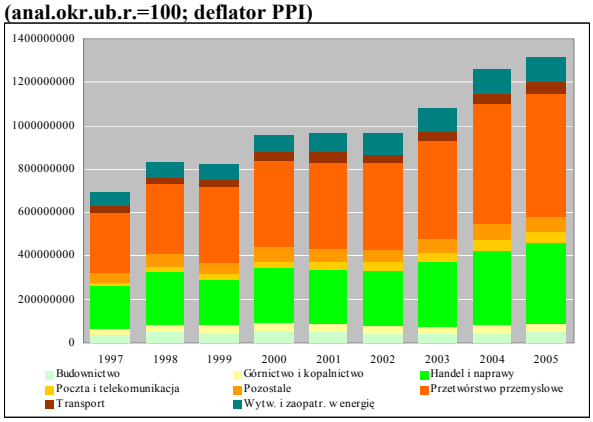

Rys. 17 Nominalny poziom przychodów wg sekcji PKD

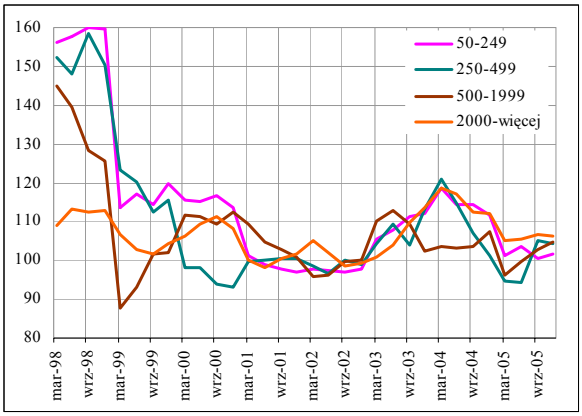

Rys. 18 Dynamika przychodów w klasach zatrudnienia (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI)

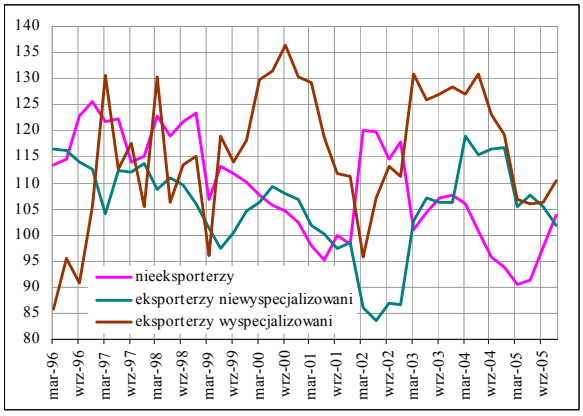

Rys. 19 Dynamika przychodów w klasach udziału eksportu w przychodach (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI)

Tab. 2 Przychody – dynamika (nominalna) w podstawowych przekrojach

nazwa		ogółem	ze sprzedaży	poz.operacyjne	finansowe	różnice kursowe	eksport
cała populacja		104,4	105,5	92,6	72,0	28,4	106,0
publiczny		95,6	96,5	79,5	88,6	19,6	91,9
prywatny		106,6	107,7	98,9	67,3	31,0	108,0
Skarbu Państwa		91,4	91,8	87,2	82,8	16,0	86,7
państwowych osób prawnych		101,6	103,4	62,8	100,5	26,0	109,3
samorządowa		103,4	103,6	104,4	87,3	28,4	127,8
prywatna krajowa		105,9	107,0	100,4	58,9	19,4	114,0
zagraniczna		107,4	108,4	97,3	76,2	43,7	105,4
Poczta i telekomunikacja		95,5	101,3	77,0	40,0	12,7	133,6
Transport		99,4	103,6	61,2	45,2	9,7	86,5
Górnictwo i kopalnictwo		101,4	104,5	64,2	108,8	546,5	128,5
Przetwórstwo przemysłowe		102,6	103,0	107,2	76,8	45,0	106,2
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię		106,2	106,9	113,9	74,6	14,1	91,5
Pozostałe		107,5	108,5	97,2	97,1	36,1	135,8
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa		107,7	108,3	104,0	61,8	28,6	105,1
Budownictwo		110,9	113,3	57,8	97,5	122,0	103,3
nieeksporterzy		104,4	105,0	107,8	72,3	25,4	20,6
eksporterzy		104,5	105,7	84,4	71,9	29,6	106,4
udział eksportu w przychod. do 50%		102,6	104,0	80,4	68,4	25,9	98,6
udział eksportu w przychod. pow.50%		111,1	111,9	112,4	81,5	37,3	110,3
50-249	zatrudnionych	102,3	102,9	106,6	66,6	27,8	101,5
250-499	zatrudnionych	105,0	106,0	96,2	65,7	31,2	103,9
500-1999	zatrudnionych	105,6	106,4	103,9	70,6	43,1	107,4
2000-wiecej	zatrudnionych	106,9	109,1	72,8	79,5	20,5	108,7

Powyżej przedstawiono dynamikę przychodów ogółem oraz ich podstawowych składowych w klasyfikacji wg sektorów własności, pięciu form własności, sekcji PKD, klas eksportu, w tym udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem oraz wielkości zatrudnienia.
W każdej z klas z osobna dane zostały posortowane wg dynamiki przychodów ogółem.

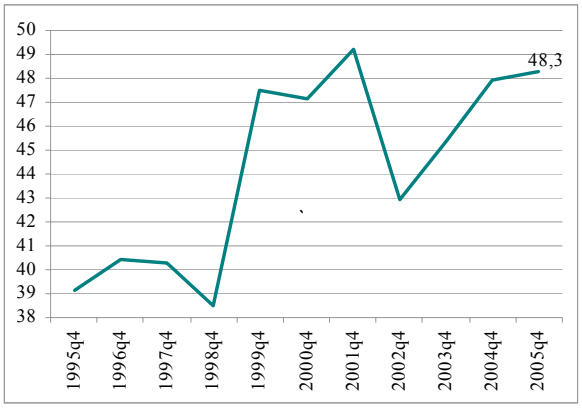

Rys. 20 Odsetek przedsiębiorstw – eksporterów w próbie

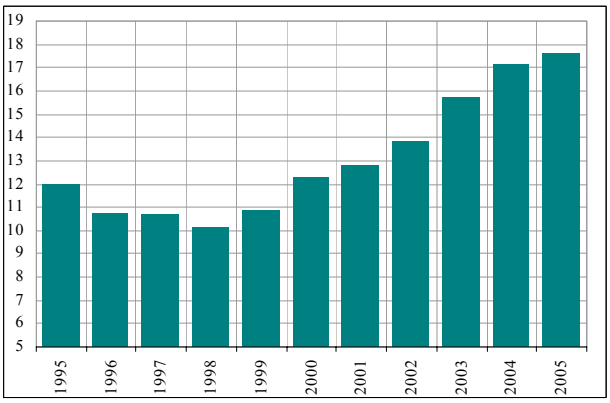

Rys. 21 Relacja przychodów z eksportu do przychodów ogółem

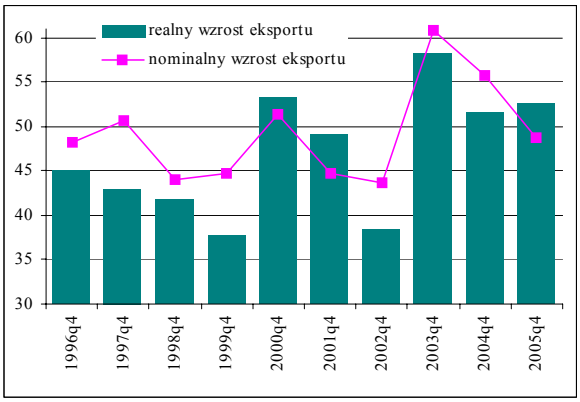

Rys. 22 Odsetek przedsiębiorstw odnotowujących wzrost przychodów (anal.okr.ub.r.=100; deflator – wskaźnik cen dóbr eksportowych; dane z IV kw.)

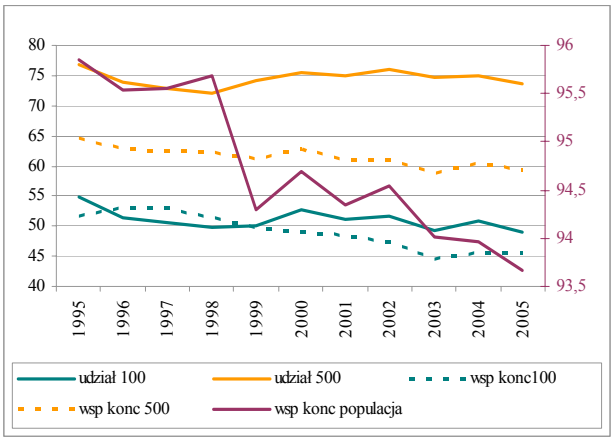

Rys. 23 Udział przychodów z eksportu w grupie 100 i 500 największych przedsiębiorstw oraz wskaźnik koncentracji Lorenza eksportu w badanej próbie (prawa oś) oraz 100 i 500 największych firmach

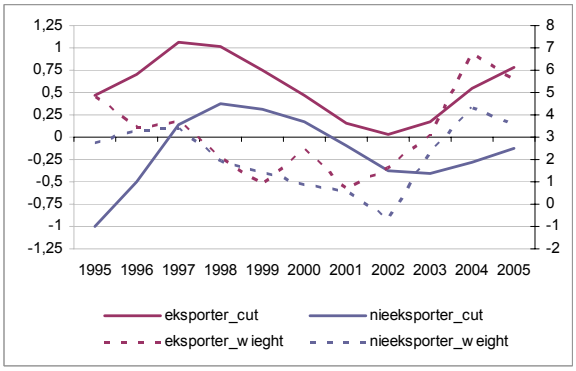

Rys. 24 Średnia rentowność w podziale na eksporterów i nieeksporterów (do prezentacji wyników usunięto po 1% skrajnych obserwacji w każdej z analizowanych grup).

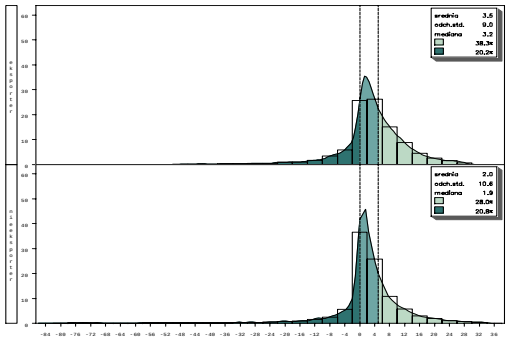

Rys. 25 Rozkład rentowności w klasach eksporterów - dane za 2005 r. (do prezentacji wyników usunięto po 1% skrajnych obserwacji w każdej z analizowanych grup).

Tab. 3 Realna dynamika eksportu (r/r) oraz relacja eksportu do przychodów ogółem i importu w 2005 r.

	dynamika przychodów z eksportu (ujęcie realne r/r)	relacja eksportu do przychodów ogółem	relacja importu do przychodów ogółem	relacja im-port/eksport
ogółem	111,9	17,6	16,3	93,1
niepubliczne	114,0	19,2	18,3	95,2
publiczne	97,1	10,3	7,7	74,7
Skarbu Państwa	88,4	13,1	3,0	22,9
państwowa osób prawnych	131,8	7,8	16,7	213,5
prywatna krajowa	118,7	11,5	9,9	85,8
samorządowa	158,5	0,2	0,3	165,4
zagraniczna	111,8	27,9	27,8	99,7
budownictwo	106,5	5,2	6,2	120,0
górnictwo i kopalnictwo	120,5	17,2	0,6	3,4
handel i naprawy	113,0	5,1	14,8	288,6
poczta i telekomunikacja	154,5	1,3	1,6	119,8
pozostałe	145,4	5,0	4,8	96,7
przetwórstwo przem.	112,3	33,2	25,5	76,9
transport	101,2	18,5	1,6	8,5
produkcja i zaop. w energię	49,3	0,8	5,6	706,4
50-249	105,2	12,3	14,9	120,5
250-499	111,7	16,4	15,0	92,0
500-1999	112,4	24,7	20,6	83,3
2000 i więcej	116,7	18,7	15,3	82,1
inwestor	111,7	17,8	16,6	93,2
nieinwestor	154,0	5,5	4,1	74,4
rentowne	104,9	17,4	16,5	94,7
nierentowne	180,7	18,3	15,3	83,8

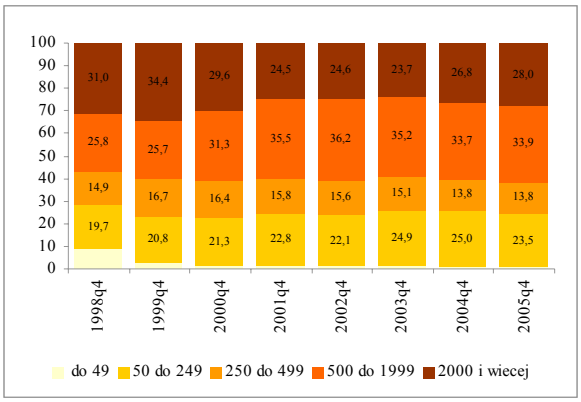

Rys. 26 Udział klas wielkości skonstruowanych w oparciu o wielkość zatrudnienia w tworzeniu przychodów ze sprzedaży eksportowej (dane w %; dane za IV kw.)

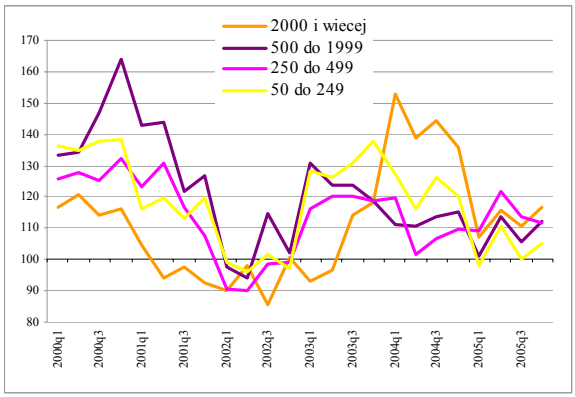

Rys. 27 Realna dynamika przychodów ze sprzedaży eksportowej w podziale na klasy wielkości zatrudnienia (anal.okr.ub.r.=100; deflator – wskaźnik cen dóbr eksportowych)

II. KOSZTY

Po trzech latach wyższej dynamiki przychodów niż kosztów (był to najdłuższy okres poprawy efektywności[7] w ciągu ostatnich 10 lat) w 2005 r. **koszty wzrosły szybciej niż przychody (o 0,9 pp.** patrz Rys. 28**). Spadek efektywności** działania **był jednak niewielki**.

Na wzrost kosztów złożył się **wzrost kosztów działalności operacyjnej** (o 6,2%), **hamująco oddziaływał zaś spadek** kosztów na pozostałej działalności operacyjnej (o 4,3%) oraz spadek kosztów na działalności finansowej (o 17,1%), w tym **kosztów odsetkowych** (o 16,8%). Trzeba też dodać, że spadek kosztów niezwiązanych bezpośrednio ze statutową działalnością przedsiębiorstw (tj. pozostałych kosztów operacyjnych i kosztów finansowych) odnotowuje się nieprzerwanie od 2002 r. Efektem tego spadku jest niewielki, najmniejszy na tle dekady, 3,7% udział tych kosztów w strukturze kosztów ogółem (najwięcej – 8,1% zanotowano w 2001 r.). O 0,2 pp. do poziomu 0,9% kosztów ogółem zmniejszyły się koszty odsetkowe (Rys. 36).

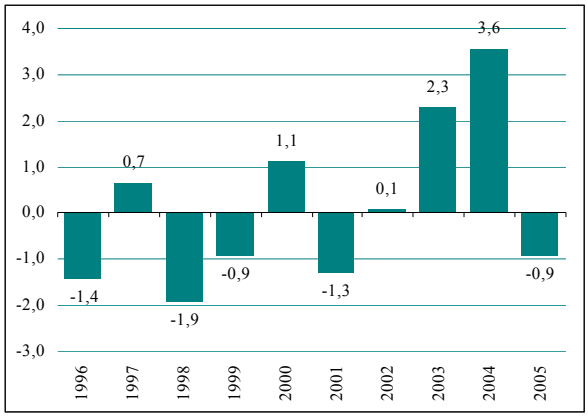

Rys. 28 Różnica między dynamiką przychodów a dynamiką kosztów

Tab. 4 Wkład wybranych elementów kosztów ogółem do zmiany wskaźnika efektywności

składniki kosztów ogółem		udział w zmianach efektywności (w pp.)
koszty operacyjne	amortyzacja	0,06
	energia	-0,04
	materiały	**0,16**
	usługi obce	**0,63**
	wynagrodzenia	0,06
	podatki	-0,06
pozostałe koszty operacyjne		-0,13
koszty finansowe		**-0,44**

W grupie kosztów zaliczonych do kosztów działalności operacyjnej **najbardziej wzrosły w 2005 r. koszty usług obcych** (o 9,5%), co może być efektem rosnącego wykorzystania usług podwykonawczych. Udział kosztów usług obcych osiągnął w 2005 r. 21,5% (Rys. 31 – największy wzrost w relacji do pozostałych elementów kosztów w ciągu ostatniej dekady). Silny wpływ na dynamikę kosztów miał też **wzrost kosztów zużycia materiałów** (o 5,7%), spowodowany m.in. rosnącymi cenami surowców. Widoczny wpływ na dynamikę kosztów wywarł również **wzrost kosztów wynagrodzeń i ubezpieczeń społecznych** – o 5,1% – **największy od 2001 r.** Wzrosły również pozostałe elementy kosztów operacyjnych: **amortyzacja zwiększyła się o 4,6%,** co było głównie skutkiem wzrostu majątku trwałego sektora przedsiębiorstw (o 9%); koszty zużycia energii podniosły się o 1,1%, a więc mniej niż można było oczekiwać (ceny energii elektrycznej wzrosły w 2005 r. o 3,4%); koszty podatków i opłat zwiększyły się o 1%, pozostałe koszty wg rodzaju (w tym podróży służbowych) – o 3,6%.

[7] Efektywność liczona jest tutaj jako relacja kosztów uzyskania przychodów do przychodów z całokształtu działalności.

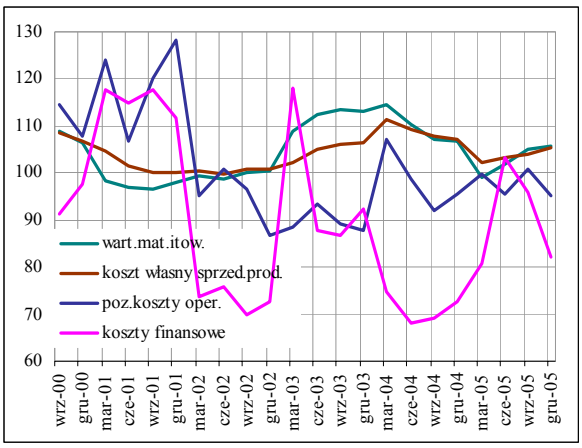

Rys. 29 Dynamika kosztów (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI)

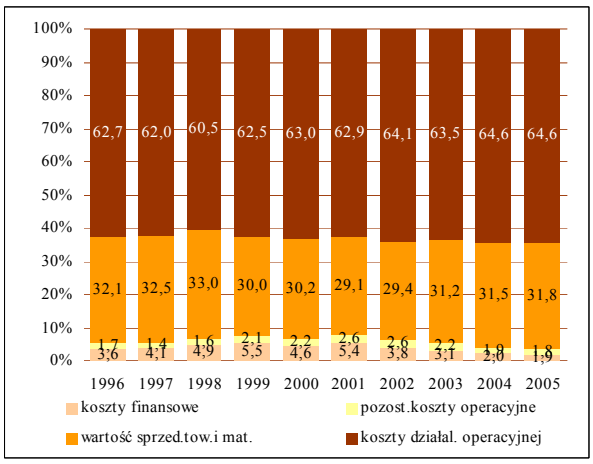

Rys. 30 Struktura kosztów działalności

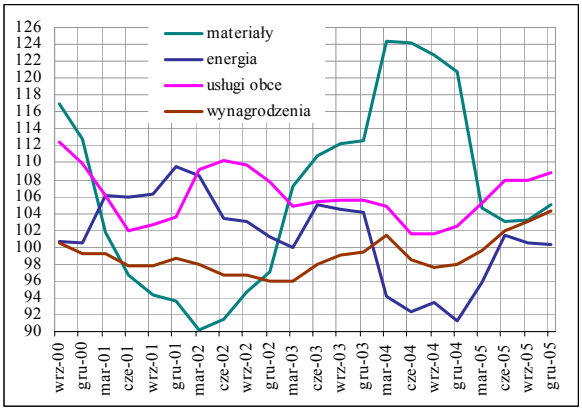

Rys. 31 Dynamika głównych składowych kosztów rodzajowych (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI)

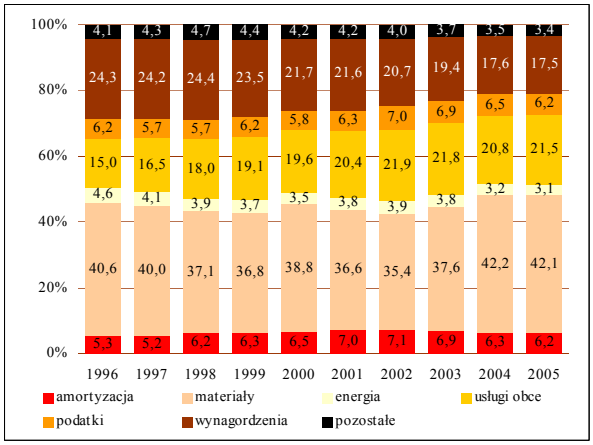

Rys. 32 Struktura kosztów rodzajowych

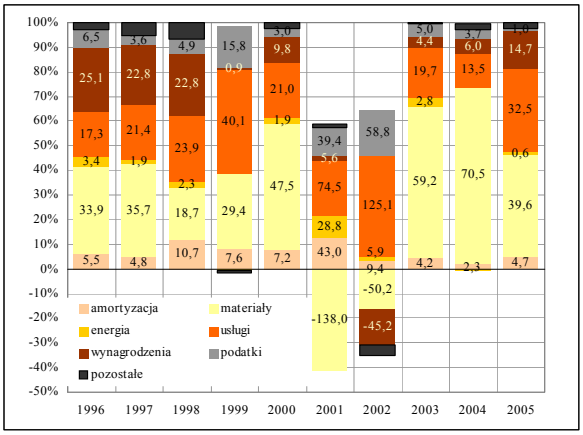

Rys. 33 Struktura przyrostu kosztów rodzajowych

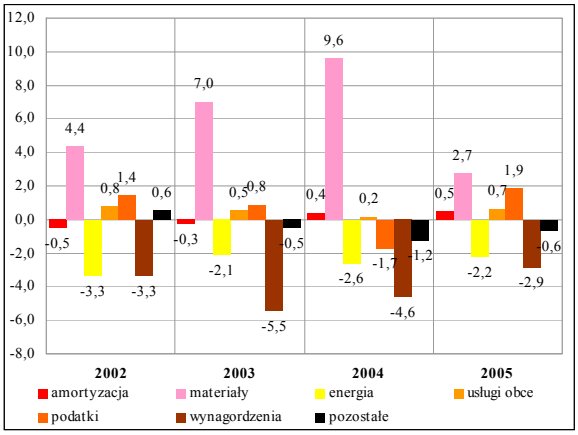

Rys. 34 Różnice w strukturze kosztów rodzajowych w przedsiębiorstwach rentownych i nierentownych

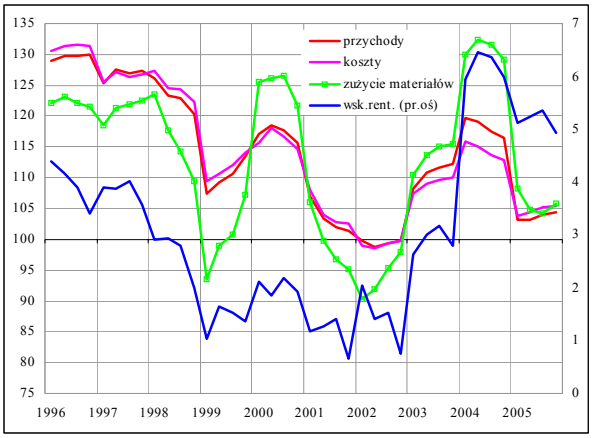

Rys. 35 Nominalna dynamika przychodów ogółem, kosztów ogółem i kosztów zużycia materiałów oraz wskaźnik rentowności obrotu brutto

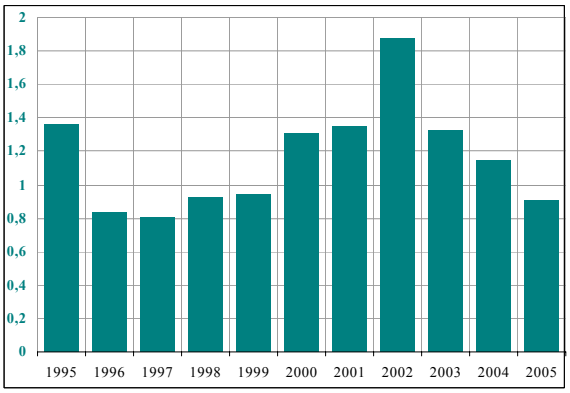

Rys. 36 Udział kosztów odsetkowych w kosztach ogółem

Tab. 5 Wskaźniki rentowności obrotu brutto w klasach udziału kosztów zużycia materiałów w kosztach sprzedaży w pięciu najszerzej reprezentowanych grupach PKD z sekcji „Przetwórstwo przemysłowe" oraz „Budownictwo" (pogrubioną czcionką zaznaczono grupy najszerzej reprezentowane w danej branży)

grupy PKD (3 znaki)	udział kosztów materiałów w kosztach sprzedaży							
	90% i więcej	80-90%	70-80%	60-70%	50-60%	40-50%	30-40%	20-30%
Produkcja, przetwórstwo i konserwowanie mięsa i wyrobów z mięsa	2,9	3,9	**1,7**	2,4	3,6	2,8	2,0	1,8
Wytwarzanie wyrobów mleczarskich	5,2	2,9	**1,3**	1,0	5,6	4,6	-3,8	-0,2
Produkcja wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa	-	5,7	8,3	**5,0**	4,4	-10,3	3,0	-4,3
Produkcja części i akcesoriów do pojazdów samochodowych i ich silników	6,1	9,8	8,5	5,4	**8,4**	7,9	5,1	7,8
Wznoszenie kompletnych budynków i budowli lub ich części; inżynieria lądowa i wodna	-	-	4,7	12,7	6,2	4,9	2,6	**1,1**

Tab. 6 Koszty ogółem – dynamika w podstawowych przekrojach

nazwa		ogółem	operacyjne	wart.sp.mat.	poz.operacyjne	finansowe	różnice kursowe	odsetkowe
cała populacja		105,4	106,0	106,4	95,7	82,9	88,0	83,2
publiczny		96,4	97,6	98,2	88,4	69,1	90,9	76,4
prywatny		107,6	108,4	107,8	99,2	87,9	87,5	85,9
Skarbu Państwa		92,4	91,3	99,8	91,7	57,2	106,8	59,7
państwowych osób prawnych		102,3	105,5	92,0	78,5	96,3	61,3	138,6
samorządowa		103,4	103,9	102,1	101,7	85,3	265,5	90,6
prywatna krajowa		106,4	106,3	110,1	94,6	64,9	79,8	75,1
zagraniczna		108,9	110,7	104,7	102,8	124,0	94,7	101,9
Poczta i telekomunikacja		95,5	102,3	92,3	86,1	57,7	25,4	39,7
Pozostałe		103,3	108,5	97,4	81,1	54,9	156,9	71,3
Górnictwo i kopalnictwo		103,5	103,7	77,0	112,6	88,3	36,4	57,5
Transport		103,8	103,6	110,1	73,5	153,1	336,6	106,5
Przetwórstwo przemysłowe		104,3	105,3	98,0	100,6	97,6	74,1	95,3
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię		105,8	107,1	106,5	97,1	79,8	594,7	97,9
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa		108,2	108,9	108,3	106,6	91,7	175,0	96,9
Budownictwo		109,9	112,0	113,7	55,7	100,6	49,0	97,7
nieeksporterzy		104,5	110,7	99,5	104,6	68,6	72,3	77,7
eksporterzy		105,8	104,5	112,2	91,8	90,5	92,4	86,9
udział eksportu w przychod. do 50%		103,9	100,7	114,3	89,7	81,6	93,7	82,9
udział eksportu w przychod. pow.50%		112,5	115,1	92,8	102,3	119,4	91,1	102,2
50-249	zatrudnionych	103,2	104,6	102,0	112,8	84,1	87,2	93,7
250-499	zatrudnionych	105,3	107,3	101,8	89,0	109,3	185,5	111,6
500-1999	zatrudnionych	107,0	105,3	114,8	102,5	87,7	74,9	93,8
2000-wiecej	zatrudnionych	108,1	108,6	116,2	87,0	72,7	54,4	58,4

Powyżej przedstawiono dynamikę kosztów ogółem oraz ich podstawowych składowych w klasyfikacji wg sektorów własności, pięciu form własności, sekcji PKD, klas eksportu, w tym udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem oraz wielkości zatrudnienia
W każdej z klas z osobna dane zostały posortowane wg dynamiki kosztów ogółem.

Tab. 7 Koszty wg rodzaju – dynamika w podstawowych przekrojach

nazwa		ogółem	amortyzacja	energia	materiały	uslugi	wynagrodzenia	podatki
cała populacja		105,8	104,6	101,1	105,7	109,5	105,1	101,0
publiczny		97,5	99,3	90,4	100,4	95,7	98,1	92,3
prywatny		108,1	106,9	106,0	106,7	113,4	108,1	104,4
Skarbu Państwa		90,4	91,2	87,6	83,1	98,0	94,1	84,0
samorządowa		104,0	100,2	103,6	107,4	114,0	101,1	101,7
prywatna krajowa		106,4	89,7	103,1	109,1	111,8	103,0	95,7
państwowych osób prawnych		106,7	115,4	89,3	120,9	88,8	103,0	101,3
zagraniczna		110,1	128,6	111,7	104,5	115,5	116,7	112,8
Poczta i telekomunikacja		102,4	100,7	102,2	87,4	107,3	98,8	92,5
Transport		103,7	110,9	101,9	114,8	100,1	101,4	117,5
Górnictwo i kopalnictwo		104,2	108,4	102,9	100,0	111,4	103,2	100,9
Przetwórstwo przemysłowe		105,1	106,3	103,2	105,6	107,0	105,2	99,1
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię		106,5	97,7	94,2	109,0	117,6	99,9	101,3
Pozostałe		107,9	109,8	97,4	96,6	112,8	110,1	101,4
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa		108,6	106,1	106,4	102,1	110,8	109,2	123,5
Budownictwo		111,7	107,3	105,7	110,8	116,5	106,0	102,2
eksporterzy		104,3	104,4	97,6	105,3	107,6	101,4	99,3
nieeksporterzy		110,1	104,9	106,6	107,9	113,2	111,8	108,5
udział eksportu w przychod. do 50%		100,3	99,2	91,5	99,5	106,8	97,4	98,5
udział eksportu w przychod. pow.50%		115,8	125,7	119,3	116,5	111,2	115,7	115,3
50-249	zatrudnionych	104,0	104,4	95,8	102,9	106,9	104,3	99,5
500-1999	zatrudnionych	105,2	101,6	105,2	103,9	108,7	108,4	100,3
250-499	zatrudnionych	107,4	111,1	112,4	102,2	120,1	104,3	102,7
2000-wiecej	zatrudnionych	108,4	105,7	98,1	113,6	110,4	104,6	102,5

Powyżej przedstawiono dynamikę kosztów rodzajowych oraz ich podstawowych składowych w klasyfikacji wg sektorów własności, pięciu form własności, sekcji PKD, klas eksportu, w tym udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem, wielkości zatrudnienia oraz wielkości przychodów.
W każdej z klas z osobna dane zostały posortowane wg dynamiki kosztów rodzajowych.

III. WYNIK FINANSOWY

Po trzech latach wysokiej dynamiki wyniku finansowego, w 2005 r. nastąpił jego spadek: o 14% zmniejszył się wynik finansowy brutto *(WFB),* a o 15% - wynik finansowy netto *(WFN)*. Trzeba jednak podkreślić, że **wielkość wyniku finansowego** w 2005 r. **była** wciąż **bardzo wysoka; niższa jedynie od uzyskanej w rekordowym 2004 r.** Dodatni *WFN* osiągnęło 76% firm w populacji - o 1,4 pp. mniej niż w 2004 r. (Rys. 47).

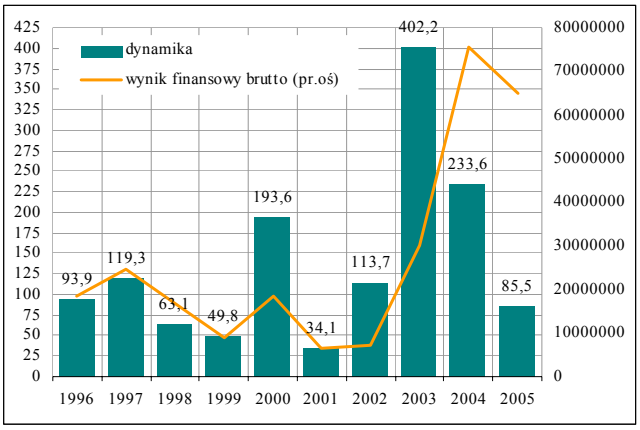

Rys. 37 Wynik finansowy brutto; dynamika (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI) oraz nominalny poziom tej zmiennej (prawa oś; dane w tys.zł.)

Tab. 8 Kształtowanie się wybranych składowych wyniku finansowego brutto w 2005 r. (dynamika nominalna, struktura oraz struktura przyrostu)

kategoria	przychody ogółem	koszty ogółem	saldo strat i zysków nadzwyczajnych
dynamika	104,4	105,4	12,4
kategoria	**wynik finansowy brutto (*WFB*)**	**zysk brutto**	**strata brutto**
dynamika	85,5	89,7	127,0
struktura (*WFB*=100)	100,0	116,4	-16,4
struktura przyrostu (ujemnego)	100,0	77,7	22,3
kategoria	**wynika na sprzedaży**	**wynika na różnicach kursowych**	**wynik na odsetkach**
dynamika	94,2	7,5	63,7
struktura (*WFB*=100)	104,2	1,0	-8,5
struktura przyrostu (ujemnego)	34,8	73,7	-29,5

Przyczyną spadku *WFB* był zarówno **spadek zysku brutto** (o 10%), **jak i wzrost straty brutto** (o 28%) - Tab. 8. Z analizy dynamiki przychodów i kosztów wynika zaś, że **za spadek *WFB* odpowiadały szybciej rosnące koszty niż przychody** (Rys. 45). Niekorzystnie, ale już znacznie słabiej wpłynął też spadek wyniku zdarzeń nadzwyczajnych. Z kolei analiza struktury przyrostu poszczególnych składowych *WFB* (Rys. 43) wskazuje, że **na jego spadek w 2005 r. złożyło się przede wszystkim zmniejszenie wpływów z tytułu różnic kursowych** (spadek wyniku na różnicach kursowych odpowiadał za 74% spadku *WFB*). Ujemnie, ale **słabiej wpłynął też spadek wyniku na sprzedaży** (spadek tej kategorii stanowił 35% ujemnego przyrostu *WFB*.). Poprawę wyniku przyniosło zmniejszenie ujemnego wyniku na odsetkach (wzrost tej kategorii stanowił 30% ujemnego przyrostu *WFB*) oraz wzrost dodatniego wyniku na działalności finansowej pozostałej[8] (16% udział).

Mimo niewielkiego udziału wyniku finansowego na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na działalności finansowej w *WFB*, kształtowanie się tych kategorii w pewnych grupach przedsiębiorstw zadecydowało o spadku bądź wzroście zysków. Tak było m.in. w przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego, które odnotowały 14% spadek *WFB*, pomimo zwiększenia wyniku na sprzedaży (o 3%). O spadku zysków w tej grupie zadecydował w głównej mierze spadek wyniku na działalności finansowej, w tym spadek wpływów z tytułu dodatnich różnic kursowych (o 80%). Podobnie było w grupie eksporterów wyspecjalizowanych i w przedsiębiorstwach zatrudniających od 250 do 499 osób, gdzie odnotowano wzrost wyniku na sprzedaży oraz

[8] Na wynik finansowy na działalności finansowej składają się: wynik na odsetkach, wynik na różnicach kursowych oraz wynik na działalności pozostałej.

spadek wyniku na działalności finansowej, a w konsekwencji również spadek *WFB*. W górnictwie i w przedsiębiorstwach państwowych osób prawnych odnotowano spadek *WFB*, mimo poprawy wyniku na sprzedaży (powodem tego spadku był przede wszystkim spadek wyniku na pozostałej działalności operacyjnej).
Odmienna sytuacja miała miejsce w przedsiębiorstwach samorządowych, w których *WFB* wzrósł o 1,4%, mimo że grupa ta odnotowała 9% spadek wyniku na sprzedaży. Przedsiębiorstwa te osiągnęły dodani przyrost *WFB* dzięki zwiększeniu wyniku na pozostałej działalności operacyjnej (głównie dzięki większym wpływom z tytułu dotacji – o 27%).

W grupie przedsiębiorstw, które odnotowały w 2005 r. spadek *WFB* (połowa populacji firm sprawozdających się w obu latach[9]) w 18% przypadków główną przyczyną był spadek wyniku na pozostałej działalności (tj. pozostałej działalności operacyjnej lub działalności finansowej), w tym w 3% firm był to spadek wyniku na różnicach kursowych. W 40% firm zmniejszyły się obie kategorie *WFB*: wynik na sprzedaży i wynik na pozostałej działalności. W pozostałych 42% przypadków spadek *WFB* nastąpił głównie wskutek spadku wyniku na sprzedaży (w grupie tej odnotowano wzrost wyniku na pozostałej działalności). Trzeba również podkreślić, że podobne przyczyny spadku *WFB* wraz z podobną częstotliwością ich występowania, obserwowano również w poprzednich latach[10]. Różnił się jednak odsetek firm, które odnotowały spadek *WFB*.

W całym sektorze przedsiębiorstw **udział firm z dodatnim *WFN* wyniósł 76%** (77,4% odsetek zanotowano w 2004 r. - Rys. 47)**,** ale w niektórych branżach odsetek ten był wyraźnie niższy. W grupie takich branż znalazły się: „Produkcja ceramiki budowlanej" (33% udział firm z dodatnim wynikiem finansowym netto), „Obsługa nieruchomości świadczona na zlecenie" (36%), „Produkcja przędzy z włókien tekstylnych i nici" (45%), „Produkcja tkanin włókienniczych" (50%). Wpływ tych branż na cały sektor przedsiębiorstw był jednak w sumie nieduży (udział ujemnego przyrostu wyniku finansowego w tych branżach stanowił tylko kilka procent ujemnego przyrostu wyniku finansowego netto całego sektora przedsiębiorstw).

Istniały również branże, w których wszystkie przedsiębiorstwa wykazały zyski w 2005 r. Były to m.in.: „Wynajem maszyn i urządzeń bez obsługi oraz wypożyczanie artykułów użytku osobistego i domowego" oraz niektóre branże górnictwa i kopalnictwa (poza „Wydobywanie węgla kamiennego; brykietowanie", „Wydobywanie kamienia" i „Wydobywanie żwiru, piasku i gliny", ale nawet w tych działach odsetek firm rentownych był wyższy niż średnia dla próby).

[9] Które zarówno w 2004 r., jak i w 2005 r. nadesłały sprawozdanie F-01 do GUS, a zatem istniały nieprzerwanie w obu tych latach.

[10] Ponieważ brak jest danych co do wyniku na różnicach kursowych przed 2004 r., dlatego porównano wyłącznie oddziaływanie wyniku na sprzedaży i wyniku na pozostałej działalności na poziom wyniku finansowego brutto.

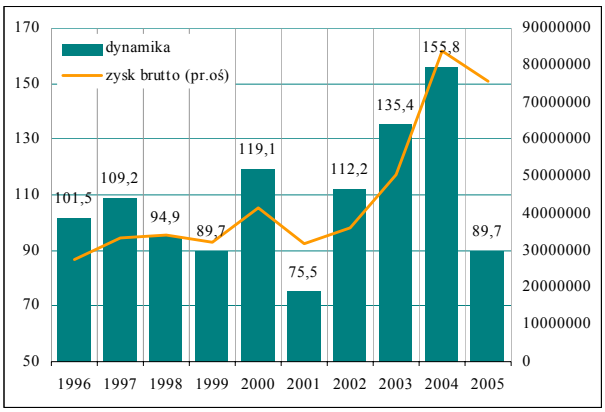

Rys. 38 Zysk brutto; dynamika (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI) oraz nominalny poziom tej zmiennej (prawa oś; dane w tys.zł.)

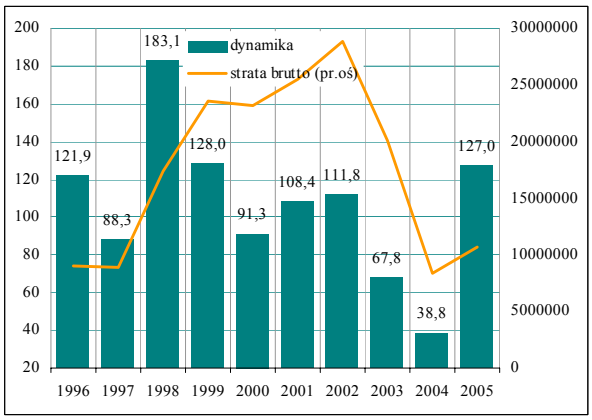

Rys. 39 Strata brutto; dynamika (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI) oraz nominalny poziom tej zmiennej (prawa oś; dane w tys.zł.)

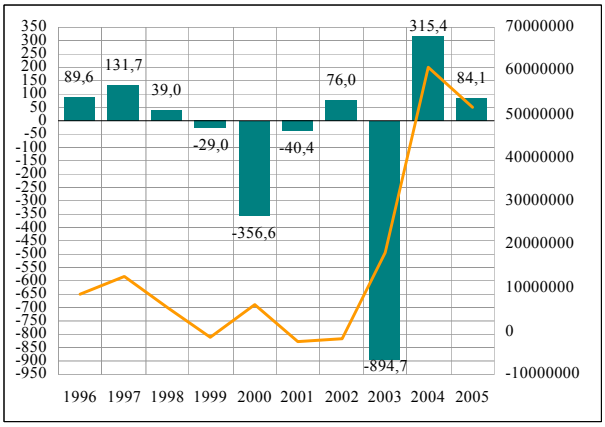

Rys. 40 Wynik finansowy netto; dynamika (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI) oraz nominalny poziom tej zmiennej (prawa oś; dane w tys.zł.)

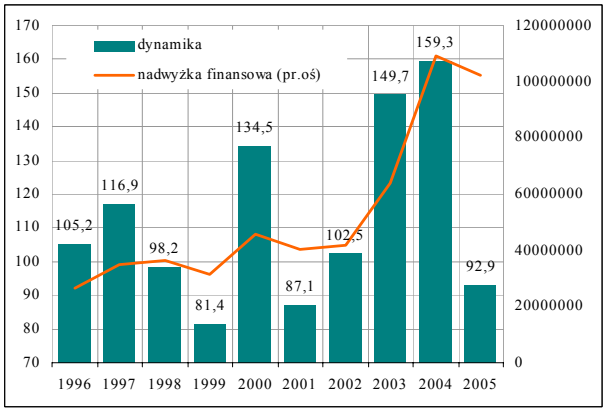

Rys. 41 Nadwyżka finansowa (wynik finansowy netto +amortyzacja): dynamika (anal.okr.ub.r.=100; deflator PPI) oraz nominalny poziom tej zmiennej (prawa oś; dane w tys.zł.)

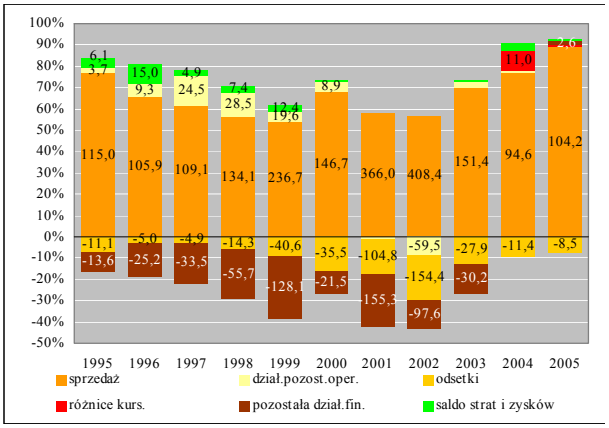

Rys. 42 Struktura wyniku finansowego brutto (w 2004 r. z wyniku na działaln.fin.pozostałej wyodrębniono różnice kursowe)

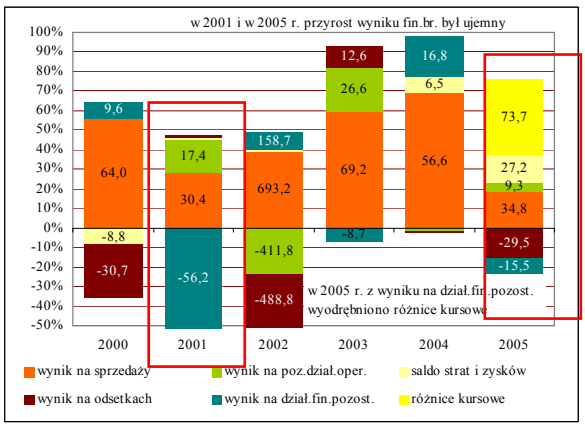

Rys. 43 Struktura przyrostu kategorii finansowych składających się na wynik finansowy brutto

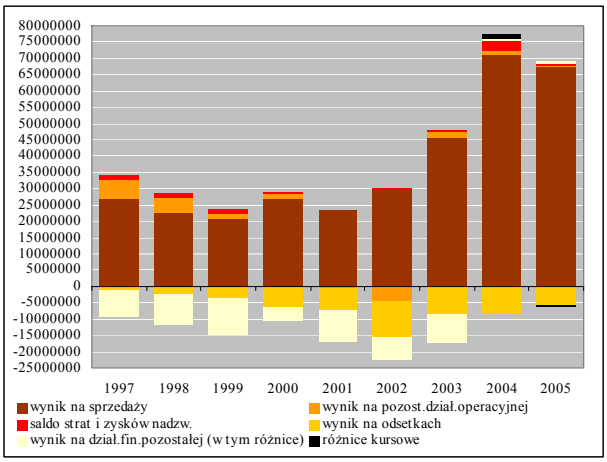

Rys. 44 Struktura wyniku finansowego brutto (górny rysunek) oraz wynik finansowy brutto w ujęciu nominalnym (dolny rysunek; dane w tys.zł.)

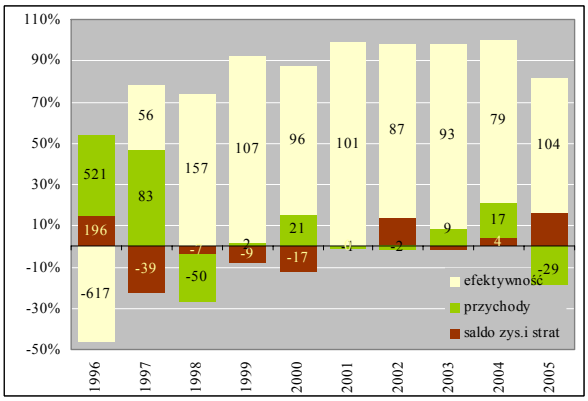

Rys. 45 Analiza typu du Pont'a zmian wyniku finansowego brutto

UWAGA: w latach: 1996, 1998, 1999, 2001 i 2005 efektywność spadła, dlatego prawidłowa interpretacja rysunku wymaga odwrócenia znaków

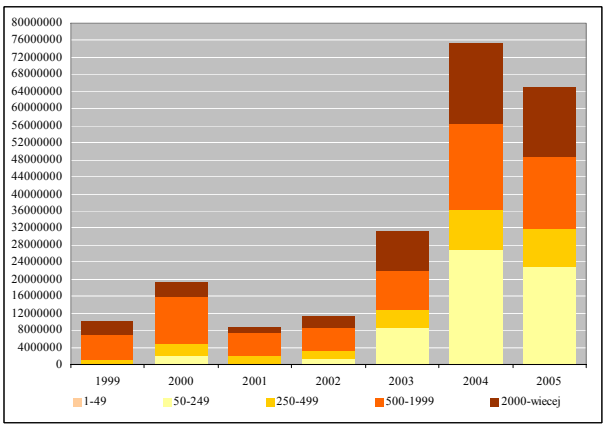

Rys. 46 Wynik finansowy brutto (wielkości nominalne; dane w tys.zł.) w klasyfikacji wg klas zatrudnienia

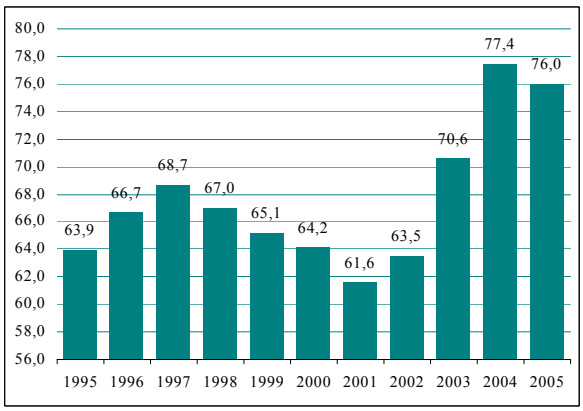

Rys. 47 Udział przedsiębiorstw z dodatnim wynikiem finansowym netto

Tab. 9 Wynik finansowy – dynamika w podstawowych przekrojach

nazwa		wynik fin.br.	wynik na sprzedaży	wynik na dział.fin.	różniec kursowe	wynik poz.oper.
cała populacja		86,1	94,9	1675,6	7,6	8,6
publiczny		67,0	77,3	-21,6	7,7	-178,7
prywatny		91,4	99,3	-302,6	7,6	90,6
Skarbu Państwa		56,0	64,7	-30,9	1,3	141,9
zagraniczna		85,7	102,9	-78,3	19,8	204,5
państwowych osób prawnych		88,7	104,7	56,5	19,6	7,4
prywatna krajowa		96,9	96,1	115,0	-2,8	139,2
samorządowa		101,4	90,9	94,2	12,8	124,6
Transport		32,2	83,7	-63,5	-16,4	47,9
Przetwórstwo przemysłowe		79,4	83,8	-85,8	21,5	51,5
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa		89,6	103,6	442,1	-24,1	90,1
Górnictwo i kopalnictwo		90,2	111,1	205,4	12,5	-244,2
Poczta i telekomunikacja		95,5	101,5	140,8	9,4	114,4
Pozostałe		109,6	134,9	-58,8	26,7	136,2
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię		113,6	107,7	224,1	8,8	62,3
Budownictwo		162,8	195,6	-84,5	17,8	83,3
nieeksporterzy		85,4	92,6	55,4	13,2	124,5
eksporterzy		86,4	95,5	-99,6	5,2	320,5
udział eksportu w przychod. do 50%		83,9	92,3	-166,7	6,9	-467,8
udział eksportu w przychod. pow.50%		93,9	105,4	-55,5	0,8	75,3
50-249	zatrudnionych	83,3	90,7	-181,6	5,4	92,0
2000-wiecej	zatrudnionych	83,4	94,1	30,5	11,3	249,9
500-1999	zatrudnionych	86,0	91,6	-17,5	25,9	91,5
250-499	zatrudnionych	98,3	113,8	-1370,9	-17,5	171,0

IV. ANALIZA WSKAŹNIKOWA

I.1. Wskaźniki rentowności

Wskaźnik rentowności brutto[11] osiągnął w 2005 r. poziom 4,9%, natomiast wskaźnik rentowności netto[12] 3,9%. Wskaźniki te były niższe niż w 2004 r. o odpowiednio 1,0 i 0,9 punktu proc. (por. Rys. 50, Rys. 53). Należy jednak podkreślić, że **pomijając rekordowy 2004 r., rentowność przedsiębiorstw była na najwyższym poziomie w okresie ostatnich 10 lat.**

Spadek rentowności w 2005 r. był wynikiem większego wzrostu kosztów działalności operacyjnej niż przychodów ze sprzedaży oraz mniejszego spadku kosztów niż przychodów z pozostałej działalności operacyjnej i działalności finansowej. W stosunku do 2004 r. obniżył się zarówno wskaźnik rentowności sprzedaży[13], jak i wskaźnik rentowności działalności finansowej[14] (por. Rys. 52).

W 2005 r. wskaźnik poziomu kosztów, po raz pierwszy od czterech lat, wzrósł (o 0,8 punktu proc.) i osiągnął poziom 95,1% (por. Rys. 49).

W 2005 r. spadła w odniesieniu do 2004 r., o 0,9 pkt. – do poziomu 7,8% relacja *cash flow* do przychodów[17] (Rys. 54).

W 2005 r. nastąpił spadek wskaźnika zwrotu z aktywów (*return on assets*) ROA[18], wskaźnika zwrotu z kapitału (*return on equities*) ROE [19] oraz wskaźnika zwrotu ze sprzedaży (*return on sales*) ROS[20] (Rys. 56), odpowiednio o 1,3 pp. do poziomu 5,1%, o 3,1 pp. do poziomu 9,8% oraz o 1,0 pp do poziomu 4,1%. **Jednak wszystkie trzy wskaźniki pozostały wyraźnie wyższe niż w latach 2002-2003.** Dekompozycja wskaźnika zwrotu z kapitału (ROE), przy zastosowaniu analizy Du Ponta, wykazała spadek dźwigni finansowej[21], na który złożył się dynamiczny wzrost kapitałów własnych sektora przedsiębiorstw.

Spadek rentowności (mierzony spadkiem rentowności obrotu brutto) był obserwowany niemal we wszystkich przekrojach. W podziale na podstawowe sekcje PKD, niewielki wzrost rentowności zaobserwowano w trzech grupach: w „Budownictwie", w sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę" oraz w firmach usługowych z sekcji „Pozostałe"[22]. Najwyższą rentowność zaobserwowano w sekcji „Poczta i telekomunikacja" oraz w sekcji „Górnictwo i kopalnictwo" (mimo spadku o 1,7 pp.).

W podziale na działy PKD wzrost rentowności brutto zanotowano w 8 z 50 działów (w poprzednim roku poprawa rentowności nastąpiła w 45 działach PKD). Należy zauważyć, że żadna z branż nie odnotowała rentow-

---

[11] Wskaźnik rentowności brutto liczony jest jako relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem.
[12] Wskaźnik rentowności netto liczony jest jako relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem.
[13] Wskaźnik rentowności sprzedaży liczony jest jako relacja przychodów ze sprzedaży pomniejszonych o koszty działalności operacyjnej do przychodów ze sprzedaży.
[14] Wskaźnik rentowności na działalności finansowej liczony jako relacja przychodów finansowych pomniejszonych o koszty finansowe do przychodów finansowych.
[17] Wskaźnik ten liczony jest jako relacja sumy wyniku finansowego netto i amortyzacji do przychodów ogółem.
[18] Wskaźnik zwrotu z aktywów (ROA) liczony jest jako relacja wyniku finansowego netto do aktywów.
[19] Wskaźnik zwrotu z kapitału (ROE) liczony jest jako relacja wyniku finansowego netto do aktywów pomniejszonych o zobowiązania ogółem. Ze względu na brak kategorii kapitał w F-01 jako przybliżenie tej wielkości wykorzystano różnicę aktywów i zobowiązań przedsiębiorstw.
[20] Wskaźnik zwrotu z e sprzedaży (ROS) liczony jest jako relacja wyniku finansowego netto do sprzedaży.
[21] Relacja aktywów do kapitałów własnych. Ze względu na brak kategorii kapitał w F-01 jako przybliżenie tej wielkości wykorzystano różnicę aktywów i zobowiązań przedsiębiorstw.
[22] Sekcja „Pozostałe" obejmuje przedsiębiorstwa usługowe z następujących sekcji: hotele i restauracje, obsługa nieruchomości, edukacja, administracja publiczna i obrona narodowa, ochrona zdrowia i opieka społeczna, pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna.

ności ujemnej (w 2004 r. zaobserwowano ujemną rentowność w jednej branży)[23]. Najsilniejszy wzrost rentowności miał miejsce, podobnie jak rok wcześniej, w dziale „Wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego"(Tab. 10).

Analiza danych zagregowanych pokazała, że w 2005 r. spadła rentowność przedsiębiorstw eksportujących, choć wciąż utrzymywała się na wyższym poziomie niż rentowność przedsiębiorstw nieeksportujących. czy rentowność całej populacji (Rys. 55).

W podziale ze względu na formę własności najwyższy wskaźnik rentowności uzyskały przedsiębiorstwa państwowych osób prawnych – 5,4%, a najsłabszy firmy samorządowe – 1,3% (Tab. 11). Analiza wariancji wskaźnika rentowności brutto[24] pokazała jednak odmienną hierarchię. Z porównania średnich dla danych jednostkowych wynika mianowicie, że najwyższą rentowność w 2005 r. uzyskały przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego (średnio 3,6%), następnie firmy prywatne krajowe (średnio 3%), zaś przedsiębiorstwa należące do państwowych osób prawnych osiągnęły znacznie niższą, choć dodatnią rentowność (średnio 0,04%). Różnice między poziomem rentowności dla danych zagregowanych i danych jednostkowych wynikają z bardzo dobrych rezultatów kilku dużych przedsiębiorstw państwowych (decydujących o wynikach całej klasy[25]) z branż: energetycznej, górniczej oraz przetwórstwa ropy naftowej i koksu.

Z danych jednostkowych wynika, że rentowność poprawiło 45% przedsiębiorstw, tj. o 10 punków proc. mniej niż w 2004 r. (por. Rys. 51). .Z danych tych wynika również, że w 2005 r. w relacji do poprzedniego roku (por. Rys. 57):

- spadł o 2 pkt. proc. odsetek firm nierentownych, których rentowność się pogarszała,
- nastąpił niewielki spadek odsetka firm rentownych, których rentowność wrosła,
- mimo niewielkiego wzrostu w relacji do 2004 r., na znacznie niższym poziomie niż w latach 1999-2002 pozostał odsetek firm, które w danym roku stały się nierentowne,
-nastąpił wzrost odsetka przedsiębiorstw rentownych, których rentowność się obniżyła,
-odnotowano spadek odsetka firm, które w 2005 roku stały się rentowne,
-zmniejszył się odsetek przedsiębiorstw nierentownych, które zdołały poprawić rentowność działalności.

---

[23] W 2004 r. wśród 50 działów PKD tylko dział „Działalność organizacji członkowskich" odnotował stratę.
[24] Analizy wariancji dokonano na próbie po wyeliminowaniu przypadków skrajnych: po 1% z każdego krańca rozkładu.
[25] Ze względu na silną koncentrację zjawisk ekonomicznych dobre wyniki kilku bardzo dużych przedsiębiorstw państwowych wpłynęły na zagregowane wyniki całej klasy.
[36] Wskaźnik płynności bieżącej obliczamy jako relację aktywów obrotowych do zobowiązań krótkoterminowych. W literaturze za bezpieczny poziom wskaźnika płynności bezpiecznej uznaje się poziom równy bądź wyższy od 1,2.

I.2. Płynność finansowa

W 2005 r. nastąpiła wyraźna poprawa płynności finansowej przedsiębiorstw. Od 2003 r. wskaźnik płynności bieżącej[36] wzrósł o 0,4 pkt. i na koniec 2005 r. osiągnął poziom 1,4 (tylko w latach 1995-1997 wskaźnik był na wyższym poziomie).

W 2005 r. ponad 61% badanych przedsiębiorstw osiągnęło płynność bieżącą przekraczającą 1,2, a 31% badanej populacji miało płynność bieżącą powyżej 2. Odsetek przedsiębiorstw ze wskaźnikiem płynności bieżącej poniżej 1,2 spadł do poziomu 39%. (Rys. 60).

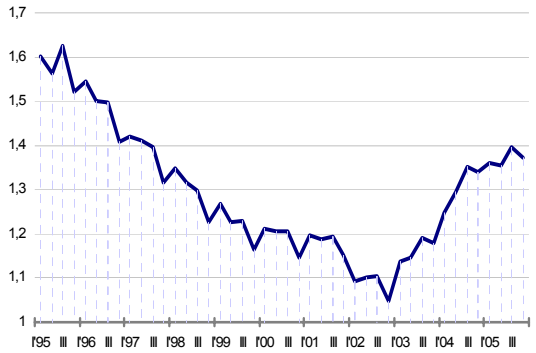

Rys. 48 Płynność bieżąca (III stopnia). Dane zagregowane.

Wsk. płynności bież.=aktywa obrotowe / zobowiązania krótkoterminowe

W 2005 r. wskaźnik płynności szybkiej[37] kształtował się na bliskim jedności poziomie tj. 0,97[38]. Wskaźnik płynności gotówkowej[39] zaczął się poprawiać już w 2001 r., osiągając na koniec 2005 r. jeden z najwyższych poziomów w historii badań tj. 0,32 (Rys. 58).

W 2005 r. w przedsiębiorstwach widoczny był nieco mniejszy niż w latach poprzednich przyrost środków pieniężnych. Dodatnia dynamika nominalnych zasobów środków pieniężnych w przedsiębiorstwach utrzymuje się od połowy 2001 r. (Rys. 59).

Płynność finansowa – podstawowe przekroje

W 2005 r. wskaźnik płynności bieżącej, podobnie jak w latach 2002-2003, zwiększał się zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym. W 2005 r. po raz pierwszy od początku badania płynność bieżąca była niższa w sektorze prywatnym niż w sektorze publicznym (Rys. 63). Na koniec 2005 r. sektor publiczny osiągnął najwyższy wskaźnik płynności bieżącej – 1,4.

We wszystkich formach własności poziom płynności bieżącej przekroczył 1,2. Najwyższym wskaźnikiem płynności charakteryzowały się podmioty samorządowe (wśród nich przedsiębiorstwa energetyczne, przemysłowe oraz w sekcji grupującej pozostałą działalność) i państwowych osób prawnych (wśród nich przedsiębiorstwa przemysłowe i usługowe z sekcji „Pozostałe"), najniższym, ale wciąż bezpiecznym – przedsiębiorstwa Skarbu Państwa (wśród nich najniższe wskaźniki miały przedsiębiorstw transportowe, energetyczne oraz przetwórstwo przemysłowe). Płynność prywatnych przedsiębiorstw krajowych oraz firm z udziałem kapitału zagranicznego kształtowała się na podobnym poziomie – 1,3 (Rys. 62).

W 2005 r. poprawę płynności odnotowały prawie wszystkie sekcje PKD. Wyjątkiem były przedsiębiorstwa z sekcji „"Poczta i telekomunikacja" oraz „Transport", w których płynność nie przekroczyła progu 1,2. Najwyższy poziom wskaźnika miały podmioty z sekcji „Pozostałe", „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię" oraz „Przetwórstwo przemysłowe", których aktywa obrotowe średnio 1,6 razy przekraczały zobowiązania bieżące (Rys. 64, Rys. 65).

---

[37] Wskaźnik płynności szybkiej obliczamy jako relację należności i roszczenia powiększonych o środki pieniężne i papiery wartościowe do zobowiązań krótkoterminowych

[38] W literaturze za bezpieczny poziom wskaźnika szybkiego uznaje się przedział od 1,0 do 1,5.

[39] Wskaźnik płynności gotówkowej obliczamy jako relację sumy środków pieniężnych i papierów wartościowych do zobowiązań krótkoterminowych.

W przekroju wg poziomu zatrudnienia we wszystkich analizowanych klasach przedsiębiorstw płynność bieżąca przewyższyła wartość 1,2 (Rys. 66).

W 2005 r. we wszystkich klasach przedsiębiorstw sklasyfikowanych wg udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem płynność bieżąca była powyżej 1,3. W ostatnim analizowanym roku najwyższą płynność odnotowywali niewyspecjalizowani eksporterzy (Rys. 67).

I.3. Wskaźniki oceny sprawności działania

Do najczęściej prezentowanych wskaźników sprawności działania należą: wskaźnik rotacji zobowiązań krótkoterminowych, cykl należności i cykl zapasów[40].

W 2005 r. wszystkie te wskaźniki rotacji uległy wydłużeniu w stosunku do poprzedniego roku. Cykl należności i zobowiązań wydłużył się o 2 dni, a cykl zapasów uległ jednodniowemu wydłużeniu. Jednak w ostatnich trzech latach wskaźnik rotacji zobowiązań krótkoterminowych wyraźnie spadł – z 85 dni w 2002 r. do 69 dni na koniec 2005 r. W latach 2002-2005 cykl należności skrócił się z 62 dni do 53 dni. W przypadku cyklu rotacji zapasów, zmiany były najmniejsze (1-2 dniowe), na koniec 2005 r. cykl ten osiągnął poziom około 29 dni, wykazując sezonowe zmiany w okresie roku. (Rys. 68).

W 2005 r. cykl konwersji gotówki[41] wyniósł 15 dni i jest krótszy o 3 dni od średniego okresu utrzymywania gotówki w całym badanym okresie tj. od 1995 r. (Rys. 69).

Od połowy 2002 r. skraca się czas regulowania zobowiązania i otrzymywania należności.[42] Na koniec 2005 r. przedsiębiorstwa średnio jeden dzień dłużej oczekiwały na płatności od swoich kontrahentów niż regulowały swoje zobowiązania.[43] (Rys. 71**)**

Analiza danych jednostkowych pokazała, że w 2005 r. w próbie ponad 43% badanych podmiotów skróciło swój cykl zobowiązań z tytułu dostaw i usług i jednocześnie zmniejszyło krótkoterminowe zadłużenie kredytowe. W przypadku około 32% próby kredyt krótkoterminowy również uległ zmniejszeniu ale nastąpiło wydłużenie cyklu zobowiązań z tytułu dostaw i usług,. Pozostałe 25% przedsiębiorstw zwiększyło krótkoterminowe zadłużenie kredytowe, przy czym w około połowie z nich cykl zobowiązań z tytułu dostaw i usług się wydłużył, a w połowie skrócił.

W 2005 r. niemal 42% badanych przedsiębiorstw skróciło okres kredytowania swoich kontrahentów i jednocześnie zmniejszyło krótkoterminowe zadłużenie kredytowe. Około 15% próby skróciło cykl rotacji należności z tytułu dostaw i usług i jednocześnie zwiększyło krótkoterminowe zadłużenie bankowe.

---

[40] Cykle zostały obliczone w następujący sposób: cykl należności jako relacja należności i roszczeń do przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przemnożona przez liczbę dni. Cykl zapasów jako relacja zapasów ogółem do przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przemnożona przez liczbę dni, oraz cykl zobowiązań jako relacja zobowiązań krótkoterminowych do przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przemnożona przez liczba dni (w zobowiązaniach krótkoterminowych z uwagi na brak danych wymagalnych, bieżących ratach kredytów długoterminowych, zawarte zostały wszystkie zobowiązania krótkoterminowe z wyłączeniem krótkoterminowych pożyczek i kredytów). Ilość dni zależała od kwartału, stąd do obliczenia cykli we wzorze ujmowano kolejno w I kw. – 90, II kw. – 180, II kw. – 240 i IV kw. – 360 dni.

[41] Cykl środków pieniężnych (inaczej: cykl konwersji gotówki) obliczono poprzez zsumowanie cyklu zapasów i cyklu należności i odjęcie cyklu zobowiązań.

[42] Cykl zobowiązań obliczono jako relację zobowiązań z tytułu dostaw i usług do przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów pomnożoną przez liczbę dni, natomiast cykl należności obliczono jako relację należności z tyt. dostaw i usług do przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów pomnożoną przez 360 dni

[43] Całkowite wyrównanie cyklu może nastąpić, ale raczej jako przypadek niż reguła. Wynika to, po pierwsze, z braku pełnych informacji o całym sektorze przedsiębiorstw – sprawozdanie F01 obejmuje podmioty zatrudniające powyżej 50 osób, po drugie, polska gospodarka jest gospodarką otwartą – przedsiębiorstwa w pozycjach: zobowiązania i należności wykazują również płatności wynikające z kontraktów międzynarodowych.

Wskaźniki oceny sprawności działania – podstawowe przekroje

Długości cyklów są m.in. odzwierciedleniem charakteru działalności przedsiębiorstwa. Możliwe są znaczne różnice w długości cyklów między sekcjami. Na koniec 2005 r. **analiza wskaźników rotacji w podstawowych klasyfikacjach wskazuje, że najdłuższy cykl rotacji należności miały podmioty z sekcji „Budownictwo"** i „Pozostałe" – cykl przekraczał 80 dni. **Najszybciej swoje należności odzyskiwały przedsiębiorstwa z sekcji „Górnictwo i kopalnictwo" oraz „Handel i naprawy".** Z kolei cykl obrotu zapasów wahał się od 9 do 30 dni – wyjątkiem były przedsiębiorstwa z sekcji „Budownictwo", których cykl rotacji zapasów przekraczał 40 dni. **W 2005 r. najkrótszy cykl rotacji zobowiązań zanotowały przedsiębiorstwa z sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę" i Handel i naprawy".** Zdecydowanie najdłuższy cykl zobowiązań miały przedsiębiorstwa z sekcji „Budownictwo" oraz „Poczta i telekomunikacja" (por. Tab. 12).

Wśród przedsiębiorstw sklasyfikowanych pod względem wielkości zatrudnienia, najdłuższy cykl zobowiązań miały przedsiębiorstwa największe (ponad 79 dni). Najkrótszy cykl zapasów zanotowano w przedsiębiorstwach największych – 27 dni. Cykle należności we wszystkich klasach kształtowały się podobnie, przy czym najkrótszy cykl należności miały przedsiębiorstwa największe – 45 dni.

W klasie eksporterów **najdłuższe cykle zobowiązań i należności mieli wyspecjalizowani eksporterzy**. Jest to jednocześnie klasa przedsiębiorstw z cyklem rotacji zapasów, sięgającym 40 dni (por. Tab. 12).

Analiza wskaźnika cyklu należności z tytułu dostaw i usług w podstawowych przekrojach wskazuje, że największe skrócenie cyklu należności dotyczyło sekcji „Górnictwo i kopalnictwo" oraz „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę". Najdłuższy cykl należności miały przedsiębiorstwa z sekcji „Budownictwo". Cykl należności pozostawał na stabilnym poziomie w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe", oraz na stabilnym niskim poziomie w sekcjach „Handel i naprawy" oraz „Poczta i telekomunikacja".

Wśród przedsiębiorstw sklasyfikowanych według wielkości zatrudnienia, widoczna była tendencja do skracania się cyklu należności we wszystkich klasach.

W 2005 r. podobnie jak w dwóch poprzednich latach skrócenie cyklu zobowiązań z tytułu dostaw i usług odnotowano w większości badanych przekrojów. W podziale na sekcje PKD największy spadek zanotowano w sekcjach „Górnictwo i kopalnictwo", oraz w sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę". W sekcji „Budownictwo" cykl zobowiązań jest najdłuższy, ale również tam uległ skróceniu. Z kolei w sekcjach „Handel i naprawy" oraz „Transport" cykl zobowiązań z tytułu dostaw i usług pozostawał na stabilnym poziomie.

W 2005 r. w klasyfikacji wg wielkości zatrudnienia cykl zobowiązań uległ widocznemu skróceniu w większości analizowanych klas, poza przedsiębiorstwami zatrudniającymi powyżej 500 osób. W latach 2002-2005 najdłuższy cykl regulowania zobowiązań z tytułu dostaw i usług miały przedsiębiorstwa średnie (zatr. 50-250 osób).

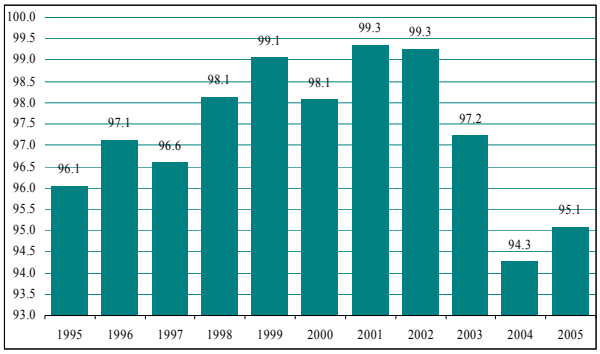

Rys. 49 Wskaźnik poziomu kosztów

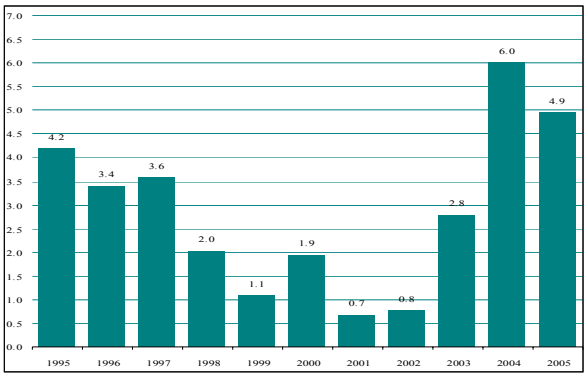

Rys. 50 Wskaźnik rentowności obrotu brutto
wskaźnik rentowności obrotu brutto = wynik finansowy brutto/przychody ogółem*100.

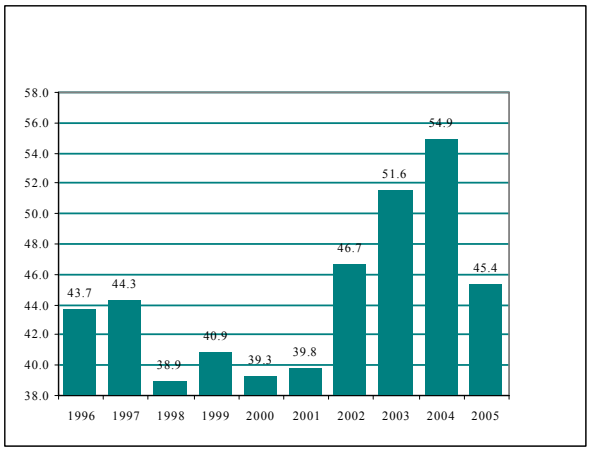

Rys. 51 Odsetek przedsiębiorstw obserwujących wzrost rentowności w relacji do poprzedniego roku

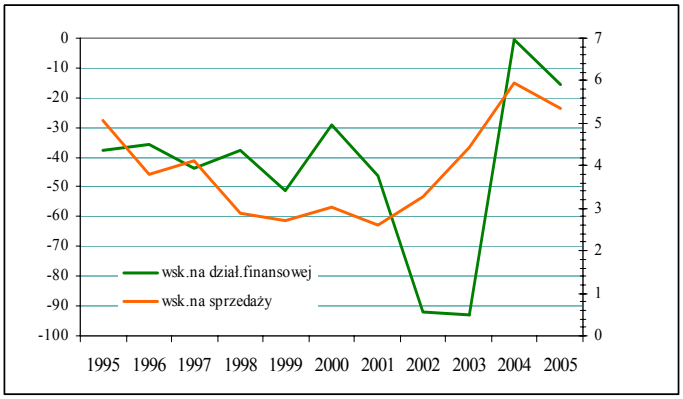

Rys. 52 Wskaźnik rentowności finansowej i rentowności sprzedaży

wsk. finansowy=(przychody finansowe – koszty finansowe)/ przychody finansowe*100
wsk.rentowności sprzedaży=(przychody ze sprzedaży – koszty działaln. operacyjnej)/przychody ze sprzedaży*100

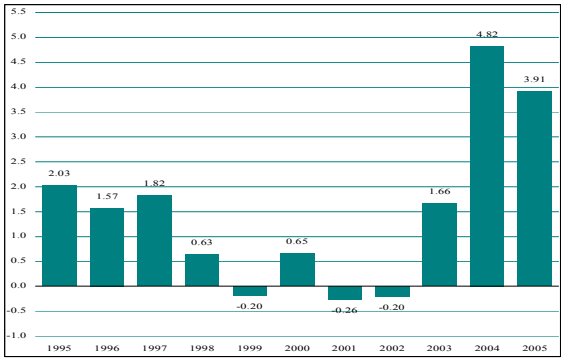

Rys. 53 Wskaźnik rentowności obrotu netto
wskaźnik rentowności obrotu netto = wynik finansowy netto/przychody ogółem*100

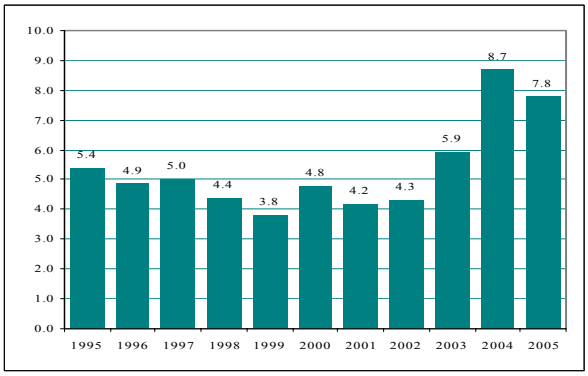

Rys. 54 Udział cash flow w przychodach
Wskaźnik udziału *cash flow* w przychodach = (wynik finansowy netto + amortyzacja) /przychody ogółem*100

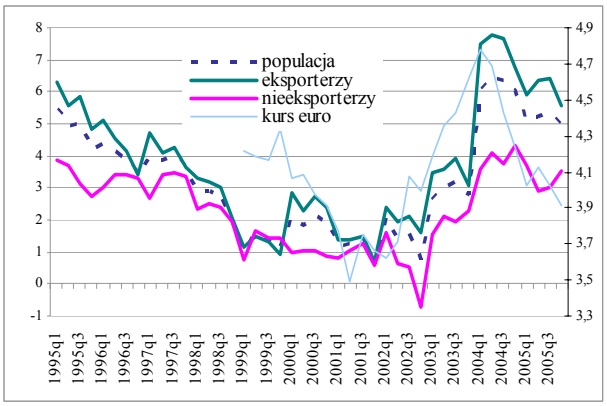

Rys. 55 Rentowność przedsiębiorstw w podziale eksporterów i nieeksporterów (na bazie danych zagregowanych);kurs euro-średnia z kwartału

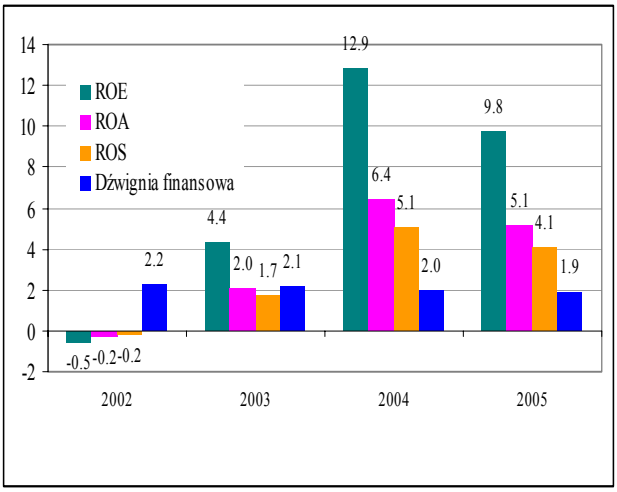

Rys. 56 Wskaźniki zwrotu aktywów i zwrotu z kapitału (ROA, ROE, ROS)

ROA = wynik finansowy netto/aktywa*100,
ROE = wynik finansowy netto/(aktywa-zobowiązania ogółem)*100,
ROS = wynik finansowy netto/sprzedaż*100,
Dzwignia finansowa = aktywa/ aktywa-zobowiązania ogółem..

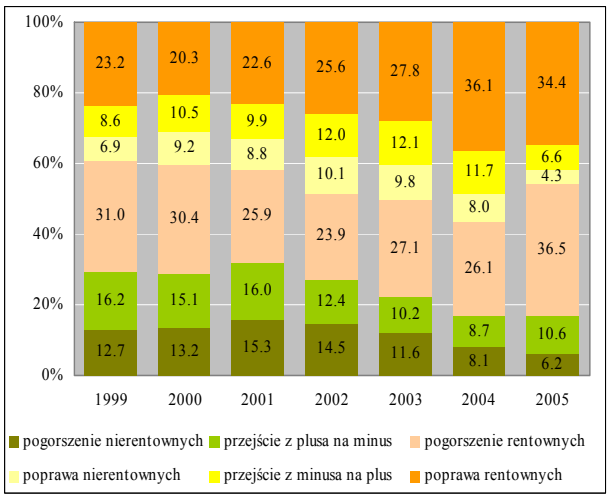

Rys. 57 Zmiany rentowności na poziomie jednostkowym

nazewnictwo: przejście z plusa na minus – odsetek firm, które przeszły z zysku w stratę; poprawa rentownych – odsetek firm o dodatnim wyniku finansowym, w których rentowność wzrosła; pogorszenie nierentownych – odsetek firm o ujemnym wyniku finansowych, w których rentowność uległa pogorszeniu; analogicznie pozostałe klasy

Tab. 10 Wskaźniki rentowności brutto – działy PKD

działy PKD	wskaźnik	działy PKD	wskaźnik
Działalność organizacji członkowskich	0.1	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej nieskl.	5.8
Transport lądowy. transport rurociagowy	0.3	Obsługa nieruchomości	6.2
Produkcja sprzetu i urzadzeń radiowych.	0.8	Produkcja maszyn i apar.elektr., gdzie indziej nieskl.	6.3
Produkcja pozostałego sprzętu transporto.	1.0	Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw szt.	6.4
Sprzedaż obsługa naprawa pojazdów mech.	1.2	Produkcja instrumentów medycznych. precy	6.6
Handel detaliczny z wyjątkiem sprzedaży	1.6	Produkcja metalowych wyrobów gotow. z wył. masz. i ur:	7.0
Produkcja wyrobów tytoniowych	1.8	Produkcja masy celulozowej. papieru oraz	7.0
Produkcja maszyn biurowych i komputerów	1.8	Pozostałe usługi zwiazane z prowadzeniem	7.3
Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich	2.3	Górnictwo węgla kamiennego i brunatnego.	7.5
Handel hurtowy i komisowy z wył.poj.sam.	2.4	Hotele i restauracje	7.6
Budownictwo	2.4	Edukacja	7.7
Zagospodarowanie odpadów	2.7	Działalność wydawnicza. poligrafia i rep	7.9
Produkcja metali	3.2	Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich	7.9
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	3.2	Produkcja wyrobów chemicznych	8.1
Włókiennictwo	3.2	Pozostałe górnictwo i kopalnictwo	8.3
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	4.3	Wytwarzanie koksu. poduktów rafinacji ropy	8.4
Pobór. uzdatnianie i rozprowadzanie wody	4.5	Informatyka	8.4
Transport lotniczy	4.5	Nauka	8.7
Transport wodny	4.9	Produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych	8.9
Odprowadzanie scieków wywóz odpadów us	5.1	Dzialalność związana z kulturą i rekreacją	9.3
Produkcja pojazdów mechanicznych. przycz	5.1	Pozostała działalność usługowa	11.0
Produkcja drewna i wyrobów z drewna	5.4	Poczta i telekomunikacja	13.4
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energie elektr.	5.4	Wynajem maszyn i urządzeń bez obsługi or.	14.4
Działalność wspomagająca transport. dzia	5.7	Górnictwo rud metali	31.5
Produkcja mebli. działalność produkcyjna	5.8	Wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego	45.5

Tab. 11 Wskaźniki efektywności w podstawowych przekrojach

nazwa	wskaźnik rentowności brutto	zmiana wskaźnika	wskaźnik rentowności netto	wskaźnik poziomu kosztów
cała populacja	4.9	-1.0	3.9	95.1
publiczny	4.6	-2.0	3.2	95.5
prywatny	5.0	-0.8	4.1	95.0
samorzadowa	1.3	0.0	0.6	98.7
Skarbu Panstwa	4.5	-2.8	3.1	95.7
zagraniczna	4.9	-1.2	4.0	95.1
prywatna krajowa	5.1	-0.5	4.2	94.9
panstwowych osob prawnych	5.4	-0.8	3.9	94.6
Transport	2.0	-4.2	0.8	98.0
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa	2.0	-0.4	1.6	98.0
Budownictwo	2.4	0.8	1.7	97.6
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energie	5.4	0.3	4.0	94.6
Przetwórstwo przemyslowe	5.6	-1.6	4.5	94.4
Pozostale	7.5	0.1	6.2	92.7
Poczta i telekomunikacja	13.4	0.0	10.9	86.6
Górnictwo i kopalnictwo	14.0	-1.7	11.4	86.0
nieeksporterzy	3.5	-0.8	2.7	96.5
eksporterzy	5.6	-1.2	4.5	94.4
1-49	5.4	-1.2	4.3	94.7
50-100	6.3	-1.2	5.1	93.7
50-249 zatrudnionych	3.9	-0.9	3.0	96.2
250-499 zatrudnionych	4.7	-0.3	3.7	95.4
500-1999 zatrudnionych	5.1	-1.2	4.2	94.9
2000-wiecej zatrudnionych	6.5	-1.8	5.1	93.5
kl5	1.5	0.3	0.7	98.5
kl4	4.1	-0.4	3.3	95.9
kl3	4.9	-0.7	3.9	95.2
kl2	5.5	-1.9	4.3	94.6
kl1 najwieksze firmy	8.9	-1.5	7.3	91.1
inwestycyjne	4.1	-0.6	3.2	95.9
pozostałe	4.6	-0.7	3.6	95.5
konsumpcyjne	4.8	-0.4	3.9	95.3
zaopatrzeniowe	6.7	-2.9	5.4	93.3

Powyżej przedstawiono wskaźnik rentowności brutto, zmianę tego wskaźnika w stosunku do analogicznego okresu ub.r., wskaźnik rentowności netto, wskaźnik poziomu kosztów w klasyfikacji wg sektorów własności, pięciu form własności, sekcji PKD, klas eksportu, w tym udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem, wielkości zatrudnienia oraz wielkości przychodów.
W każdej z klas z osobna dane zostały posortowane wg wskaźnika rentowności brutto.
Klasy wielkości przychodów:
kl1 – największe przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 1 do 9,99%),
kl2 – (udział w przychodach populacji od 0,1 do 0,99%),
kl3 – (udział w przychodach populacji od 0,01 do 0,09%),
…….
kl5 – najmniejsze przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 0,0001 do 0,0009%).

nazwa	wskaźnik na sprzedaży	wskaźnik na pozost.dział.op.	wskaźnik na dział.fin.	wskaźnik na odsetkach
cała populacja	5.1	0.01	-0.2	-0.4
publiczny	4.6	-0.2	0.1	-0.3
prywatny	5.3	0.1	-0.3	-0.4
samorzadowa	0.6	0.5	0.2	0.2
Skarbu Panstwa	4.6	-0.5	0.3	-0.4
zagraniczna	5.5	-0.2	-0.4	-0.4
prywatna krajowa	5.1	0.3	-0.3	-0.5
panstwowych osob prawnych	5.5	0.1	-0.1	-0.3
Transport	1.6	1.4	-1.0	-0.7
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa	2.2	0.2	-0.4	-0.3
Budownictwo	2.2	0.2	0.0	-0.1
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energie	6.1	-0.5	-0.2	-0.5
Przetwórstwo przemyslowe	5.9	-0.1	-0.2	-0.5
Pozostale	4.8	1.6	0.9	-0.8
Poczta i telekomunikacja	17.2	-1.2	-2.5	-0.7
Górnictwo i kopalnictwo	15.2	-2.6	1.4	0.7
nieeksporterzy	3.3	0.5	-0.3	-0.5
eksporterzy	6.0	-0.2	-0.2	-0.4
1-49	5.7	-0.2	-0.2	-0.3
50-100	6.9	-0.3	-0.3	-0.5
50-249 zatrudnionych	3.5	0.5	-0.2	-0.5
250-499 zatrudnionych	5.1	0.3	-0.8	-0.8
500-1999 zatrudnionych	5.4	-0.2	-0.1	-0.4
2000-wiecej zatrudnionych	7.3	-0.7	-0.1	-0.2
kl5	0.4	1.8	-0.8	-0.7
kl4	3.8	0.7	-0.4	-0.5
kl3	5.2	-0.2	-0.2	-0.5
kl2	5.8	-0.3	-0.1	-0.3
kl1 najwieksze firmy	11.1	-1.4	-0.8	0.1
inwestycyjne	4.2	0.0	-0.2	-0.3
pozostałe	4.8	0.1	-0.3	-0.4
konsumpcyjne	5.0	0.1	-0.3	-0.5
zaopatrzeniowe	7.0	-0.3	0.0	-0.5

Powyżej przedstawiono wskaźnik rentowności sprzedaży, wskaźnik rentowności pozostałej działalności operacyjnej, wskaźnik rentowności działalności finansowej oraz wskaźnik na odsetkach w klasyfikacji wg sektorów własności, pięciu form własności, sekcji PKD, klas eksportu, w tym udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem, wielkości zatrudnienia oraz wielkości przychodów.
W każdej z klas z osobna dane zostały posortowane wg wskaźnika rentowności brutto.
Klasy wielkości przychodów:
kl1 – największe przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 1 do 9,99%),
kl2 – (udział w przychodach populacji od 0,1 do 0,99%),
kl3 – (udział w przychodach populacji od 0,01 do 0,09%),
……
kl5 – najmniejsze przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 0,0001 do 0,0009%).

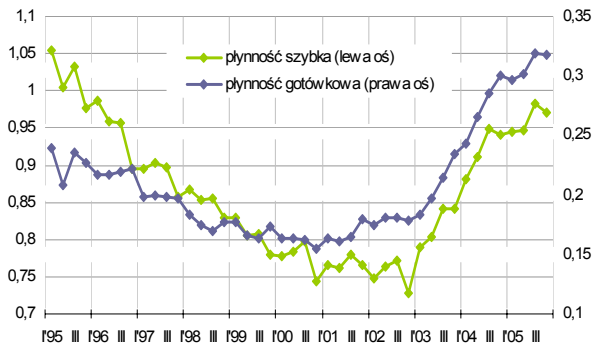

Rys. 58 Płynność szybka (II stopnia) i płynność gotówkowa (I stopnia). Dane zagregowane. Populacja.
Wsk. płynności szybkiej=(należności i roszczenia +środki pieniężne +papiery wartościowe) / zobowiązania krótkoterminowe
Wsk. płynności gotówkowej=(środki pieniężne +papiery wartościowe) / zobowiązania krótkoterminowe

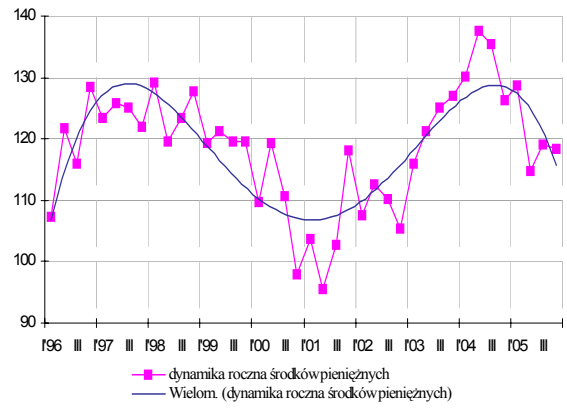

Rys. 59 Dynamika roczna środków pieniężnych[44]. Dane zagregowane

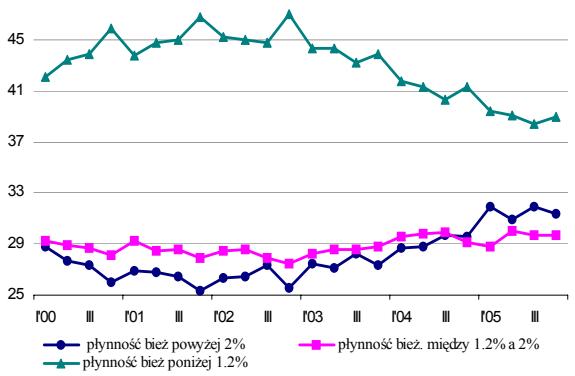

Rys. 60 Udział liczebny klas płynności bieżącej (w %), pełna populacja=100. Dane jednostkowe.

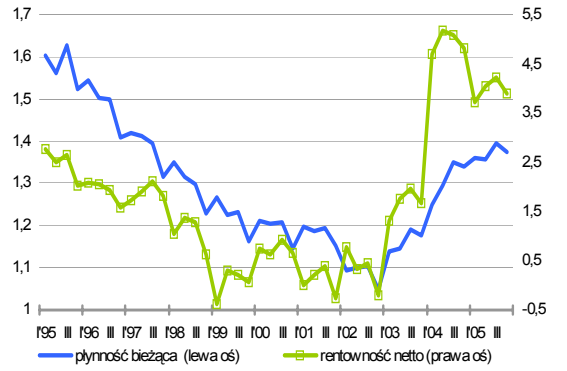

Rys. 61 Płynność bieżąca (III stopnia) i rentowność netto. Dane zagregowane. Populacja.
Rentowność netto = wynik finansowy netto / przychody ogółem

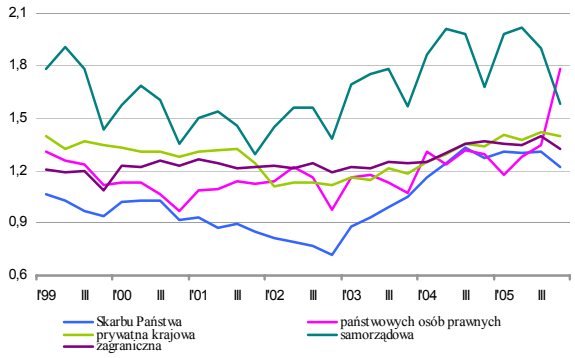

Rys. 62. Płynność bieżąca w klasyfikacji wg formy własności. Dane zagregowane.

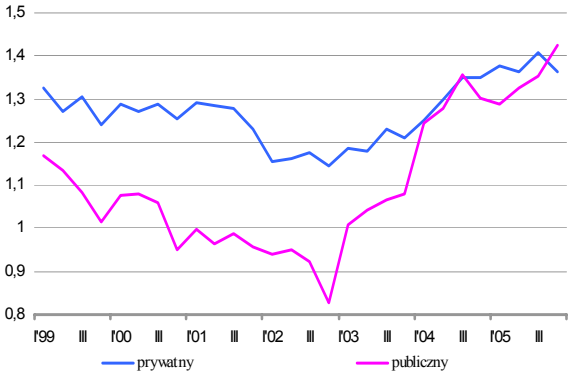

Rys. 63. Płynność bieżąca w klasyfikacji wg sektora. Dane zagregowane.

[44] Od I kw. 2002 r. środki pieniężne zostały powiększone o kategorię „inne aktywa pieniężne".

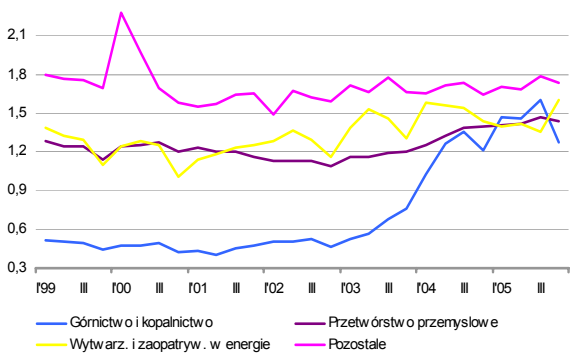

Rys. 64. Płynność bieżąca w klasyfikacji wg sekcji PKD. Dane zagregowane.

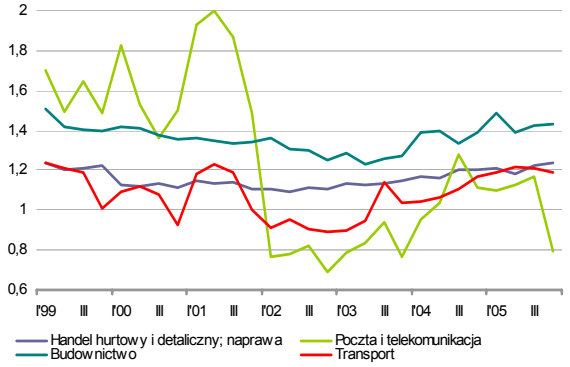

Rys. 65. Płynność bieżąca w klasyfikacji wg sekcji PKD. Dane zagregowane.

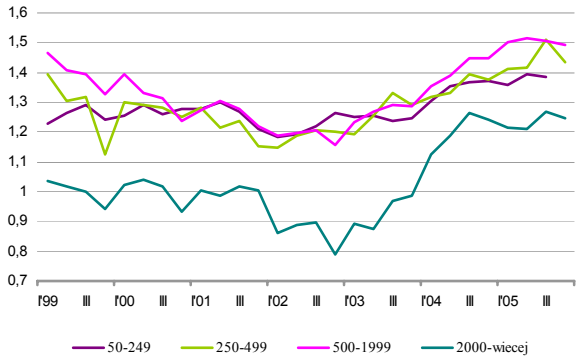

Rys. 66. Płynność bieżąca w klasyfikacji wg wielkości zatrudnienia. Dane zagregowane.

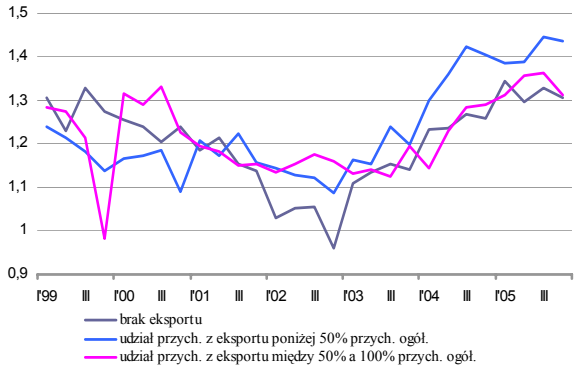

Rys. 67. Płynność bieżąca w klasyfikacji wg udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem. Dane zagregowane.

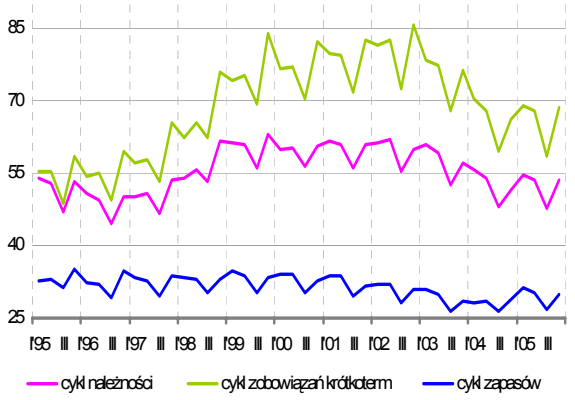

Rys. 68 Cykle rozliczeniowe aktywów obrotowych i zobowiązań krótkoterminowych. Dane zagregowane.

*Cykl należności= należności i roszczenia /(przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów)*liczba dni*

Cykl zapasów= zapasy ogółem /(przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów) liczba dni*

Cykl zobowiązań =zobowiązania krótkoterm. / (przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów) liczba dni (w zobowiązaniach krótkoterminowych z uwagi na brak danych wymagalnych, bieżących ratach kredytów długoterminowych, zawarte zostały wszystkie zobowiązania krótkoterminowe z wyłączeniem krótkoterminowych pożyczek i kredytów)*

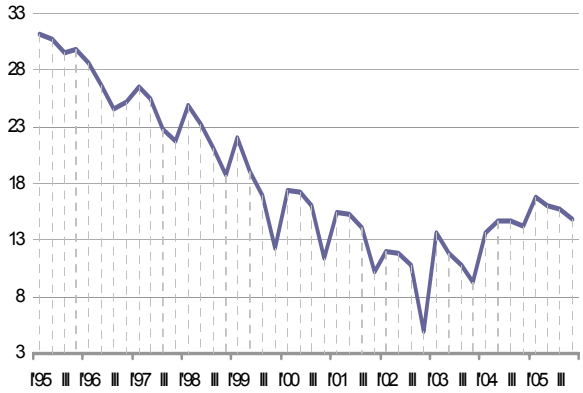

Rys. 69 Cykl konwersji gotówki. Dane zagregowane.

Cykl środk. pieniężn.= cykl zapasów+ cykl należności-cykl zobowiązań

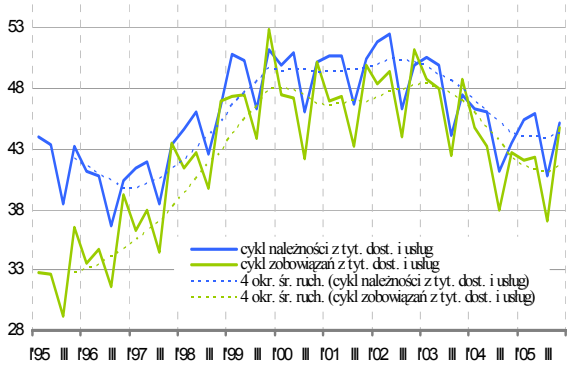

Rys. 70 Cykl zobowiązań i należności z tyt. Dostaw i usług. Dane zagregowane. Populacja.
*Cykl zobowiązań= zobow. z tyt. dostaw i usług /(przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów)*liczba dni*[i]
*Cykl należności= należności z tyt. dostaw i usług /(przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów)*liczba dni*

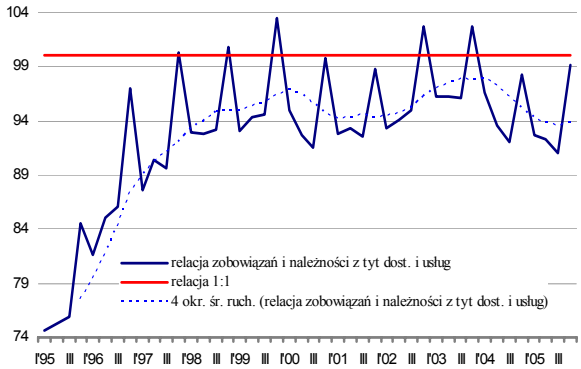

Rys. 71 Relacja zobowiązań i należności z tytułu dostaw i usług. Dane zagregowane. Populacja.
*Rel. zobowiązań do należności= zobowiązania z tytułu dostaw i usług /należności z tytułu dostaw i usług *100*

Tab. 12 Wskaźniki sprawności działania w IV kw 2005 r. Dane zagregowane.

		cykl należności	cykl zapasów	cykl zobowiązań	cykl środków pieniężnych	cykl należności (relacja r/r)	cykl zapasów (relacja r/r)	cykl zobowiązań (relacja r/r)
	OGÓŁEM	53,6	29,9	68,8	14,8	104,2	103,2	103,9
forma własności	**Skarbu Państwa**	51,6	21,8	77,9	-4,4	114,7	102,3	116,8
	państwowych osób prawnych	55,7	23,2	68,5	10,4	108,3	121,3	91,4
	prywatna krajowa	52,7	31,5	61,9	22,3	102,1	102,8	97,5
	samorządowa	50,2	11,2	64,8	-3,4	100,0	100,1	109,6
	zagraniczna	55,1	32,0	74,5	12,6	103,0	100,6	109,5
sektor	**prywatny**	53,8	31,7	67,7	17,8	102,6	101,8	103,3
	publiczny	53,0	21,5	73,6	0,9	111,5	108,2	106,7
eksport	**eksporterzy**	54,8	34,5	68,7	20,5	102,2	104,1	102,5
	nieeksporterzy	51,2	19,7	68,9	2,0	109,3	99,5	107,0
udział przychodów z eksportu w przychodach ogółem (w %)	**1-49**	52,2	32,8	65,0	19,9	100,2	99,9	99,8
	50-100	63,3	40,0	80,8	22,5	107,0	117,1	109,6
sekcja PKD	**Budownictwo**	82,5	20,7	100,1	3,1	87,6	96,5	95,5
	Górnictwo i kopalnictwo	36,7	25,0	92,1	-30,4	91,0	122,5	101,1
	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa	39,4	30,3	57,8	12,0	104,2	97,2	100,6
	Poczta i telekomunikacja	42,1	5,0	108,7	-61,6	92,1	91,1	119,4
	Pozostałe	82,1	13,0	81,7	13,4	112,3	98,4	101,6
	Przetwórstwo przemysłowe	59,1	40,6	68,6	31,1	106,7	107,1	105,2
	Transport	64,0	9,0	86,2	-13,2	107,3	97,8	112,0
	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energie	47,4	10,6	53,2	4,8	102,5	107,1	102,5
udział w przychodach badanej populacji	**kl3**	58,7	30,4	65,1	24,0	104,0	97,3	101,3
	kl4	58,8	35,5	70,8	23,5	103,5	99,5	99,2
	kl5	62,0	32,7	87,9	6,9	102,1	106,3	96,9
	kl6	340,4	68,4	546,8	-138,0	132,4	116,0	76,3
	kl1	45,5	25,1	68,1	2,4	106,4	115,1	107,1
	kl2	35,1	26,6	75,8	-14,1	92,0	116,5	139,7
liczba zatrudnionych	**2000-wiecej**	45,2	27,6	78,7	-5,9	105,4	116,5	109,7
	250-499	59,3	31,8	65,0	26,1	99,5	99,8	98,2
	50-249	56,3	30,0	64,6	21,7	104,7	97,5	101,5
	500-1999	55,6	31,5	65,0	22,1	104,8	101,9	103,6

V. ZATRUDNIENIE, WYNAGRODZENIE, WYDAJNOŚĆ PRACY

W 2005 r. **zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw zwiększyło się, przy czym tempo tego wzrostu było wyraźnie wyższe niż w 2004 r.** (o 2,7% wobec 1,5% w 2004 r.). Przyczyniło się do tego zarówno zwiększenie liczby przedsiębiorstw w populacji F-01 (o 1,5% r/r – po raz pierwszy od 2001 r.), jak i systematycznie rosnący udział firm, które zwiększają zatrudnienie (do prawie 48% w końcu 2005 r. – Rys. 73). Jednocześnie wyraźnie **zmniejszył się odsetek przedsiębiorstw dokonujących znacznych redukcji zatrudnienia** –Rys. 74.

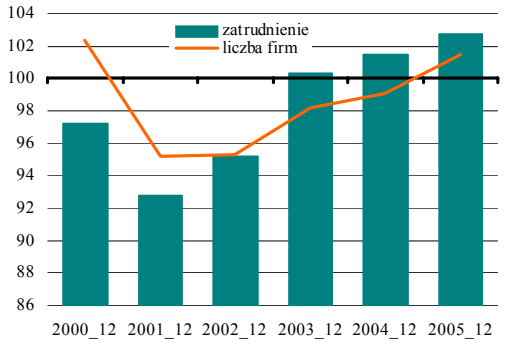

Rys. 72 Dynamika zatrudnienia oraz liczby przedsiębiorstw (r/r).

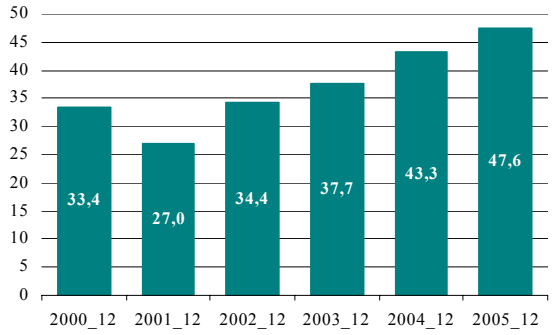

Rys. 73 Udział przedsiębiorstw, w których wzrosło zatrudnienie (r/r).

Udział „nowo powstałych”[45] firm w przyroście zatrudnienia wyniósł blisko 50%. Warto dodać, że przedsiębiorstwa „nowe” tworzą obecnie prawie 2,5 razy więcej miejsc pracy niż likwidują firmy skreślone ze sprawozdawczości F-01.

Zmiany zatrudnienia w podziale na różne klasy kształtowały się w 2005 r. następująco:

- **Wzrost zatrudnienia był efektem** rozwoju sektora prywatnego (wzrost zatrudnienia o 5,5%), zwłaszcza **przedsiębiorstw o przewadze własności zagranicznej (wzrost o 13,7%).** Trzeba podkreślić, że na tak silny wzrost zatrudnienia w sektorze prywatnym złożyły się dwa zjawiska: zwiększenie liczebności tej klasy przedsiębiorstw (m.in. w wyniku przemian własnościowych) oraz wzrost zatrudnienia w grupie już istniejących firm z udziałem kapitału zagranicznego. Po wyeliminowaniu zmian własnościowych pozostała grupa przedsiębiorstw prywatnych z kapitałem zagranicznym zwiększyła zatrudnienie o 4,1%, sektor firm prywatnych krajowych zmniejszył zatrudnienie o 1,3%, zaś w firmach publicznych zatrudnienie spadło o 3%.
- **Najwyższą dynamiką zatrudnienia** spośród sektorów ekonomicznych w F-01 (Rys. 79) **charakteryzowały się usługi** (wzrost o 4,8%), **następnie budownictwo** (wzrost o 2,5%), najniższą zaś przemysł (wzrost o 1,3%).
- W bardziej szczegółowej klasyfikacji, wg sekcji PKD, największy wzrost liczby pracowników zaobserwowano w firmach handlowych (o 8,6%, dynamiczny wzrost od 2001 r.) oraz w przedsiębiorstwach usługowych z sekcji „Pozostałe”; natomiast w energetyce, górnictwie oraz łączności zatrudnienie w 2005 r. spadło (podobnie jak i liczba przedsiębiorstw). Wzrost zatrudnienia w przemyśle przetwórczym kształtował się na poziomie podobnym do średniego dla całej populacji (o 2,7%).

[45] Firmy „nowe” oraz „zlikwidowane”, to podmioty, które – odpowiednio – pojawiły się bądź przestały składać sprawozdanie F-01. Nie musi to oznaczać rzeczywistej likwidacji czy utworzenia przedsiębiorstwa, może to bowiem świadczyć bądź o przekroczeniu progu 50 zatrudnionych, bądź o przekształceniu przedsiębiorstwa.

- W klasyfikacji przedsiębiorstw ze względu na przeznaczenie oferowanych dóbr najwyższą dynamiką zatrudnienia charakteryzowały się firmy zaopatrzeniowe oraz przedsiębiorstwa oferujące dobra inwestycyjne, najniższą zaś, choć również dodatnią, osiągnęły przedsiębiorstwa, których produkcja ma charakter konsumpcyjny (liczebność tego typu podmiotów spadła).

- **W 2005 r. firmom średniej wielkości** (od 50 do 249 pracowników) **po raz pierwszy od 1999 r.**[46] **udało się utrzymać zatrudnienie na poziomie z poprzedniego roku** (wzrost o 0,1%). W przedsiębiorstwach dużych (zatrudniających 250 i więcej osób) liczba pracowników wzrosła o 2,3%.
- **W jednostkach, których działalność oparta jest w głównej mierze na eksporcie zanotowano wzrost zatrudnienia**, natomiast podmioty **nieeksportujące oraz eksporterzy niewyspecjalizowani ograniczyli zatrudnienie**. Jednocześnie wyraźnie wzrosła liczba przedsiębiorstw w klasie wyspecjalizowanych eksporterów, podczas gdy liczebność firm w pozostałej grupie pozostała na poziomie zbliżonym do roku wcześniejszego. Najniższa dynamika zatrudnienia charakteryzowała eksporterów, dla których głównym źródłem przychodów był rynek krajowy.
- Import miał w 2005 r. bardziej wyraźny wpływ na dynamikę zatrudnienia niż eksport. **Przedsiębiorstwa – importerzy, niezależnie od tego czy jednocześnie byli eksporterami, czy też nie, zwiększyli zatrudnienie**, podczas gdy firmy nieimportujące – zmniejszyły je – w równym stopniu eksporterzy, jak i jednostki nieeksportujące.
- Przedsiębiorstwa, w których inwestycje były znaczące (tzn. większe od amortyzacji) zwiększyły zatrudnienie, zaś firmy nieinwestujące, jak też przedsiębiorstwa, w których inwestycje były niewielkie, zredukowały liczbę pracowników.
- Kierunek zmian zatrudnienia uzależniony był od wyników ekonomicznych przedsiębiorstw**. Wzrost zatrudnienia pojawiał się przede wszystkim w przedsiębiorstwach rentownych**, jak też w firmach zwiększających przychody.

Porównanie szacunków wysokości przeciętnych wynagrodzeń i ich zmian na podstawie F-01 pokazuje, że **wysoką dynamikę płac odnotowano zarówno w niektórych klasach charakteryzujących się relatywnie niższymi wynagrodzeniami**, tak było m.in. w przedsiębiorstwach nieinwestujących, u eksporterów niewyspecjalizowanych, w jednostkach nierentownych, **jak i w przedsiębiorstwach, w których płace są najwyższe**, **w tym przede wszystkim w energetyce i górnictwie**. Niższą od przeciętnej dynamiką wynagrodzeń charakteryzowały się podmioty handlowe, transportowe, z sekcji „Przetwórstwo przemysłowe" oraz przedsiębiorstwa Skarbu Państwa i firmy prywatne, zarówno krajowe, jak i jednostki o przewadze kapitału zagranicznego.

Płace były zwykle wyższe w przedsiębiorstwach rentownych, choć ta zależność była odmienna w niektórych sekcjach. W „Poczcie i telekomunikacji" oraz w „Budownictwie" firmy nierentowne oferowały wyższe płace niż podmioty rentowne. Najbardziej widoczna przewaga wysokości płac w firmach rentownych nad poziomem płac w przedsiębiorstwach nierentownych wystąpiła w górnictwie, transporcie oraz handlu. **Wynagrodzenia były wyższe w dużych przedsiębiorstwach. Wysokość płac zróżnicowana była również w grupie eksporterów i nieeksporterów**, na korzyść tej pierwszej oraz w grupie importerów i nieimporterów.

[46] Czyli od kiedy są dostępne dane

W 2005 r. wzrósł do 20% udział przedsiębiorstw, w których wraz z realnym wzrostem przeciętnego wynagrodzenia zwiększyło się też zatrudnienie. Spadł jednocześnie odsetek firm, w których płaca wzrosła wskutek silniejszego spadku zatrudnienia niż kosztów pracy.

Realna dynamika wydajności pracy[47] wyniosła w 2005 r. 101,1%. Nastąpił wprawdzie niewielki spadek udziału podmiotów, które tę wydajność podniosły (p. Tab. 13), ale jednocześnie **zmniejszył się odsetek przedsiębiorstw, w których wzrost wydajności był skutkiem większej redukcji zatrudnienia niż przychodów**. Udział firm, które zwiększyły przychody wraz z zatrudnieniem wzrósł.

Aneks statystyczny

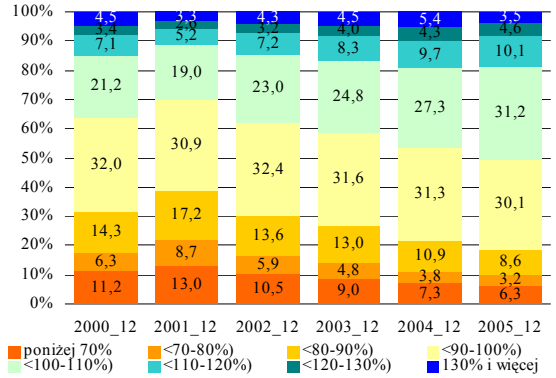

Rys. 74 Rozkłady dynamik zatrudnienia (r/r).

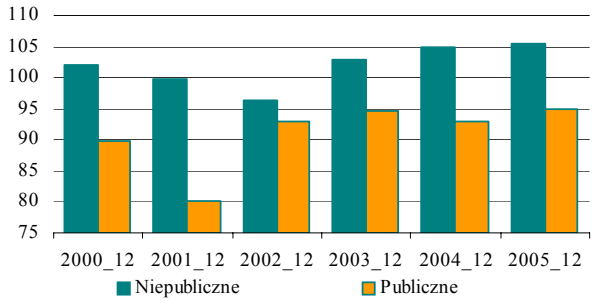

Rys. 75 Dynamika zatrudnienia (r/r) wg sektorów własności

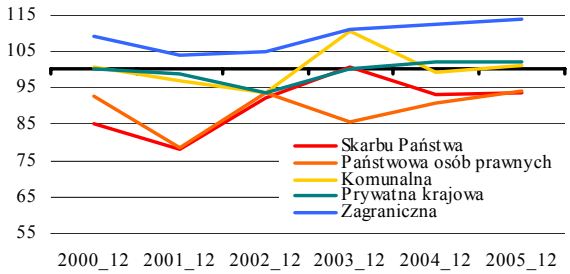

Rys. 76 Dynamika zatrudnienia (r/r) wg form własności

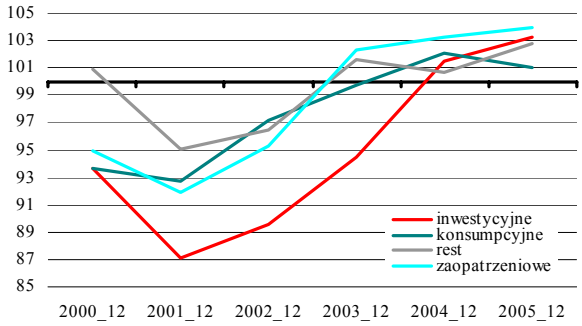

Rys. 77 Dynamika zatrudnienia (r/r) wg klas, skonstruowanych na podstawie przeznaczenia oferowanych dóbr

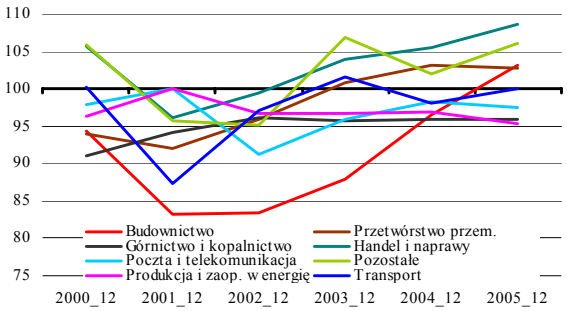

Rys. 78 Dynamika zatrudnienia (r/r) wg sekcji PKD

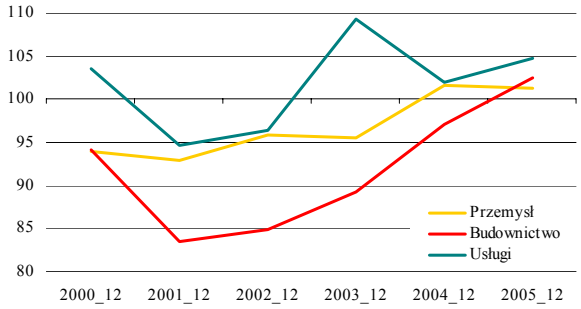

Rys. 79 Dynamika zatrudnienia (r/r) wg sektorów ekonomicznych

[47] Dynamika wydajności pracy = realna dynamika przychodów/dynamika zatrudnienia; Jako deflatory użyte zostały wskaźniki cen produkcji sprzedanej zróżnicowane w zależności od sekcji PKD, dla „Budownictwa" – wskaźniki cen produkcji budowlano – montażowej, dla „Transportu" – wskaźniki cen transportu, dla „Poczty i telekomunikacji" – wskaźniki cen poczty i telekomunikacji..

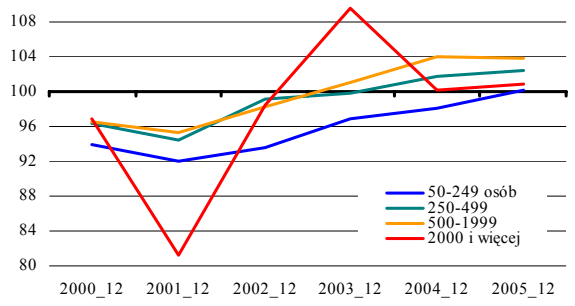

Rys. 80 Dynamika zatrudnienia (r/r) wg klas wielkości zatrudnienia

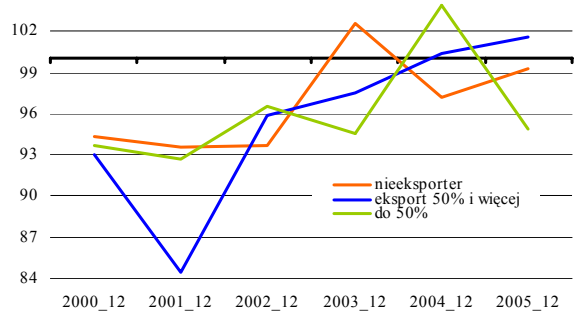

Rys. 81 Dynamika zatrudnienia (r/r) wg klas eksportu

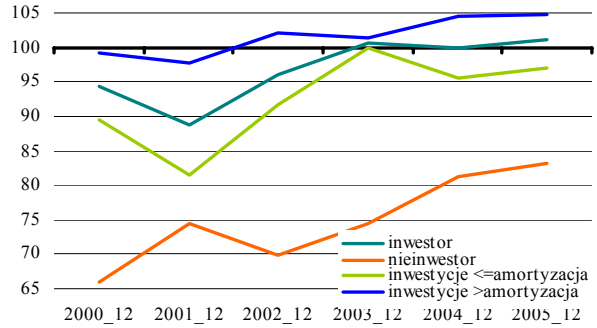

Rys. 82 Dynamika zatrudnienia wg klas inwestycji

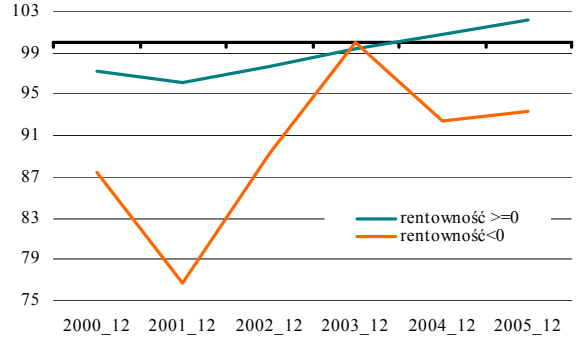

Rys. 83 Dynamika zatrudnienia wg klas rentowności brutto

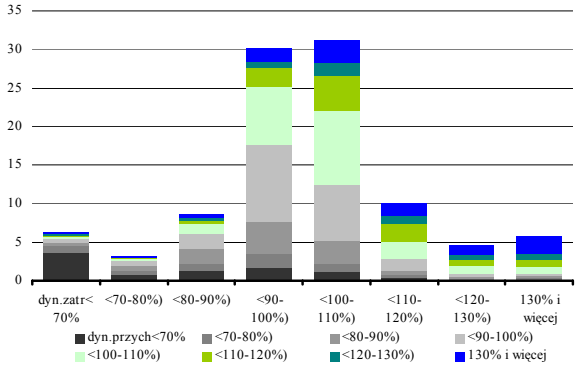

Rys. 84 Rozkład dynamiki zatrudnienia w klasach realnej dynamiki przychodów w 2005 r.

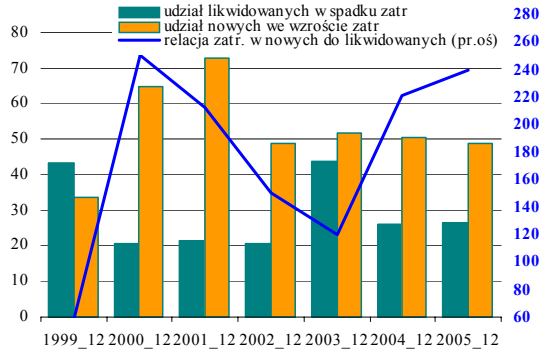

Rys. 85 Udział przedsiębiorstw „nowych" i „likwidowanych" we wzroście i w redukcji zatrudnieniu.

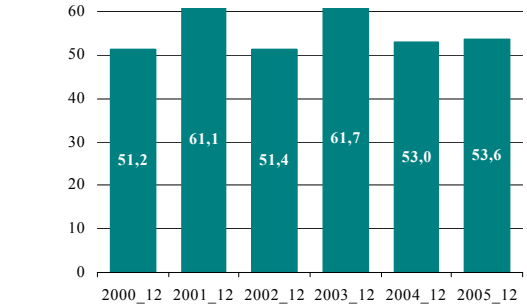

Rys. 86 Udział przedsiębiorstw, w których wzrosło realnie przeciętne wynagrodzenie (r/r).

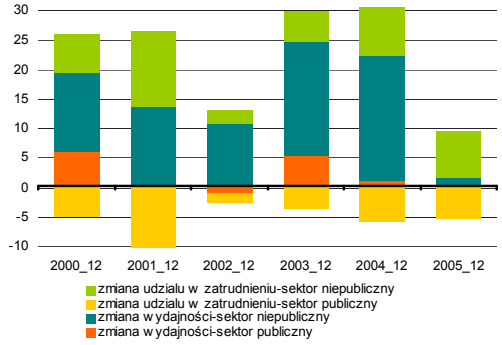

Rys. 87 Dekompozycja realnych zmian wydajności pracy w ciągu roku (kolory pomarańczowe – sektor publiczny, kolory zielone – sektor niepubliczny).

Tab. 13 Klasyfikacja przedsiębiorstw wg zmian przychodów i zatrudnienia (r/r) – odsetek firm; próba ograniczona do podmiotów istniejących w obu porównywanych okresach.

zmiany zatrudnienia vs. zmiany przychodów (+ wzrost , - spadek)	2000	2001	2002	2003	2004	2005
+ zatr. + przychody	22,8	19,3	23,2	27,7	29,7	32,2
+ zatr. - przychody	10,6	7,7	11,2	10	13,6	15,5
- zatr. + przychody	23,7	26,4	21,2	23,7	19,4	19,6
- zatr. - przychody	42,9	46,6	44,4	38,6	37,3	32,7

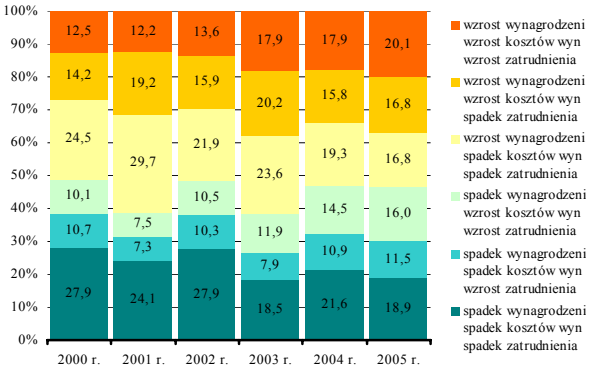

Rys. 88 Klasyfikacja przedsiębiorstw wg realnych zmian przeciętnego wynagrodzenia, kosztów wynagrodzeń, zatrudnienia (r/r) – odsetek firm wg odpowiedniego profilu; próba ograniczona do podmiotów istniejących w obu porównywanych za każdym razem okresach. Kolory żółto-pomarańczowe oznaczają udział firm, w których realnie wzrosło przeciętne wynagrodzenie, zielone – spadło

Tab. 14 Zatrudnienie - dynamika w działach PKD (kolor żółty – przemysł, zielony – usługi).

dział PKD		dział PKD	
Wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego, łącznie z dział. usługowa	149,8	Informatyka	102,1
Zagospodarowanie odpadów	127,3	Produkcja wyrobów chemicznych	101,9
Nauka	125,3	Produkcja artykułów spożywczych i napojów	101,2
Edukacja	115,0	Produkcja metali	100,8
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	113,1	Hotele i restauracje	100,7
Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	109,9	Produkcja wyrobow z surowców niemetalicznych pozostalych	100,4
Produkcja sprzętu i urządzen radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych	109,9	Produkcja drewna i wyrobów z drewna	100,4
Produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep	109,6	Pozostała działalność usługowa	100,3
Handel detaliczny z wyjątkiem sprzedaży pojazdów mech. i motocykli; naprawa	109,3	Produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarow	100,3
Handel hurtowy i komisowy z wjątkiem handlu pojazdami mech.	109,2	Transport lądowy, transport rurociągowy	99,6
Sprzedaż, obsługa, naprawa pojazdów mech. i motocykli; sprzedaż detaliczna pal	108,5	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	99,6
Pozostale usługi związane z prowadzeniem działaności gospodarczej	107,8	Pozostałe górnictwo i kopalnictwo	99,5
Produkcja maszyn biurowych i komputerów	106,6	Kopalnictwo rud metali	99,3
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyjątkiem maszyn i urządzeń	106,6	Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	99,2
Dzialalność związana z kulturą rekreacją i sportem	106,1	Poczta i telekomunikacja	98,3
Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej, gdzie indziej nie sklasyfikowana	106,0	Wytwarzanie koksu, poduktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych	98,1
Wynajem maszyn i urządzeń bez obsługi oraz wypożyczanie art. użytku osob.	105,6	Transport wodny	97,4
Działalność wspomagająca transport, działalność związana z turystyką	105,3	Obsluga nieruchomości	96,7
Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej nie sklasyfikowana	104,3	Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich	96,0
Produkcja mebli, działalność produkcyjna, gdzie indziej nie sklasyfikowana	103,8	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	95,2
Produkcja wyrobów tytoniowych	103,7	Górnictwo węgla kamiennego i brunatnego; wydobywanie torfu	94,9
Działalność wydawnicz, poligrafia i reprodukcja	103,4	Transport lotniczy	94,3
Produkcja masy celulozowej. papieru oraz wyrobow z papieru	103,3	Włókiennictwo	92,1
Odprowadzanie ścieków, wywóz odpadów, usługi sanitarne i pokrewne	103,1	Produkcja skór wyprawionych i wrobów ze skór wyprawionych	91,6
Budownictwo	102,5	Działalność organizacji członkowskich, gdzie indziej nie sklasyfikowana	73,9

Tab. 15 Dynamiki zatrudnienia i realnych kosztów pracy w podstawowych przekrojach w 2005 r. (r/r).

Dynamiki:	zatrudnienia	kosztów pracy
ogółem	102,7	102,9
Niepubliczne	105,5	105,8
Publiczne	94,9	96,4
Skarbu Państwa	93,8	93,3
Państwowa osób prawnych	94,0	99,9
Samorządowa	100,9	99,0
Prywatna krajowa	102,0	100,9
Zagraniczna	113,7	114,1
Budownictwo	103,1	104,0
Przetwórstwo przemysłowe	102,7	102,8
Górnictwo i kopalnictwo	95,9	99,8
Handel i naprawy	108,6	107,2
Poczta i telekomunikacja	97,5	97,1
Pozostałe	106,1	107,9
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	95,3	100,1
Transport	100,1	99,7
inwestycyjne	103,3	104,6
konsumpcyjne	101,0	101,0
inne	102,8	103,0
zaopatrzeniowe	103,9	103,1
importer	101,7	103,3
nieimporter	98,5	99,7
nieeksporter	99,2	100,8
eksporter	101,3	102,9
eksport do 50%	94,8	105,1
eksport 50% i więcej	101,6	102,8
eksporter_importer	101,7	103,4
eksporter_nieimporter	98,5	99,4
nieeksporter_importer	101,5	103,0
nieeksporter_nieimporter	98,5	99,8
50-249 osób	100,1	101,4
250-499	102,4	103,2
500-1999	103,8	104,3
2000 i więcej	100,9	102,5
nieinwestor	83,3	89,3
inwestor	101,1	102,4
inwestycje<=amortyzacji	97,1	99,2
inwestycje>amortyzacji	104,9	105,5
rentowność<0	93,4	96,2
rentowność>=0	102,2	103,4
rentowność <0-5)	101,0	102,5
rentowność <5-10)	104,5	104,8
rentowność>=10	102,9	103,9

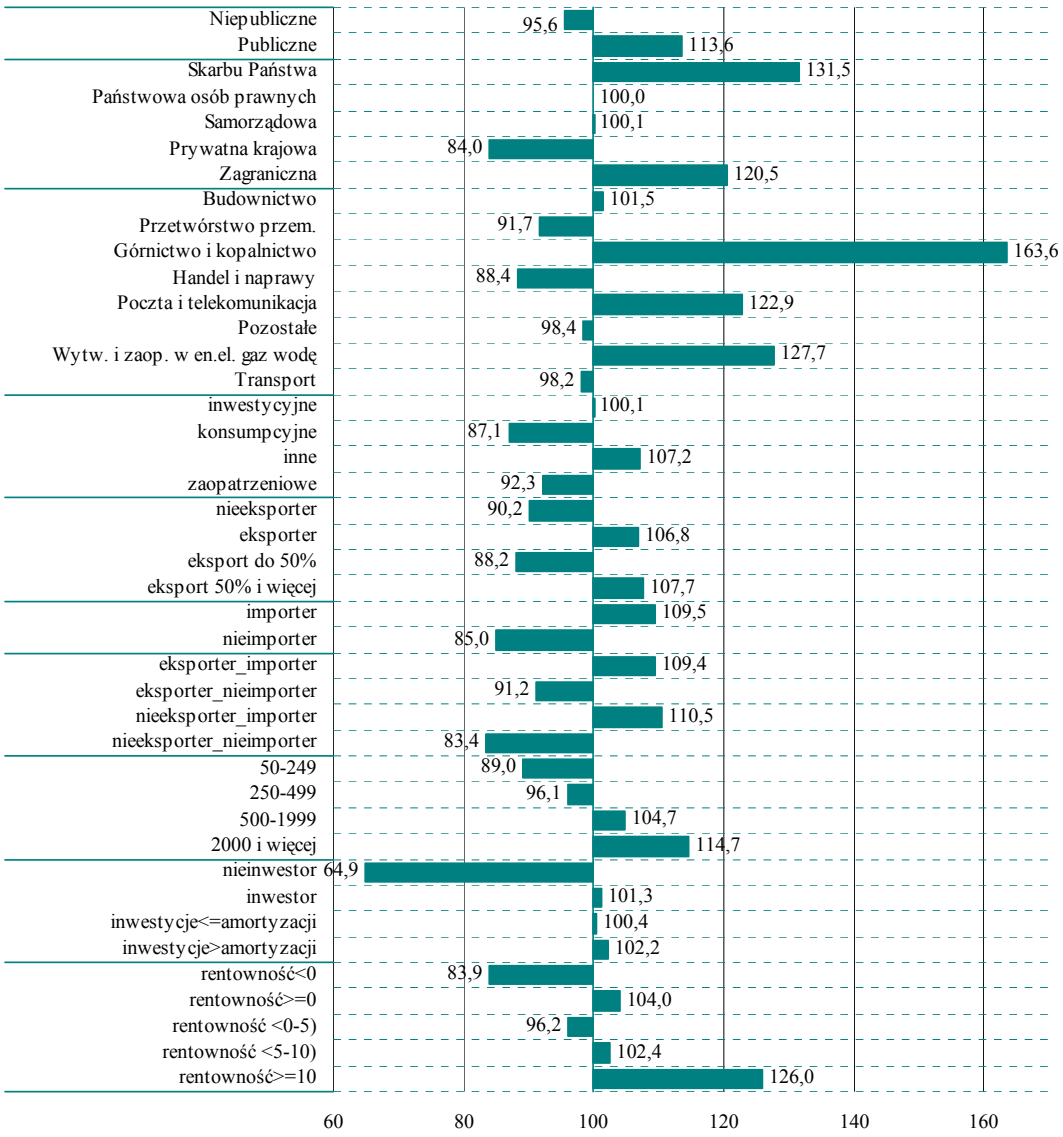

Rys. 89 Szacunkowe relacje wynagrodzeń w klasach w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia w populacji F-01

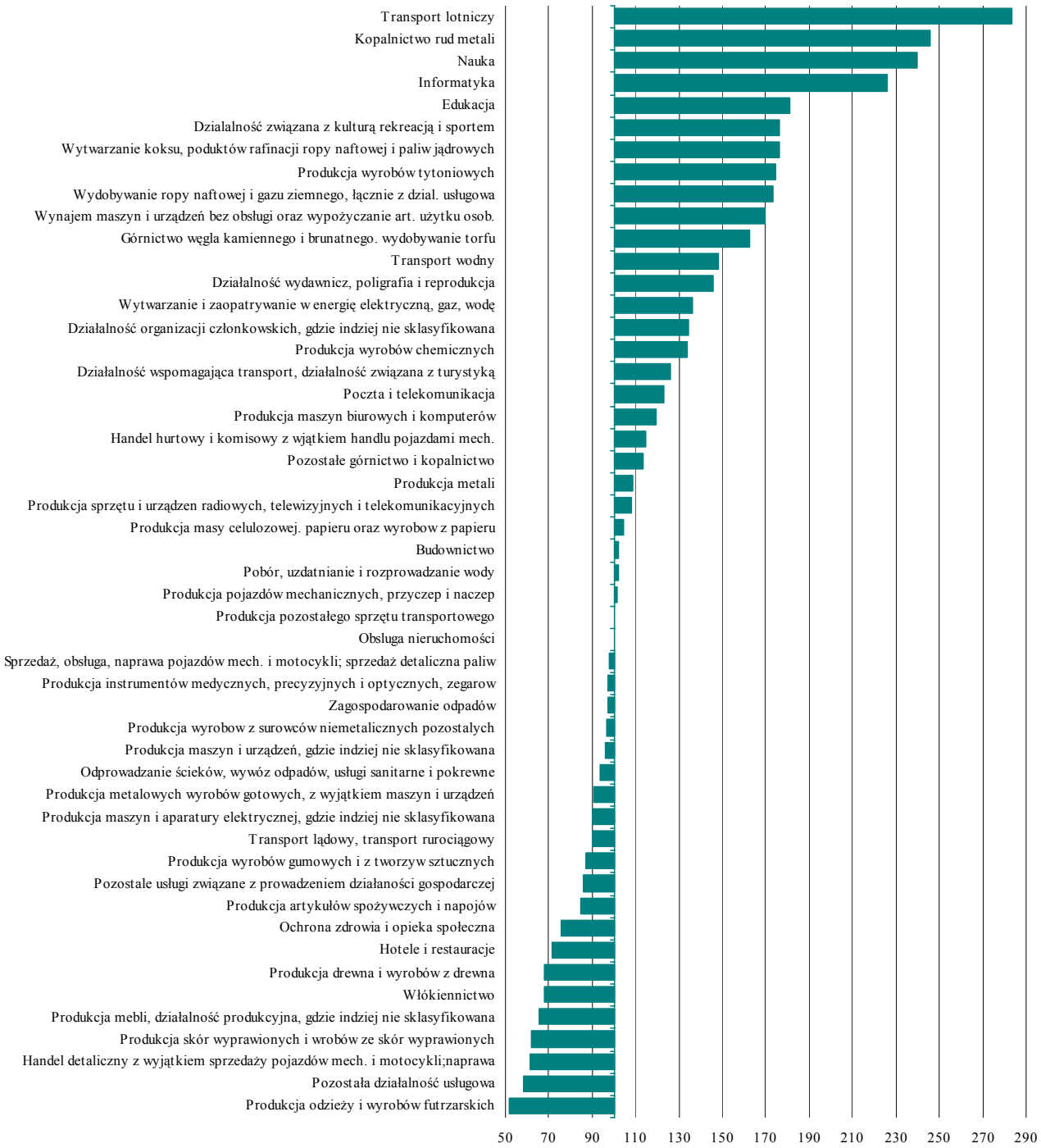

Rys. 90 Szacunkowe relacje wynagrodzeń w działach PKD w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia w populacji F-01

VI. INWESTYCJE

2005 r. był trzecim z kolei wzrostu nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa zainwestowały ponad 68 mld. zł., - nominalnie o 7,9% więcej niż w 2004 r. (wobec 13,7 proc. wzrostu w roku 2004, Rys. 92). Po uwzględnieniu zmian cen nakładów inwestycyjnych wzrost inwestycji w 2005 r. w grupie przedsiębiorstw składających sprawozdanie F01 wyniósł 8,7% - wobec ponad 11% w roku poprzednim (Rys. 91).

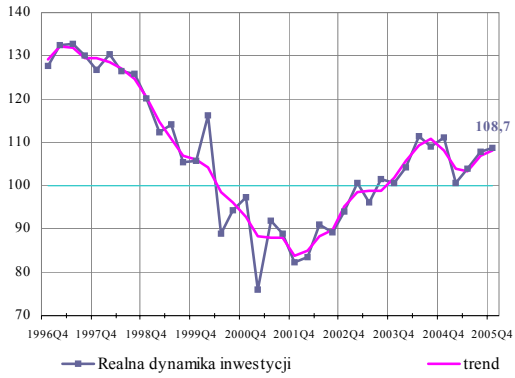

Rys. 91 Dynamika realna nakładów inwestycyjnych ogółem (roczna, an. okres. r. pop.=100%, Deflator: WCNI).

W ocenie tempa wzrostu inwestycji w przedsiębiorstwach w 2005 r. trzeba uwzględnić wysoką, ze względu na akcesję do UE, bazę odniesienia 2004 r. Podkreślenia wymaga też fakt, że odbudowa inwestycji, jaka była obserwowana po spadku tempa inwestycji w I kw. 2005 r., następowała wg zbliżonego tempa jak w roku 2004 r.

Udział przedsiębiorstw zwiększających nakłady na inwestycje powrócił do poziomu sprzed akcesji. W 2005 r. inwestycje zwiększyło realnie ok. 47% przedsiębiorstw w populacji (wobec 52,4% w 2004 r. Rys. 93).

Nakłady inwestycyjne w sektorze przedsiębiorstw (jak również w gospodarce narodowej) w 2005 r. **wzrosły w relacji do PKB** (Rys. 94). Relacja ta wyniosła w 2005 r. 7,1% - o 0,2, więcej niż w 2004 r., i była **najwyższa od czterech lat**. Przedsiębiorstwa niefinansowe zatrudniające powyżej 49 pracowników zwiększyły swój udział w nakładach inwestycyjnych w gospodarce o 0,5 pkt. proc. - do wysokości 38,6% (Rys. 95).

Relacja inwestycji do majątku trwałego pokazuje, że w 2005 r. tak analizowana aktywność inwestycyjna była niższa niż w rekordowym 2004 r., ale wyższa niż w latach 2001-2003 - średni wskaźnik wzrósł z 16% w 2001 r. do 17,8% w 2005 r. (Rys. 96).

O intensywności działań inwestycyjnych przedsiębiorstw informuje też relacja nakładów do amortyzacji. Relacja ta rosła drugi rok z kolei (Rys. 97), gdyż nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw wzrosły szybciej niż amortyzacja, osiągając w 2005 r. poziom 134% (o 4,2 pkt. proc. więcej niż w 2004 r.). Wartość tego wskaźnika, przekraczająca 100% sugeruje, że **realizowane przez przedsiębiorstwa inwestycje w coraz większym stopniu przekraczały potrzeby wynikające z konieczności odtworzenia zużytego majątku**.

W 2005 r. inwestycje **wzrosły również w relacji do przychodów ze sprzedaży**. W 2005 r. wskaźnik ten wyniósł 5,3% (o 0,1 pkt. więcej niż w roku poprzednim). Dynamika nakładów inwestycyjnych przekroczyła tempo przyrostu przychodów ze sprzedaży **po raz pierwszy od 1998 r.**

Do 2004 r. utrzymywało się wyraźne zróżnicowanie relacji wielkości inwestycji do osiąganych przychodów ze sprzedaży w zależności od poziomu zatrudnienia - przedsiębiorstwa duże pod względem zatrudnienia realizowały większe inwestycje w porównaniu z uzyskiwanymi przychodami niż podmioty małe. Relatywnie największe inwestycje przedsiębiorstwa duże przeprowadziły w latach 1999-2000 (Rys. 99), ale od 2001 r. skala inwestycji tych przedsiębiorstw zaczęła maleć. Pewien **wzrost skali inwestycji dużych przedsiębiorstw zanotowano dopiero w 2005 r.** Warto zwrócić także uwagę, że w grupie przedsiębiorstw średniej wielkości (zatrud-

niających od 250-499 pracowników) - odmiennie niż w pozostałych grupach podmiotów - skala inwestycji w całym analizowanym okresie była stabilna.

Analiza dynamiki inwestycji największych inwestorów pokazała, że **2005 r. przyniósł zwiększenie aktywności inwestycyjnej tej grupy przedsiębiorstw i wzrost skali największych projektów inwestycyjnych** (Rys. 100). Wyraźne przyspieszenie dynamiki nakładów największych inwestorów nastąpiło w I kw 2005 r., kiedy w pełnej populacji nastąpił głęboki spadek dynamiki inwestycji. W II kw. 2005 r. roczna dynamika nakładów największych inwestorów przekroczyła tempo wzrostu inwestycji w pełnej próbie, a roczny nominalny przyrost inwestycji tej grupy był porównywalny z przyrostem inwestycji odnotowanym w pełnej populacji. Dane za ostatni kwartał 2005 r. pokazują osłabienie tempa wzrostu inwestycji największych inwestorów.

W 2005 r. wrosły wszystkie podstawowe składniki nakładów inwestycyjnych (Rys. 101). **Po raz pierwszy od 2001 r.** (pierwsze dostępne dane w układzie rodzajowym) **tempo wzrostu nakładów na maszyny i urządzenia przekroczyło tempo inwestycji dokonywanych przez przedsiębiorstwa w środki transportu.** Nakłady na maszyny i urządzenia wzrosły o 8,2% r/r (wobec 12% w 2004 r.), zaś nakłady na środki transportu wykazały najniższą dynamikę wzrostu wśród wydatków inwestycyjnych i rosły w tempie 4% (wobec 19% w 2004 r.). Nakłady na nieruchomości, będące po nakładach na maszyny nakłady drugą główną składową inwestycji, wzrosły o 7,3% r/r (wobec 20% w 2004 r.). Przedsiębiorstwa najszybciej zwiększały nakłady na grunty (28%, r/r), a tempo wzrostu tych wydatków przyspieszyło wobec roku poprzedniego. Nakłady na grunty miały jednak niewielki udział w portfelu inwestycji (stanowiły one 3,3% nakładów ogółem).

Nakłady na` maszyny i urządzenia miały również dominujący udział w rocznym przyroście nakładów inwestycyjnych (ponad 46% ,Rys. 102) i **udział ten wzrósł** w porównaniu z 2004 r (o 7 pkt. proc.). Drugim co do znaczenia źródłem wzrostu nakładów inwestycyjnych były nakłady na nieruchomości (33% rocznego przyrostu inwestycji), choć udział ten zmniejszył się w porównaniu z sytuacją sprzed roku (w 2004 r. połowa przyrostu nakładów przeznaczona była na zakup nieruchomości).

Struktura rodzajowa nakładów inwestycyjnych nie zmieniła się istotnie w porównaniu z 2004 r. Największą część środków przeznaczonych w 2005 r. na inwestycje w majątek trwały, bo ok. 45% ogółu nakładów, przedsiębiorstwa wydatkowały na maszyny i urządzenia, zaś kolejne 35% tych środków – na nieruchomości (Rys. 103). Warto odnotować **wyhamowanie obserwowanego od pięciu lat wzrostu udziału nakładów na środki transportu** (na poziomie ok. 11%).

Import dóbr inwestycyjnych

Analiza nakładów inwestycyjnych ze względu na miejsce zakupu pokazuje, że rośnie, wyrażona w złotych, wartość **dóbr inwestycyjnych nabywanych przez przedsiębiorstwa na rynku krajowym.** Wprawdzie 2005 r. przyniósł przyspieszenie wartości zakupów inwestycyjnych z importu (wzrost o 4,8% r/r w roku 2005, wobec spadku o 0,6% w roku poprzednim), jednak od dwóch lat dynamika wartości tych zakupów kształtowała się znacznie poniżej dynamiki nakładów na środki nabywane w kraju (Rys. 105). W efekcie udział nakładów inwestycyjnych nabywanych w kraju wzrósł i w końcu 2005 r. przekroczył 85%.

Od 2000 r. głównym składnikiem importu były **maszyny i urządzenia** (Rys. 107) – stanowiły one ok. 85% ogółu importowanych środków trwałych.

Pewne grupy przedsiębiorstw wyróżniały się relatywnie wyższym przyrostem importowanych składników majątku trwałego w 2005 r. Ich **importem zainteresowane były zwłaszcza przedsiębiorstwa konkurujące na**

rynkach zagranicznych - wyspecjalizowani eksporterzy zaimportowali 47% zakupionych w 2005 r. maszyn i urządzeń, zaś przedsiębiorstwa nieeksportujące - jedynie 8% (Rys. 104). Wysokim udziałem importowanych maszyn i urządzeń wyróżniały się też przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego (ponad 41% udziału importu w nakładach na maszyny i urządzenia).

Warto też zwrócić uwagę na dynamikę importu środków transportu w zależności od sektora własności. W przedsiębiorstwach publicznych (poza podmiotami samorządowymi) zaobserwowano silny wzrost tej kategorii (w przedsiębiorstwach państwowych osób prawnych wzrost o 47% r/r), natomiast krajowy sektor prywatny wykazał spadek zakupów importowanych środków transportu (w całej populacji spadek o blisko11%).

Inwestycje – analiza na poziomie danych jednostkowych

W 2005 r. wydatki na inwestycje[48] poniosło ponad 91% przedsiębiorstw (o 0,2 pkt. proc. mniej niż w 2004 r. ,Rys. 108). Inwestycji przekraczających wartość odpisów amortyzacyjnych dokonało 50% inwestorów, a 46% przedsiębiorstw w populacji, (Rys. 109). Odsetek takich inwestorów spadł w ciągu roku o 2 pkt. proc., ale był wyższy w porównaniu z latami 2001-2003. Pozostali inwestorzy realizowali inwestycje w skali pozwalającej jedynie na odtworzenie części zużytego majątku.

Nakłady inwestycyjne w populacji były skoncentrowane. W 2005 r. grupa stu największych inwestorów poniosła ponad 42% nakładów inwestycyjnych całej populacji (wobec 41% w poprzednim roku, Rys. 110). Jeszcze wyższą koncentrację wykazywała analiza przyrostów inwestycji - sto przedsiębiorstw skupiło 46% rocznego przyrostu nakładów inwestycyjnych, w tym zaledwie 25 podmiotów - aż jedną czwartą tego przyrostu. Miara koncentracji (współczynnik Lorentz'a) dla nakładów inwestycyjnych w okresie ostatnich dziesięciu lat wykazywała tendencje malejącą, co wskazuje na stopniowe rozpraszanie nakładów. W 2005 r. nastąpił jednak wzrost współczynnika koncentracji.

Inwestycje w podstawowych przekrojach

W podziale na sektory własności w 2005 r. **nakłady inwestycyjne najszybciej zwiększały przedsiębiorstwa sektora publicznego** (Rys. 111, Rys. 112). Tempo inwestycji w tym sektorze przyspieszyło w stosunku do roku poprzedniego. Roczna dynamika nakładów tego sektora **po raz pierwszy** w analizowanym okresie (1996-2005) wyraźnie **przekroczyła tempo wzrostu inwestycji przedsiębiorstw prywatnych** (odpowiednio 11,9% i 6,8% r/r, nominalnie). Aktywność sektora publicznego była także wysoka na tle dotychczasowych wyników tego sektora. Sektor prywatny utrzymał wprawdzie dominujący udział w rocznym przyroście inwestycji (w 2005 r. wyniósł on 66%), natomiast udział sektora publicznego był jednym z najwyższych w historii (najwyższy udział sektora publicznego w przyroście inwestycji zanotowano w 1995 r. – wówczas wyniósł on 53%). Zwraca uwagę zróżnicowanie charakteru inwestycji pomiędzy sektorami w 2005 r.– sektor państwowy inwestował głównie w nieruchomości (53% inwestycji sektora państwowego), sektor prywatny zaś – w maszyny i urządzenia (48% inwestycji sektora prywatnego).

Szukając wyjaśnienia dla wzrostu aktywności inwestycyjnej w sektorze publicznym trzeba zauważyć, że sektor ten w latach 2000-2003 sukcesywnie zmniejszał wydatki inwestycyjne. Okres spadku inwestycji był dłuższy niż w sektorze prywatnym, a redukcja inwestycji – głębsza (najgłębsze cięcia nastąpiły w 2001 r. - firmy publiczne zmniejszyły wtedy nakłady na środki trwałe o 35% r/r). Nakłady przedsiębiorstw państwowych w

[48] Zaliczono tu podmioty których nakłady inwestycyjne przekroczyły 1% amortyzacji.

relacji do majątku trwałego były też niższe niż w sektorze niepublicznym (od 2002 r. wskaźnik inwestycji do aktywów trwałych nie przekraczał 8%, podczas gdy wskaźnik ten w firmach niepublicznych sięgał 12%, Rys. 114). Ponieważ w latach 2003-2004 w przedsiębiorstwach publicznych, a szczególnie w grupie przedsiębiorstw państwowych osób prawnych - nastąpił dynamiczny wzrost CF[49] (CF wrósł w sektorze publicznym o 176% w 2003 r. i o 164% w 2004 r., zaś w przedsiębiorstwach państwowych osób prawnych odpowiednio: o 245% i o 291% [50]), mogło to ułatwić przedsiębiorstwom publicznym odbudowanie stanu majątku.

Jeśli chodzi o rolę sektora przedsiębiorstw samorządowych we wzroście inwestycji to trzeba zauważyć, że po 2004 r. wyraźnie się ona zwiększyła. Przedsiębiorstwa samorządowe w 2005 r. zrealizowały ponad 18% inwestycji całego sektora publicznego (wobec niespełna 13% w 2003 r.) [51] i uzyskały 30% udział w przyroście nakładów na inwestycje przedsiębiorstw publicznych. Przyrost inwestycji w przedsiębiorstwach samorządowych był również znaczący na tle pełnej populacji - stanowił ok. 10% przyrostu odnotowanego na poziomie całego sektora przedsiębiorstw.

W 2005 r. dynamika inwestycji była najwyższa w przedsiębiorstwach państwowych osób prawnych (34% r/r, Rys. 115). Do wzrostu nakładów na inwestycje w tej grupie przedsiębiorstw przyczyniły się głównie przedsiębiorstwa z sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę" (dynamika inwestycji wyniosła 184% r/r, a udział w inwestycjach sektora państwowych osób prawnych 33%) oraz „Górnictwo i kopalnictwo". Grupa przedsiębiorstw państwowych osób prawnych osiągnęła ponad 28% udział w przyroście nakładów w sektorze przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa te dokonały nakładów głównie na nieruchomości (54% ogółu nakładów) a w dalszej kolejności na maszyny i urządzenia (33% ogółu nakładów) – przy czym jednak warto odnotować bardzo wysoką dynamikę tej ostatniej kategorii (wzrost o 176% r/r). Nakłady inwestycyjne wzrosły także znacznie w sektorze przedsiębiorstw samorządowych (może to być efektem napływu funduszy strukturalnych). W sektorze prywatnym inwestycje rosły natomiast mniej dynamicznie niż w państwowym, przy czym w przedsiębiorstwach prywatnych krajowych inwestycje rosły w wolniejszym tempie (4,2% r/r) niż w firmach z udziałem kapitału zagranicznego (9,4% r/r). Warto zauważyć, w latach 1996-2000 sektor prywatny krajowy charakteryzowało wysokie tempo nakładów inwestycyjnych (jedno z najwyższych na tle pozostałych form własności). Po 2000 r. dynamika inwestycji w tym sektorze wyraźnie spadła i obecnie firmy prywatne krajowe zwiększają nakłady inwestycyjne mniej dynamicznie niż firmy z udziałem kapitału zagranicznego i firmy samorządowe.

Dynamika inwestycji w podziale na klasy przedsiębiorstw rentownych i nierentownych pokazuje, że przyspieszenie wzrostu nakładów inwestycyjnych w sektorze publicznym nastąpiło jedynie w grupie przedsiębiorstw osiągających dodatni wynik finansowy (Rys. 113).

W 2005 r. wydatki na inwestycje zwiększyły przedsiębiorstwa z większości podstawowych sekcji PKD (Rys. 116). W podziale na działy PKD wzrost inwestycji nastąpił w 37 spośród 50 działów PKD (Tab. 17). Pod względem tempa inwestowania był to najlepszy rok dla przedsiębiorstw sekcji „Górnictwo i kopalnictwo" oraz „Budownictwo" (dynamika nakładów na inwestycje odpowiednio: 31% i 28% r/r.), obie te sekcje zwiększyły dynamikę inwestycji w stosunku do roku poprzedniego. Na tle pozostałych sekcji relatywnie niższym tempem

[49] CF (cash flow) liczony jest jako wynik finansowy netto plus amortyzacja i jest przybliżeniem dla przepływów finansowych.
[50] W 2005 r. nastąpiło obniżenie nominalnego CF w odniesieniu rocznym, jednak w porównaniu z wynikami 2002 r. CF w 2005 r. wyższy o 230%.
[51] W pełnej populacji przedsiębiorstw udział ten wzrósł z 3,2 do 4,4%.

rozwoju wyróżniały się natomiast przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego, gdzie po dwóch latach intensywnego zwiększania nakładów nastąpiło spowolnienie dynamiki inwestycji (4% r/r wobec 21% w 2004 r.).

Przyspieszenie dynamiki inwestycji obserwowane w ostatnich dwóch latach w górnictwie nastąpiło po okresie malejącej dynamiki nakładów na inwestycje w latach 1998-2003 (w 2002 i 2003 r. były to wręcz nominalne spadki inwestycji). W 2005 r. szybszy wzrost nakładów na inwestycje odnotował sektor państwowy niż prywatny branży górniczej (odpowiednio 39% i 11% r/r, Rys. 117)[52].

Przyspieszenie tempa inwestycji w budownictwie nastąpiło po trwającym od 2000 r. okresie wyraźnych spadków. Nakłady w tym sektorze zaczęły więc rosnąć z niskiego poziomu. Po raz pierwszy od 1998 r. wzrósł udział budownictwa w inwestycjach sektora przedsiębiorstw (o 0,3 pkt. proc. - do wysokości 2%, przy 9% udziale liczbowym firm z tej branży w populacji). W 2005 r. budownictwo inwestowało głównie w maszyny i urządzenia (nakłady na ten cel wzrosły o 47% r/r). Trzeba zauważyć, że poprawiały się możliwości finansowe tego sektora – CF w budownictwie wzrósł o 34% r/r, co było najlepszym wynikiem w klasyfikacji wg PKD, zwiększył się również poziom zadłużenia z tytułu kredytów długoterminowych (o 20%).

Obserwujemy pewną zmianę rozkładu przyrostu inwestycji pomiędzy podstawowymi branżami PKD. W 2005 r. do wzrostu inwestycji przyczyniły się w podobnym stopniu przedsiębiorstwa handlowe i przetwórstwo przemysłowe, oraz w nieco mniejszym - górnictwo, transport i podmioty z sekcji grupującej pozostałą działalność. W 2004 r. przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego miały dominujący wkład we wzrost inwestycji sektora przedsiębiorstw.

Wysokie tempo inwestycji utrzymywały od czterech lat przedsiębiorstwa uzyskujące większość swoich przychodów ze sprzedaży na eksport (Rys. 118). W 2005 r. zwiększyły one wydatki na inwestycje o 15% r/r. Dynamika nakładów inwestycyjnych wyspecjalizowanych eksporterów trzeci rok z rzędu przewyższała tempo nakładów przedsiębiorstw kierujących sprzedaż wyłącznie na rynek krajowy (choć ta przewaga zmniejsza się). W 2005 r. wyspecjalizowani eksporterzy najszybciej zwiększyli inwestycje na budynki (wzrost o 80% r/r), .

Nie było widać ożywienia inwestycji w branżach produkujących dobra inwestycyjne (Rys. 119). Przedsiębiorstwa te od 2000 r. nominalnie zmniejszały nakłady na inwestycje. W 2005 r. wydatki inwestycyjne przedsiębiorstw produkujących dobra inwestycyjne spadły o ponad 6% r/r (gł. spadek nakładów na maszyny i urządzenia). W branżach wytwarzające dobra konsumpcyjne po dwóch latach dynamicznego rozwoju zanotowano głęboki spadek dynamiki inwestycji i nominalne obniżenie poziomu inwestycji (spadek o ponad 4 pkt. r/r wobec 25% przyrostu w roku 2004). Inwestycje rosły jedynie w grupie przedsiębiorstw specjalizujących się w produkcji dóbr zaopatrzeniowych oraz wśród podmiotów oferujących dobra sklasyfikowane jako „dobra pozostałe".

Zmniejszyło się zróżnicowanie dynamiki inwestycji pomiędzy grupami wydzielonymi według wielkości zatrudnienia, wyłączając jednak spod tej obserwacji grupę przedsiębiorstw największych (Rys. 120). Przed-

---

[52] Czynnikiem sprzyjającym zapoczątkowanemu w 2004 r. przyspieszeniu inwestycji w grupie państwowych przedsiębiorstw sektora górniczego mogła być poprawa ich możliwości finansowych (w 2003 r. Cf wzrósł ponad 3,5 krotnie). W 2005 r. wynik netto obniżył się wprawdzie wobec roku poprzedniego (co mogło być związane z realizowanym w tej branży procesem oddłużania, na spłatę zobowiązań przeznaczono bowiem część wypracowanych zysków) i pokrycie inwestycji wynikiem finansowym netto spadło z 179% w 2004 r. – do 59%. Wynik netto powiększony zaś o amortyzację pokrywał wydatki inwestycyjne w sektorze publicznym w 128% (w sektorze prywatnym pokrycie to było jeszcze wyższe i przekroczyło 370%). Ważnym źródeł finansowania w publicznym górnictwie mogły być także dotacje. Przedsiębiorstwa publiczne były niemal wyłącznym beneficjentem dotacji (wykazywanych w F01 jako pozostałe przychody operacyjne) skierowanych do sektora górniczego (otrzymały one 99% dotacji wykazanych w sektorze górniczym). Przychody z dotacji pokryły w 2005 r. 30% nakładów inwestycyjnych publicznych przedsiębiorstw sektora górniczego (wobec 52% w roku poprzednim). Państwowy sektor górniczy redukował natomiast zobowiązania z tytułu kredytów długoterminowych (pokrycie inwestycji kredytami długoterminowymi wyniosło 5%, wobec 10% w roku 2004).

siębiorstwa zatrudniające ponad 2000 pracowników na tle mniejszych podmiotów wyróżniały się bowiem wysokim tempem wzrostu nakładów na inwestycje. Przedsiębiorstwa te zaczęły inwestować po czterech latach zmniejszania wydatków na inwestycje. To właśnie największe przedsiębiorstwa przyczyniły się w największym stopniu do wzrostu nakładów inwestycyjnych w całej populacji (62% udział w rocznym przyroście inwestycji). Wyłączając z populacji przedsiębiorstwa o zatrudnieniu przekraczającym 2000 pracowników (stanowiące nawet mniej niż 1% populacji) dynamika inwestycji w sektorze przedsiębiorstw spadłaby z 7,9 do 4,2% r/r.

Wybrane elementy oceny sytuacji ekonomicznej inwestorów

Przedsiębiorstwa realizujące inwestycje przekraczające wartość zużycia majątku trwałego charakteryzowały się lepszymi wskaźnikami sytuacji ekonomicznej niż przedsiębiorstwa inwestujące na mniejszą skalę, bądź nie realizujące żadnych inwestycji. Firmy inwestujące ponad wartość odpisów amortyzacyjnych wykazywały m.in. wyższą rentowność i płynność finansową (Rys. 121, Rys. 122). Z kolei, przedsiębiorstwa nie inwestujące (realizujące nakłady niższe niż 1% amortyzacji) to generalnie podmioty nierentowne i nie posiadające płynności finansowej. Można zatem wnioskować, że alokacja inwestycji w sektorze przedsiębiorstw była prawidłowa.

Finansowanie inwestycji

W latach 2004-2005, wraz z poprawą wyników finansowych przedsiębiorstw, zmniejszała się relacja kredytów długoterminowych do inwestycji[53]. **Znaczenie kredytów w finansowaniu rozwoju przedsiębiorstw,** mierzone stopniem pokrycia inwestycji kredytami długoterminowymi, powróciło do przeciętnego poziomu z lat 1995-2004 (Rys. 123). W 2005 r. wskaźnik pokrycia inwestycji kredytami wyniósł 84% (wobec 90,5% w 2004 r.). Na historycznie wysokim poziomie utrzymywało się natomiast pokrycie inwestycji przez CF (tzn. wynik finansowy netto plus amortyzacja), obrazujące **zdolność finansowania inwestycji ze środków bieżących.** Wskaźnik pokrycia inwestycji przez CF wyniósł 149% (wobec 173% w 2004 r.).

Większe nadwyżki finansowe w stosunku do poniesionych nakładów posiadały przedsiębiorstwa, które w 2005 r. zrealizowały **inwestycje nie przekraczające wartości zużytego w tym okresie majątku** (Rys. 125), co może sugerować, że w tej grupie przedsiębiorstw są dalsze możliwości finansowania kolejnych działań inwestycyjnych. Wskaźnik pokrycia w grupie przedsiębiorstw sklasyfikowanych jako duzi inwestorzy pokazał natomiast, że przedsiębiorstwa te dokonały inwestycji niemal dokładnie odpowiadającej wartości wypracowanego w firmie CF. Przedsiębiorstwa te wyróżniały się także znacznie niższym wskaźnikiem pokrycia inwestycji kredytami długoterminowymi. Zadłużenie z tytułu kredytów długoterminowych pokrywało w tej grupie tylko ok. połowę wydatków inwestycyjnych, wobec 183% pokrycia nakładów kredytami w grupie mniejszych inwestorów.

[53] Wpływ na taki wynik w 2004 r. miały m.in. zmiany kursu walut, o czym szerzej w rozdz. p.t. „Zadłużenie kredytowe przedsiębiorstw."

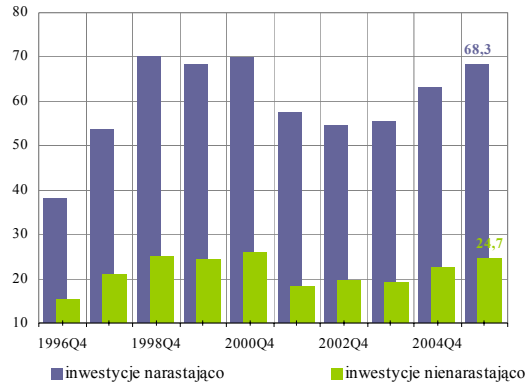

Rys. 92 Nakłady inwestycyjne ogółem (mld. zł., ceny bieżące).

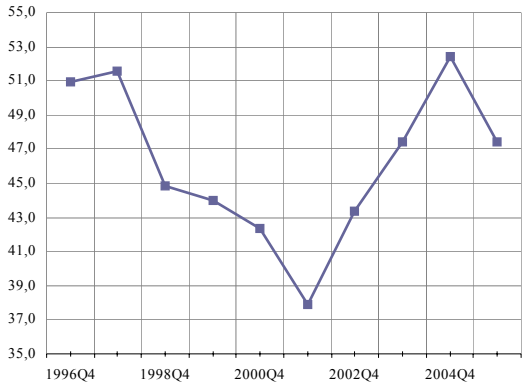

Rys. 93 Udział w populacji przedsiębiorstw realnie zwiększających wielkość nakładów na inwestycje (analog. okres roku pop.=100%, Deflator: WCNI).

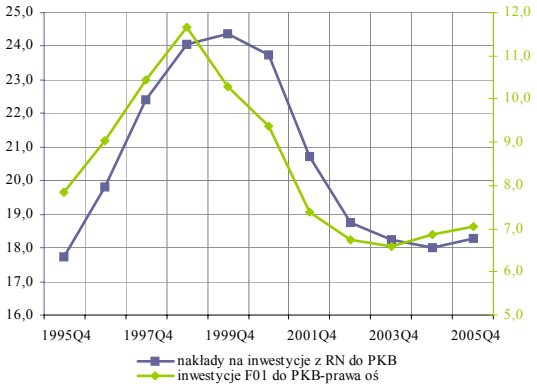

Rys. 94 Relacja nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach objętych obowiązkiem sprawozdawczym F01 oraz nakładów inwestycyjnych w gospodarce narodowej (RN) do PKB (w proc., rachunek narastający, nominalnie).

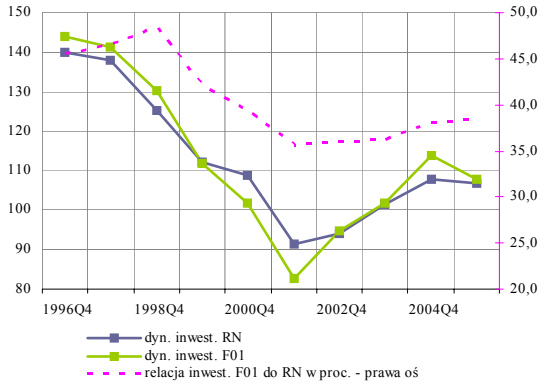

Rys. 95 Porównanie nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw objętych obowiązkiem sprawozdawczym F01 oraz nakładów w gospodarce narodowej (RN).

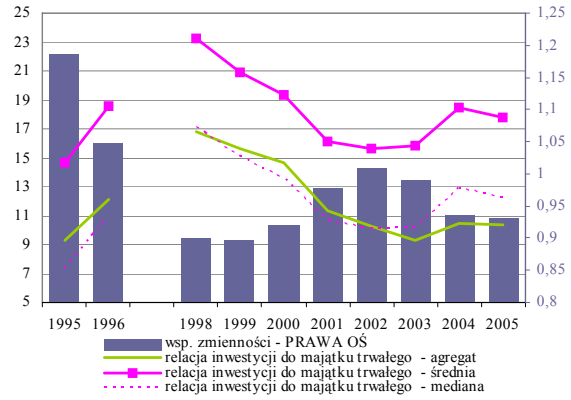

Rys. 96 Relacja inwestycji do majątku trwałego w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 50 pracowników. [F01, F02] Parametry rozkładu dla zbiorowości z wyłączeniem 5 skrajnych percentyli.

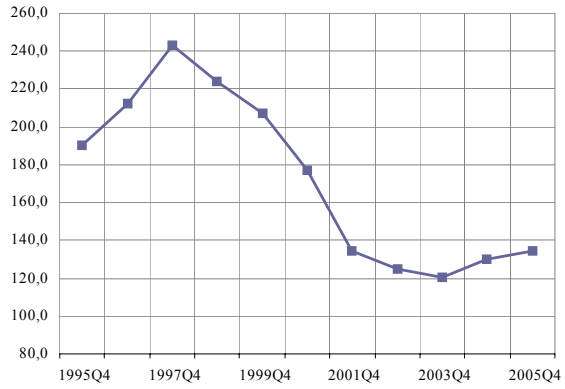

Rys. 97 Relacja nakładów na inwestycje do amortyzacji w proc. (rachunek narastający)

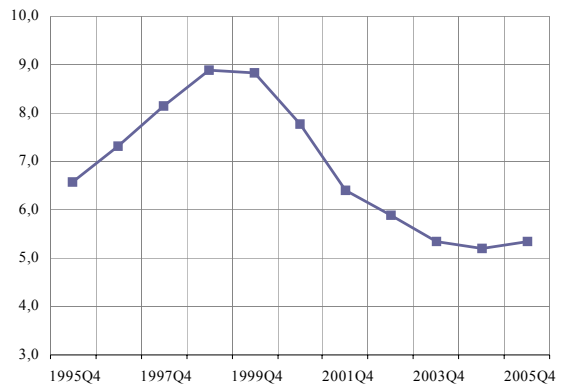

Rys. 98 Relacja nakładów na inwestycje do przychodów ze sprzedaży w proc. (rachunek narastający).

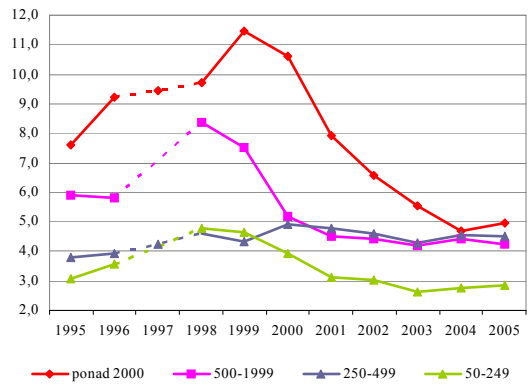

Rys. 99 Nakłady na inwestycje w relacji do przychodów ze sprzedaży w podziale na klasy wielkości zatrudnienia (wsk. zagregowany, brak danych o wielkości zatrudnienia w 1997 r.).

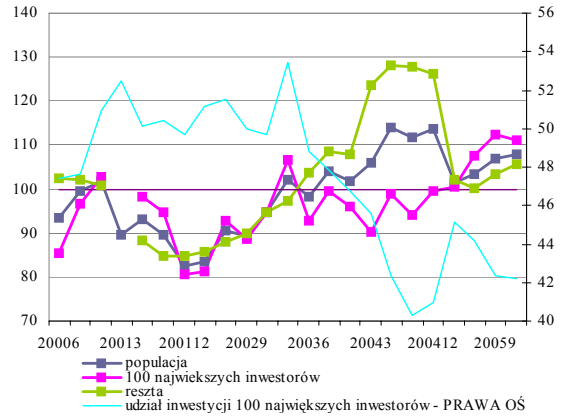

Rys. 100 Dynamika inwestycji w grupie 100 największych inwestorów oraz w pozostałej grupie przedsiębiorstw (r/r, nominalnie).

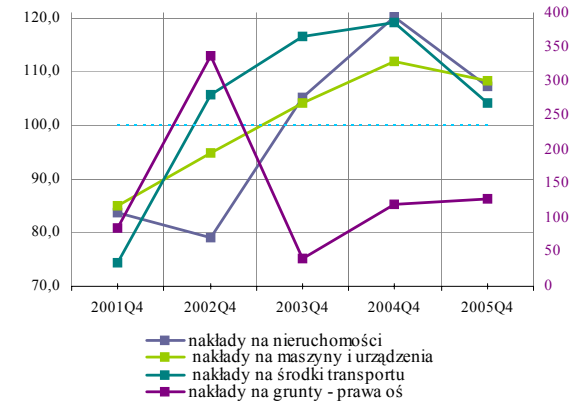

Rys. 101 Dynamika nakładów inwestycyjnych w układzie rodzajowym (roczna, nomin., an. okres. r. pop.=100%)

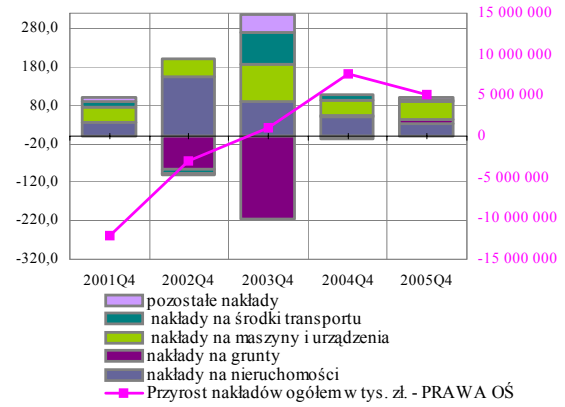

Rys. 102 Struktura przyrostów składników nakładów inwestycyjnych ogółem (przyrost nakł. inwest. w por. do an. okr. r. pop=100%)

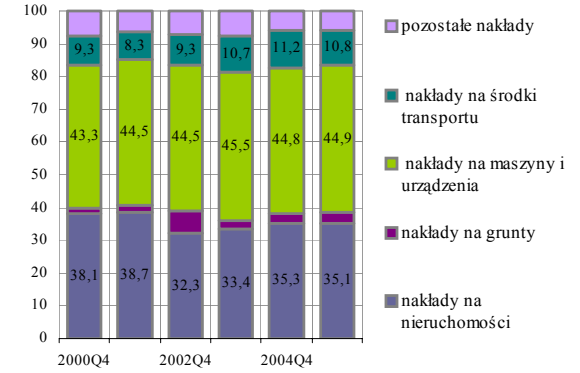

Rys. 103 Struktura rodzajowa nakładów inwestycyjnych (nakłady inwestycyjne ogółem = 100%).

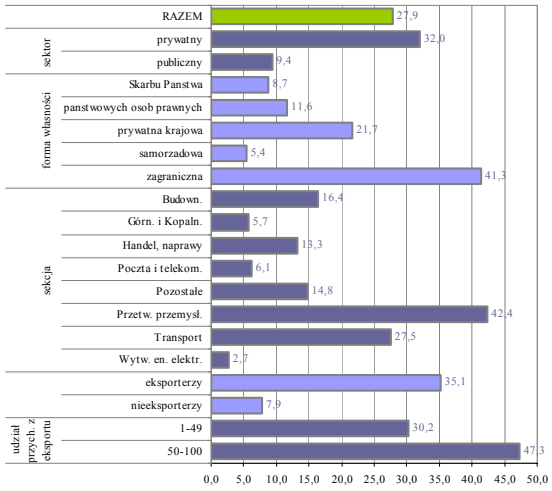

Rys. 104 Udział importu w nakładach na maszyny i urządzenia w wybranych przekrojach. 2005 r.

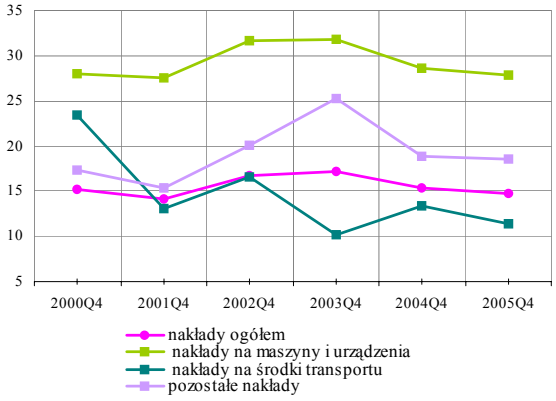

Rys. 105 Udział importowanych składników nakładów inwestycyjnych (nakłady inwestycyjne ogółem = 100%).

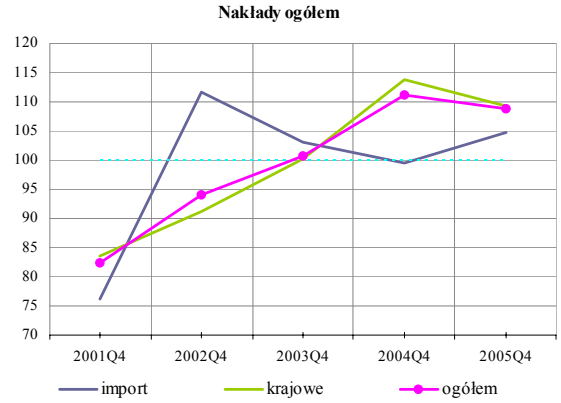

Rys. 106 Dynamika realna nakładów inwestycyjnych krajowych oraz z importu (roczna, an. okres. r. pop.=100%, deflator WC-NI)

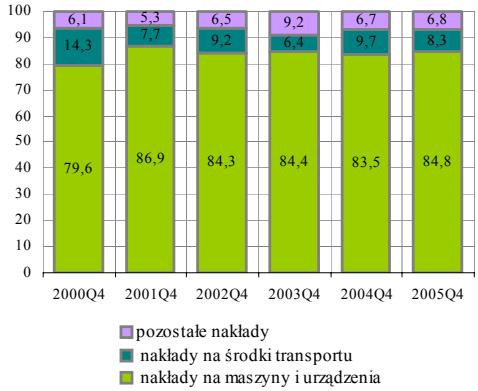

Rys. 107 Struktura nakładów inwestycyjnych z importu (nakłady inwestycyjne ogółem z importu = 100%).

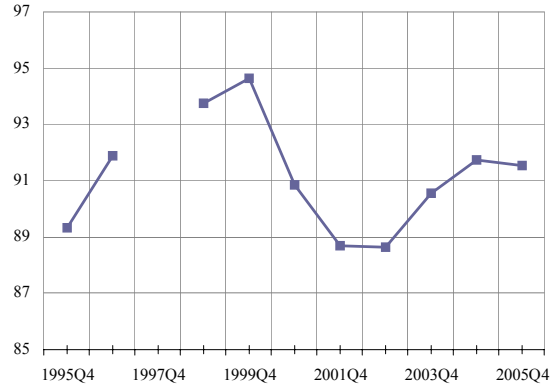

Rys. 108 Udział inwestorów w populacji (podmiot jest zdefiniowany jak inwestor, jeśli jego nakłady inwestycyjne przekroczyły 1% amortyzacji naliczonej w danym okresie). Uwaga: przed 1999 r. wyłączono przedsiębiorstwa zatrudniające poniżej 49 pracowników, z wyjątkiem roku 1997, dla którego nie ma informacji o zatrudnieniu.

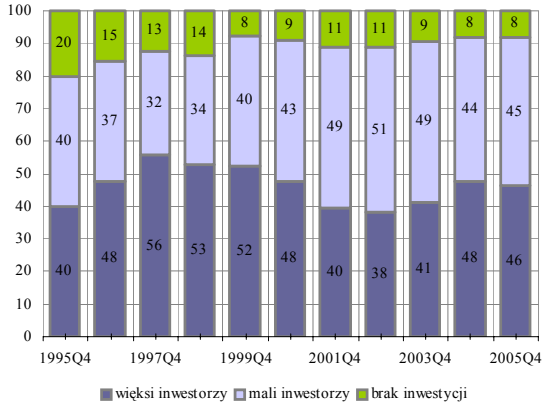

Rys. 109 Struktura populacji ze względu na wielkość ponoszonych nakładów na inwestycje[54].

[54] Klasyfikacja oparta jest o relację inwestycji do amortyzacji w proc.
brak inwestycji: 0<=wsk.<1; mali inwestorzy: 1<=wsk.<=100; więksi inwestorzy: wsk. > 100

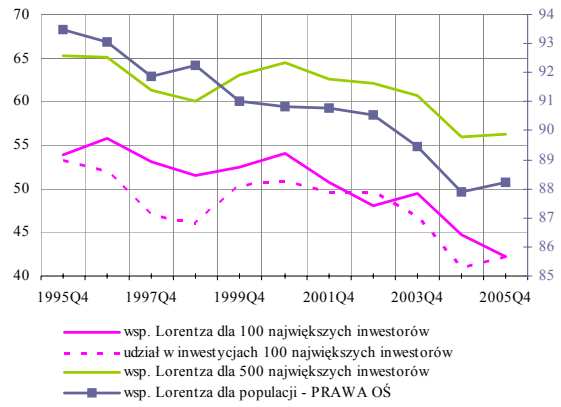

Rys. 110 Współczynnik koncentracji Lorentza dla nakładów inwestycyjnych w pełnej populacji, oraz w grupie 100 i 500 największych inwestorów.

Tab. 16 Dynamika nakładów na inwestycje w przekrojach (XII.2004 r.=100%, nominalnie, inwestycje w rachunku narastającym, malejąco wg dynamiki nakł. inwest.).

2004Q4=100%	Dynamika						
	nakłady ogółem	nakłady na nieruchomości	nakłady na grunty	nakłady na maszyny i urządzenia	nakłady na środki transportu	kredyt długoterm.	cf
RAZEM	107,9	107,3	128,3	108,2	104,2	99,8	93,5
prywatny	106,8	104,1	132,8	107,7	103,3	108,5	97,1
publiczny	111,9	113,6	72,3	110,7	108,2	82,8	82,6
Skarbu Panstwa	97,2	99,6	44,3	94,2	96,2	69,9	71,9
prywatna krajowa	104,2	101,2	167,9	99,9	108,4	105,2	93,3
zagraniczna	109,4	107,8	106,0	115,8	98,9	113,3	101,4
samorzadowa	120,3	120,3	141,4	85,4	154,5	101,3	99,2
panstwowych osob prawnych	134,7	132,7	76,4	176,3	82,7	143,4	100,3
Poczta i telekomunikacja	96,4	111,0	69,3	93,0	138,8	78,0	98,6
Przetwórstwo przemyslowe	104,1	97,2	139,1	108,1	97,8	103,7	88,0
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energie	105,2	115,6	122,1	89,5	93,7	82,8	104,4
Pozostale	110,5	100,6	192,3	131,9	100,4	94,8	109,7
Transport	114,5	119,9	63,3	120,7	109,2	284,4	71,6
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa	115,9	115,8	109,5	121,7	105,2	104,5	95,1
Budownictwo	128,4	90,6	148,1	146,9	129,1	120,1	134,5
Górnictwo i kopalnictwo	130,6	116,2	97,7	140,0	119,4	92,7	98,8
eksporterzy	105,6	100,2	101,6	112,3	90,4	109,2	93,0
nieeksporterzy	112,2	118,2	176,5	98,2	117,4	90,6	95,0
1-49	102,2	90,9	91,4	114,8	87,1	98,5	89,8
50-100	115,0	132,3	179,7	106,7	107,3	156,0	103,7
500-1999	103,8	108,4	133,0	98,8	111,6	102,5	92,4
250-499	104,5	102,2	101,2	113,0	94,6	106,9	103,2
50-249	105,6	96,4	128,0	111,8	104,6	102,9	89,8
2000-wiecej	117,2	121,9	146,7	112,2	122,5	88,6	93,4
inwestycyjne	93,9	93,9	156,1	91,4	116,6	103,2	95,0
konsumpcyjne	95,5	83,0	171,7	102,3	92,0	112,3	99,5
pozostałe	110,6	113,7	123,8	107,0	104,9	97,4	97,6
zaopatrzeniowe	117,3	109,0	110,1	122,0	105,6	99,9	81,9

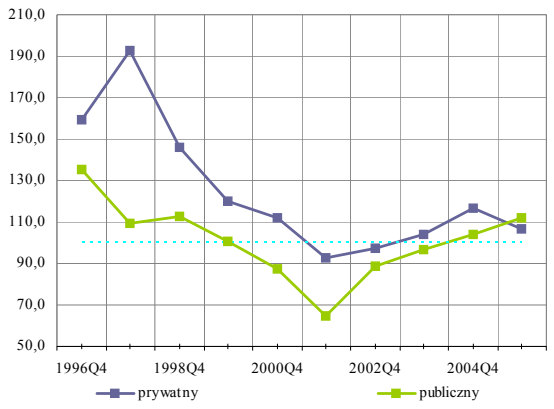

Rys. 111 Dynamika nakładów na inwestycje (narastająco, r/r, nominalnie) w podziale na formy własności.

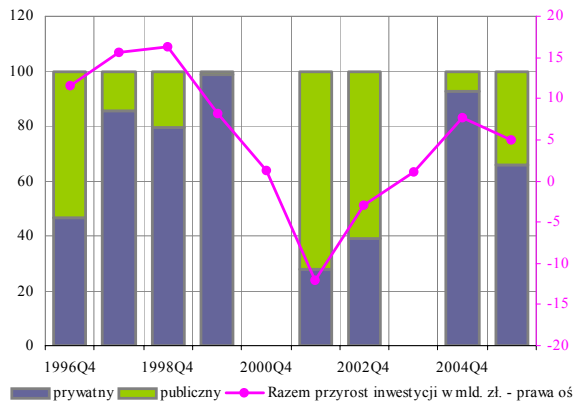

Rys. 112 Struktura rocznych przyrostów[55] inwestycji w podziale na sektory (narastająco, r/r, nominalnie).

Rys. 113 Dynamika nakładów na inwestycje (narastająco, r/r, nominalnie) w przedsiębiorstwach publicznych w klasach rentowności (klasyfikacja rentowności cylindryczna, tzn. w dwóch sąsiednich okresach zachowana została porównywalność grup). Dynamika agregatów.

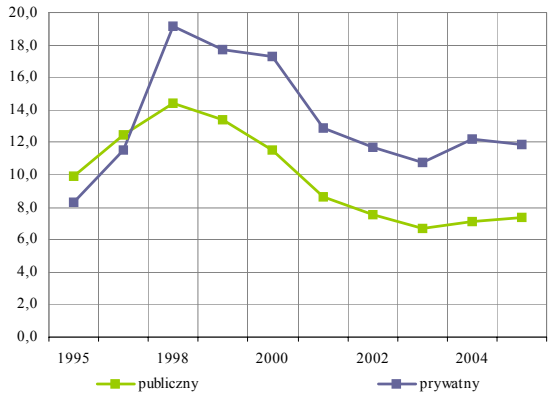

Rys. 114 Relacja inwestycji do aktywów trwałych w podziale na sektory (przedsiębiorstwa zatrudniające pow. 50 pracowników, dane z F01 i F02).

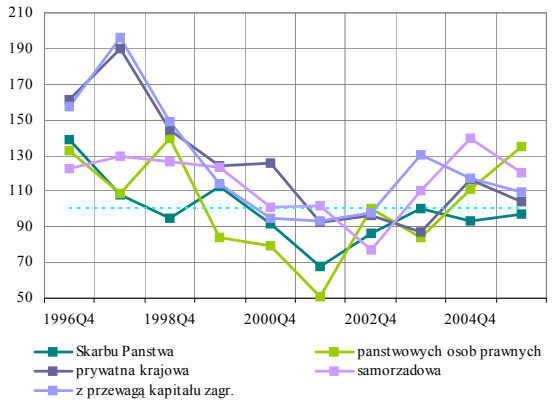

Rys. 115 Dynamika nakładów na inwestycje (narastająco, r/r, nominalnie) w podziale na formy własności.

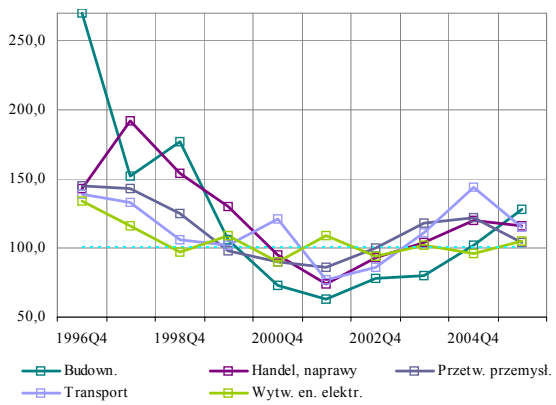

Rys. 116 Dynamika nakładów na inwestycje (narastająco, r/r, nominalnie) w wybranych sekcjach PKD.

[55] Dla większej przejrzystości pominięto informację o strukturze relatywnie niewielkiego przyrostu inwestycji w 2000 i 2003 r.

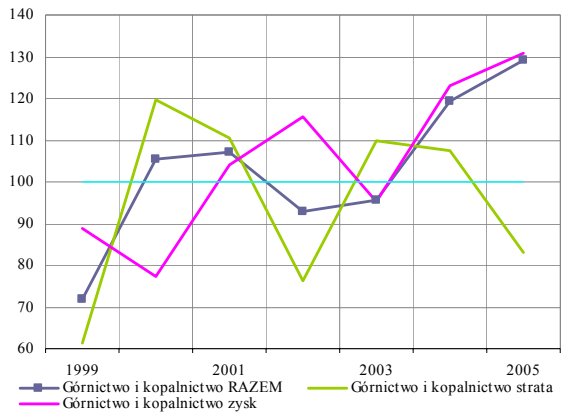

Rys. 117 Dynamika nakładów na inwestycje w górnictwie w podziale na klasy rentowności (dynamika agregatów, r/r, nominalnie, dane narastające, klasyfikacja zyskowności cylindryczna, tzn. w dwóch sąsiednich okresach zachowana została porównywalność grup).

Tab. 17 Dynamika nakładów na inwestycje w działach PKD (nominalnie, malejąco wg dynamiki nakł. inwest,). 2004 r. =100.

działy PKD	dynamika	działy PKD	dynamika
Wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego. lacznie z dzial. uslugowa	298,7	Pozostale uslugi zwiazane z prowadzeniem dzialanosci gospodarczej	110,6
Dzialalnosc zwiazana z kultura. rekreacja i sportem	195,5	Pozostale gornictwo i kopalnictwo	110,1
Produkcja metali	173,9	Wytwarzanie koksu. poduktow rafinacji ropy naftowej i paliw jadrowych	109,2
Produkcja masy celulozowej. papieru oraz wyrobow z papieru	168,7	Produkcja mebli. dzialalnosc produkcyjna. gdzie indziej nie sklasyfikowana	108,6
Transport wodny	164,2	Produkcja wyrobow z surowcow niemetalicznych pozostalych	106,5
Pozostala dzialalnosc uslugowa	159,5	Obsluga nieruchomosci	106,0
Zagospodarowanie odpadow	155,5	Produkcja maszyn i urzadzen. gdzie indziej nie sklasyfikowana	104,4
Edukacja	153,4	Handel detaliczny z wyjatkiem sprzedazy pojazdow mech. i motocykli. naprawa	104,3
Nauka	147,5	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energie elektryczna. gaz. wode	103,9
Odprowadzanie sciekow. wywoz odpadow. uslugi sanitarne i pokrewne	144,2	Hotele i restauracje	102,2
Dzialalnosc organizacji czlonkowskich. gdzie indziej nie sklasyfikowana	142,1	Informatyka	100,9
Produkcja instrumentow medycznych. precyzyjnych i optycznych. zegarow	141,0	Wynajem maszyn i urzadzen bez obslugi oraz wypozyczanie art. uzytku osob.	100,4
Gornictwo wegla kamiennego i brunatnego. wydobywanie torfu	138,7	Produkcja sprzetu i urzadzen radiowuch. telewizyjnych i telekomunikacyjnych	99,6
Handel hurtowy i komisowy z wjatkiem handlu pojazdami mech.	137,8	Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej. gdzie indziej nie sklasyfikowana	97,8
Produkcja metalowych wyrobow gotowych. z wyjatkiem maszyn i urzadzen	128,5	Ochrona zdrowia i opieka spoleczna	97,4
Budownictwo	128,4	Poczta i telekomunikacja	96,4
Dzialalnosc wspomagajaca transport. dzialalnosc zwiazana z turystyka	127,7	Produkcja wyrobow chemicznych	94,4
Dzialalnosc wydawnicza. poligrafia i reprodukcja	125,8	Produkcja pozostalego sprzetu transportowego	91,8
Produkcja wyrobow tytoniowych	123,7	Produkcja artykulow spozywczych i napojow	91,6
Produkcja skor wyprawionych i wrobow ze skor wyprawionych	121,2	Produkcja maszyn biurowych i komputerow	91,0
Produkcja drewna i wyrobow z drewna	121,1	Sprzedaz. obsluga naprawa pojazdow mech. i motocykli. sprzedaz detaliczna paliw	89,7
Produkcja wyrobow gumowych i z tworzyw sztucznych	118,5	Produkcja odziezy i wyrobow furzarskich	86,2
Pobor. uzdatnianie i rozprowadzanie wody	112,2	Produkcja pojazdow mechanicznych. przyczep i naczep	75,6
Transport ladowy. transport rurociagowy	111,6	Transport lotniczy	72,5
Kopalnictwo rud metali	110,6	Wlokiennictwo	71,8

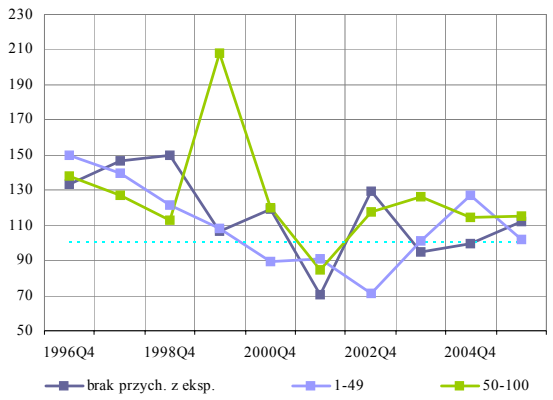

Rys. 118 Dynamika nakładów na inwestycje (narastająco, r/r, nominalnie) w podziale na klasy udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem.

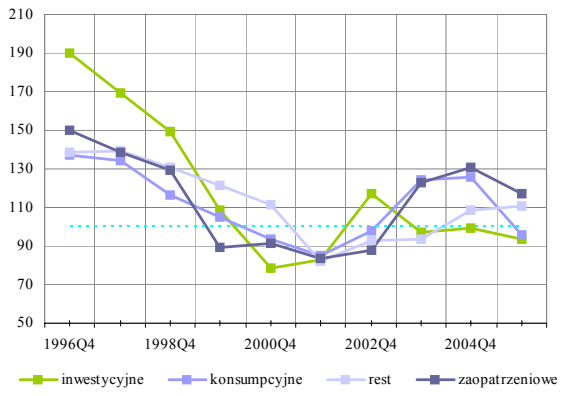

Rys. 119 Dynamika nakładów na inwestycje (narastająco, r/r, nominalnie) w podziale na klasy przeznaczenia produkcji.

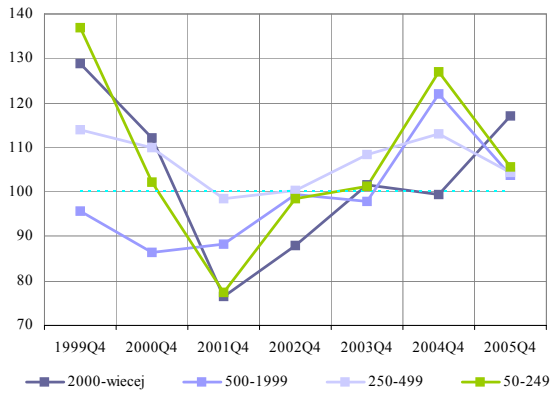

Rys. 120 Dynamika nakładów na inwestycje (narastająco, r/r, nominalnie) w podziale klasy wielkości zatrudnienia.

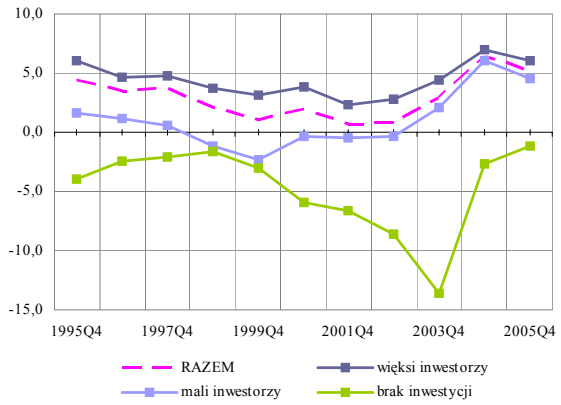

Rys. 121 Rentowność brutto (liczona na danych zagregowanych) w klasach wielkości inwestorów[56].

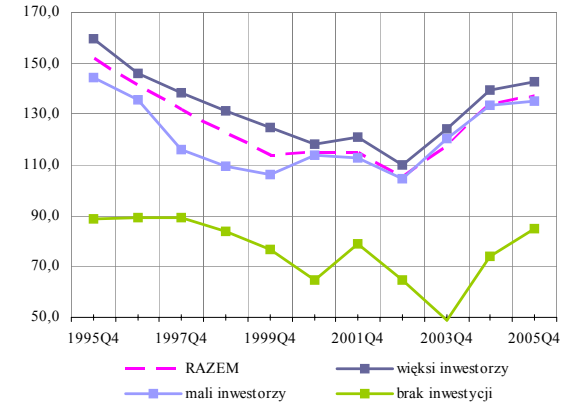

Rys. 122 Płynność bieżąca[57] (liczona na danych zagregowanych) w klasach wielkości inwestorów[58].

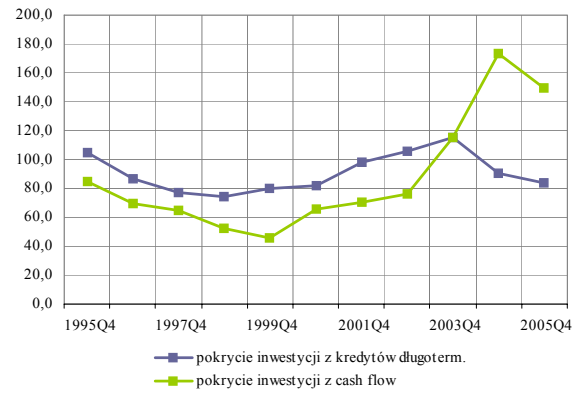

Rys. 123 Pokrycie nakładów na inwestycje kredytami długoterminowymi oraz pokrycie nakładów na inwestycje przez cash flow (w proc.).

[56] por. przyp nr. 54
[57] Wsk. płynności bieżącej liczony jako aktywa obrotowe/zobowiązania krótkoterminowe*100.
[58] por. przyp nr. 54

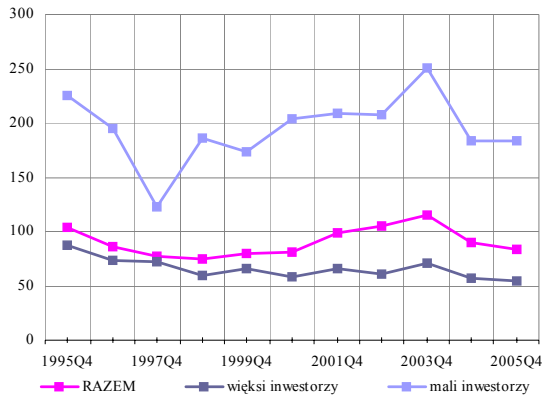

Rys. 124 Pokrycie inwestycji przez kredyty długoterminowe w klasach wielkości inwestorów.

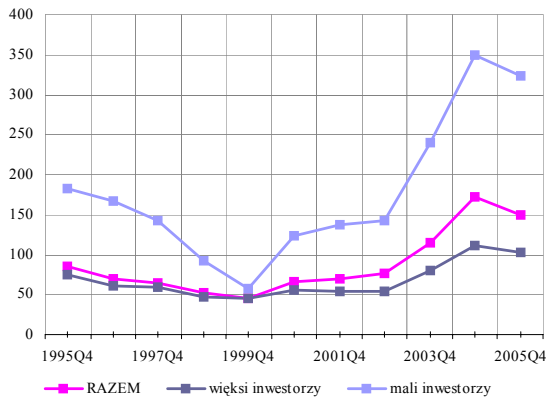

Rys. 125 Pokrycie inwestycji przez CF (wynik netto +amortyzacja) w klasach wielkości inwestorów.

VII. ZAPASY

Po dwóch latach rosnącej dynamiki zapasów ogółem od pierwszej połowy 2005 r. **dynamika ta zaczęła słabnąć**. W 2005 r. przedsiębiorstwa zwiększyły stan zapasów ogółem o 8,9% (wobec 18% w 2004 r.) - do wysokości 105 mld zł (Rys. 126). W 2005 r. w sektorze przedsiębiorstw zwiększył się poziom wszystkich składników zapasów, choć w przypadku każdego z tych składników tempo wzrostu było niższe niż w roku poprzednim (Rys. 130).

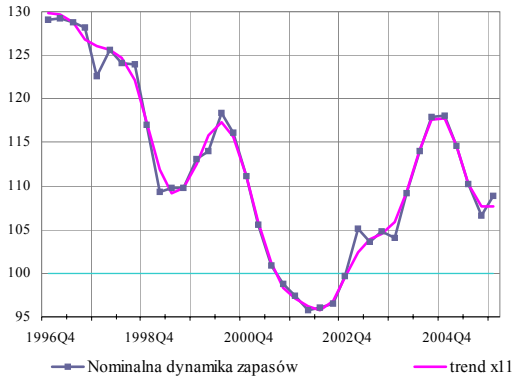

Rys. 126 Dynamika zapasów ogółem (analog. kw. r. pop.=100%, nominalnie).

Najbardziej wzrosły zapasy surowców i materiałów (14% r/r nominalnie) oraz półproduktów i produktów w toku (10% r/r). Niższą dynamikę odnotowano zaś w przypadku zapasów produktów gotowych (6% r/r) oraz towarów (5% r/r). Trzeba tu podkreślić, że wzrost zapasów materiałowych był bardzo silnie skoncentrowany w jednym z przedsiębiorstw. Wyłączenie tej jednostki z populacji obniża dynamikę wzrostu zapasów materiałowych z 14% do 7,7% r/r, a zapasów ogółem z 8,9 do 6,7% r/r.

Wzrost zapasów w 2005 r. nastąpił w ok. 47% przedsiębiorstw, czyli w mniejszej grupie niż w roku poprzednim (wówczas zapasy zwiększyło 55% podmiotów, Rys. 133). W większości podmiotów zwiększających zapasy, bo w 81% przypadków, zapasy rosły szybciej niż przychody ze sprzedaży - jest to najwyższy odsetek odnotowany od 1995 r. Struktura rodzajowa rocznego przyrostu zapasów pokazuje, że w 2005 r. **do przyrostu zapasów w największym stopniu przyczyniły się zapasy materiałowe** (stanowiły one 53% rocznego przyrostu zapasów ogółem, Rys. 131). Nastąpiła tu zatem zmiana, gdyż w poprzednich latach dominującym źródłem przyrostu zapasów były zapasy towarów, natomiast ostatnie dwa lata przyniosły spadek udziału towarów w przyroście zapasów ogółem (udział ten spadł do 20% w 2005 r.).

Zapasy materiałowe oraz zapasy towarów są głównym składnikiem zapasów. Według stanu na koniec 2005 r. stanowiły one w sumie 67% ogółu zapasów (Rys. 132). Pozostałe składniki zapasów to produkty gotowe (18% zapasów), półprodukty oraz produkty w toku (13% zapasów). W ciągu ostatnich trzech lat struktura rodzajowa zapasów nie ulegała większym zmianom. W 2005 r. odnotowano wzrost udziału zapasów materiałów i surowców (o 1,6 pkt. proc.) przy jednoczesnym spadku udziału towarów (o ponad 1 pkt.). **Wzrost udziału zapasów materiałowych jest obserwowanym od 2001 r**.

Oceniając sprawność zarządzania zapasami trzeba zauważyć, że **cykl rotacji zapasów jest obecnie znacznie krótszy niż w latach 90-tych**. W ciągu ostatnich dwóch lat **zapasy rosły jednak szybciej niż przychody ze sprzedaży, co wpłynęło na wydłużenie okresu rotacji zapasów ogółem** (Rys. 127). W 2005 r. zapasy odtwarzane były po 30 dniach i okres ten wydłużył się o 1 dzień w porównaniu z 2004 r. Wydłużeniu uległy cykle rotacji wszystkich rodzajów zapasów, z wyjątkiem zapasów towarów. Najwyraźniejsze spowolnienie rotacji nastąpiło w przypadku surowców i materiałów (Rys. 128). W efekcie tego zapasy te mają obecnie najdłuższy okres rotacji spośród wszystkich składników zapasów (ok. 10 dni, wzrost o 0,8 w ciągu roku). Nieco krótszy był

natomiast okres rotacji zapasów towarów (9,8 dnia). Najszybciej odtwarzane były zaś zapasy produktów gotowych (5,5 dnia) oraz półproduktów i produktów w toku (ok. 4 dni).

Zapasy w wybranych przekrojach

Tempo wzrostu zapasów ogółem osłabło w porównaniu z rokiem poprzednim we wszystkich klasach wydzielonych ze względu na przeznaczenie produkcji, tzn. zarówno wśród przedsiębiorstw produkujących dobra inwestycyjne, zaopatrzeniowe, konsumpcyjne, jak i pozostałe rodzaje dóbr (Rys. 137). W 2005 r. zmniejszyło się także zróżnicowanie dynamik zapasów pomiędzy tymi klasami. **Poziom zapasów od trzech lat najszybciej rośnie w branżach produkujących dobra zaopatrzeniowe**. W 2005 r. grupa ta zanotowała wzrost zapasów o 11,5% r/r, (głównie materiałowych). Nieznacznie niższe tempo wzrostu zapasów obserwuje się wśród przedsiębiorstw wytwarzających dobra inwestycyjne oraz konsumpcyjne. W tej klasyfikacji wyróżnia się grupa przedsiębiorstw produkujących dobra konsumpcyjne, gdzie poza zapasami materiałowymi malał poziom pozostałych rodzajów zapasów.

W podziale na klasy wielkości zatrudnienia najszybszy wzrost poziomu zapasów w 2005 r. odnotowały przedsiębiorstwa **największe pod względem na zatrudnienia** (przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 2000 pracowników, wzrost zapasów o 27% r/r, Rys. 139). Przedsiębiorstwa te miały **duży wpływ na wzrost poziomu zapasów w sektorze przedsiębiorstw**. Grupa firm zatrudniających ponad 2000 pracowników (stanowiąca pod względem liczebnym 1% populacji) koncentrowała 82% rocznego przyrostu zapasów materiałowych sektora przedsiębiorstw i 71% przyrostu zapasów produktów gotowych. Szczególnie szybko rosły w tej grupie zapasy materiałowe (wzrost o 46%) oraz zapasów produktów gotowych (22% wzrostu).

Dezagregacja zapasów w zależności od skali prowadzonej działalności eksportowej pokazuje, że od 2000 r. **zapasy rosną szybciej u eksporterów, w tym zwłaszcza eksporterów wyspecjalizowanych**, niż w grupie przedsiębiorstw nieeksportujących (Rys. 141). W 2005 r. wyspecjalizowani eksporterzy (stanowiący 12% populacji) odnotowali wyższy niż w pozostałych przedsiębiorstwach wzrost niemal wszystkich składników zapasów (poza zapasami półproduktów i produktów w toku), przy czym najszybciej zwiększały się w tej grupie zapasy materiałowe (49% r/r).

Aneks statystyczny

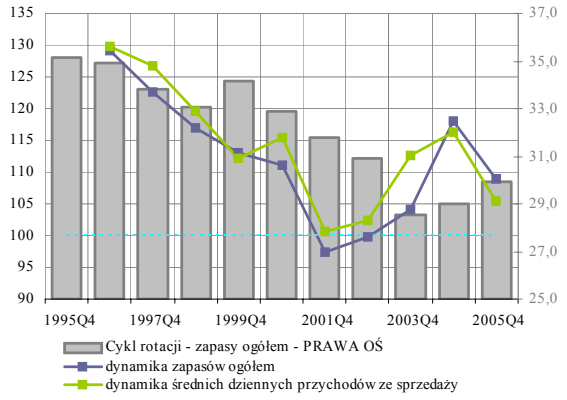

Rys. 127 Rotacja zapasów ogółem (zapasy ogółem do średnich dziennych przychodów ze sprzedaży) i dynamika zapasów ogółem i przychodów ze sprzedaży (nominalnie, analog. kw. r. pop.=100%).

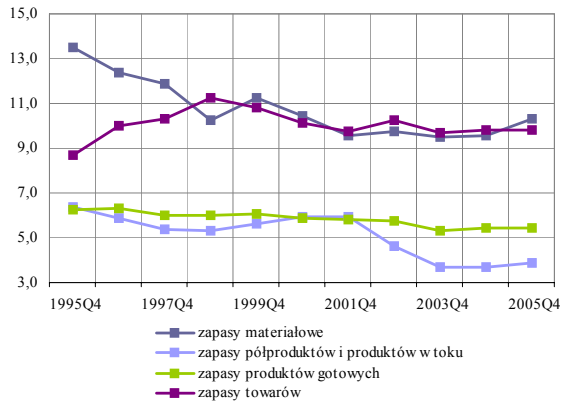

Rys. 128 Rotacja zapasów w podziale rodzajowym (zapasy do średnich dziennych przychodów ze sprzedaży).

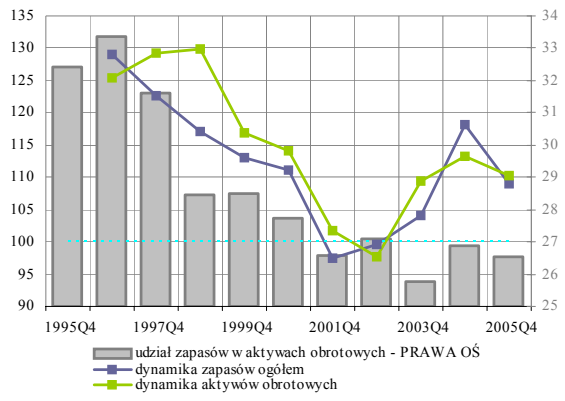

Rys. 129 Udział zapasów w aktywach obrotowych (w proc.) i dynamika zapasów ogółem i aktywów obrotowych (nominalnie, analog. kw. r. pop.=100%)

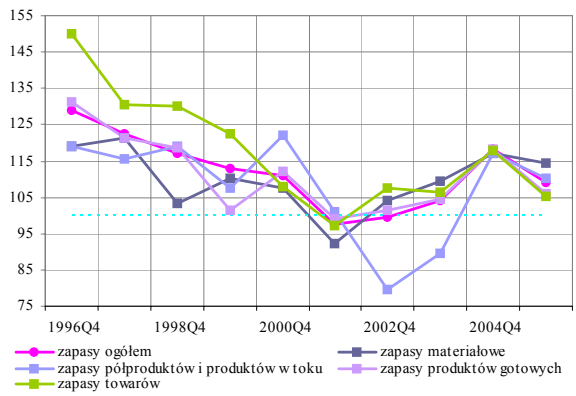

Rys. 130 Dynamika zapasów (nominalnie, rocznie, analog. kw. r. pop.=100%)

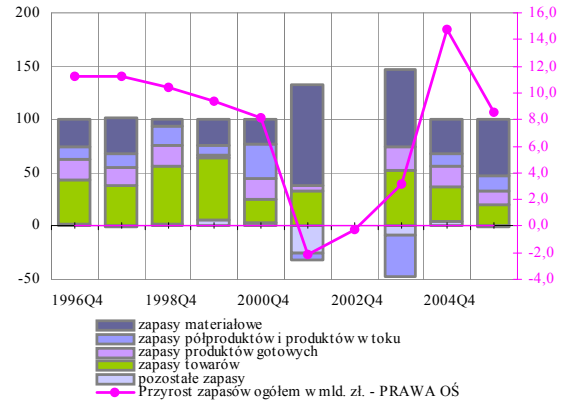

Rys. 131 Struktura rodzajowa rocznych przyrostów zapasów (przyrost zapasów ogółem w stos. do analog. kw. r. pop.=100%[59])

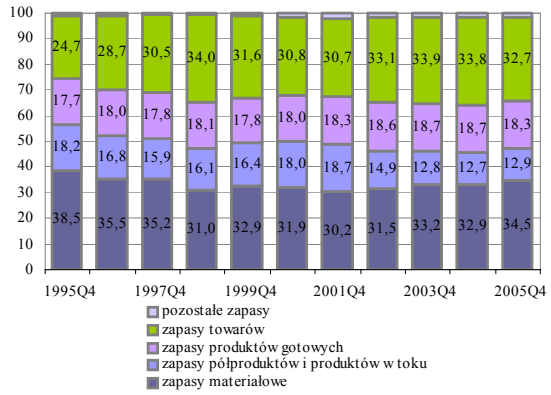

Rys. 132 Struktura rodzajowa zapasów (zapasy ogółem =100%)

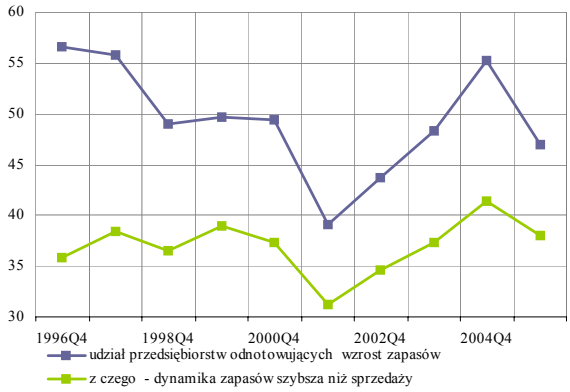

Rys. 133 Udział przedsiębiorstw nominalnie zwiększających poziom zapasów w ciągu roku, oraz udział przedsiębiorstw, w których wzrost ten był szybszy od wzrostu przychodów ze sprzedaży

[59] Dla większej przejrzystości pominięto informację o strukturze relatywnie niewielkiej zmiany zapasów w 2002 r.

Tab. 18 Dynamika zapasów w podstawowych przekrojach (nominalnie, a. kw. r. pop.=100%)

data: 2004Q4	2005Q4=100%	Dynamika					
		zapasy ogółem	zapasy materiałowe	zapasy półproduktów i produktów w toku	zapasy produktów gotowych	zapasy towarów	przychody ze sprzedaży
	RAZEM	108,9	114,3	110,3	106,1	105,3	105,7
sektor	publiczny	104,4	107,2	98,3	108,4	79,0	96,8
	prywatny	109,6	116,0	112,3	105,7	106,6	107,7
forma własności	Skarbu Panstwa	93,9	90,8	66,9	101,4	90,7	93,2
	samorzadowa	103,6	104,4	96,3	112,5	93,1	103,3
	zagraniczna	109,0	119,6	106,8	98,5	105,9	107,5
	prywatna krajowa	110,1	111,8	115,5	113,2	107,1	107,8
	panstwowych osob prawnych	125,4	132,3	153,4	136,1	56,1	102,7
sekcja	Poczta i telekomunikacja	92,2	88,4	31,4	2,5	97,7	101,3
	Transport	101,3	101,8	88,4	37,9	95,9	104,0
	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa	105,2	104,7	182,3	115,9	105,6	108,0
	Pozostale	106,7	90,1	129,4	92,9	90,5	107,2
	Budownictwo	109,4	104,6	118,9	88,6	105,3	112,5
	Przetwórstwo przemyslowe	110,3	116,2	106,6	104,9	105,3	102,9
	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energie	114,5	108,5	45,0	119,6	124,7	106,7
	Górnictwo i kopalnictwo	128,0	144,1	95,0	153,7	690,3	104,6
	nieeksporterzy	104,4	112,6	119,4	109,0	99,4	103,5
	eksporterzy	110,1	114,5	108,4	105,9	108,9	106,9
udział przych. z eksportu	1-49	103,9	99,9	105,0	103,5	108,3	105,9
	50-100	131,1	148,7	114,6	114,6	115,1	111,1
zatr.	50-249	100,3	100,5	115,1	97,1	99,6	102,4
	250-499	105,8	100,5	111,2	124,3	101,4	104,8
	500-1999	108,4	107,7	111,2	95,0	118,1	108,0
	2000-wiecej	127,0	147,9	102,0	122,2	112,9	111,0
przeznacz. prod.	pozostałe	106,7	107,1	122,1	125,4	105,2	106,9
	konsumpcyjne	109,1	128,7	95,2	96,6	97,4	102,5
	inwestycyjne	110,0	109,1	113,3	111,5	113,4	106,6
	zaopatrzeniowe	111,5	110,9	110,2	112,8	111,3	103,6

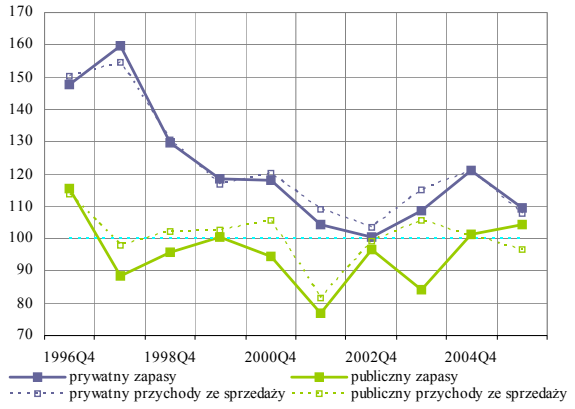

Rys. 134 Dynamika zapasów ogółem i przychodów ze sprzedaży w podziale na sektory (nominalnie, a.kw.r.pop.=100%)

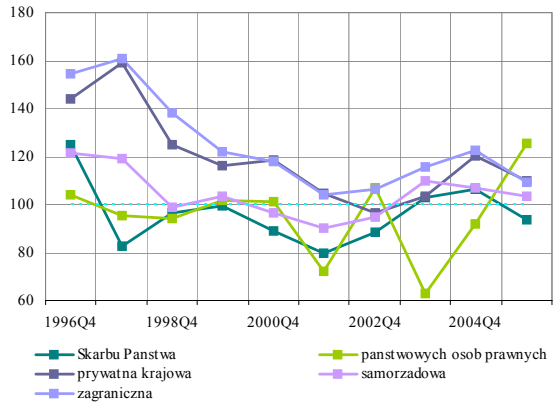

Rys. 135 Dynamika zapasów ogółem w podziale na formy własności (nominalnie, a.kw.r.pop.=100%)

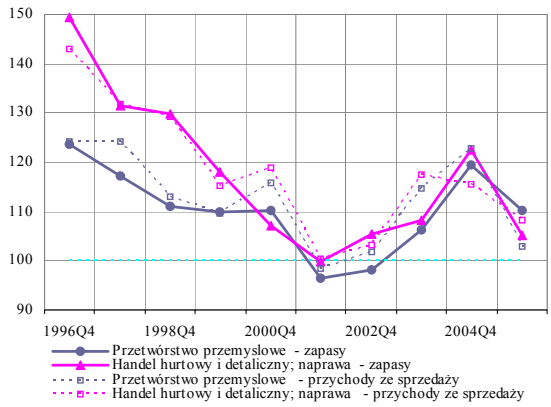

Rys. 136 Dynamika nominalna zapasów ogółem i przychodów ze sprzedaży w przetwórstwie przemysłowym i w handlu (a.kw.r.pop.=100%)

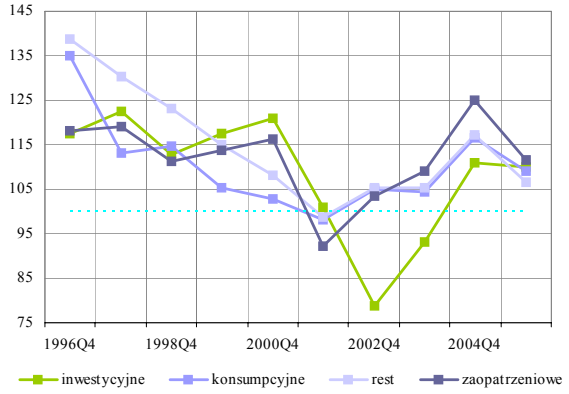

Rys. 137 Dynamika zapasów ogółem w podziale na klasy przeznaczenia produkcji (a.kw.r.pop.=100%, nominalnie)

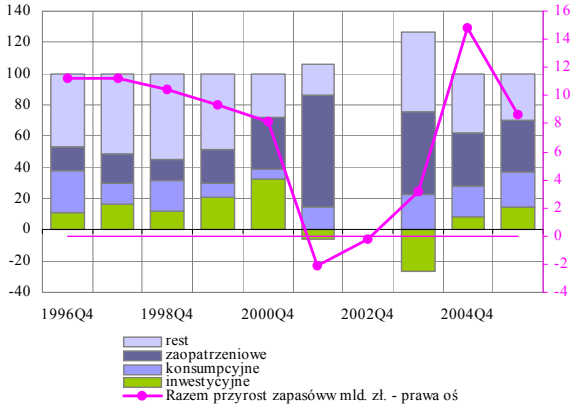

Rys. 138 Struktura rocznych przyrostów zapasów ogółem w podziale na klasy przeznaczenia produkcji (przyrost zapasów w por. do a.kw.r.pop.=100%, nominalnie)

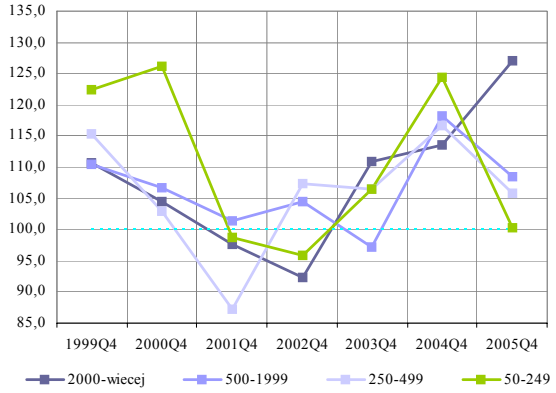

Rys. 139 Dynamika zapasów ogółem (prawy wykres) w podziale klasy wielkości zatrudnienia (a.kw.r.pop.=100%, nominalnie)

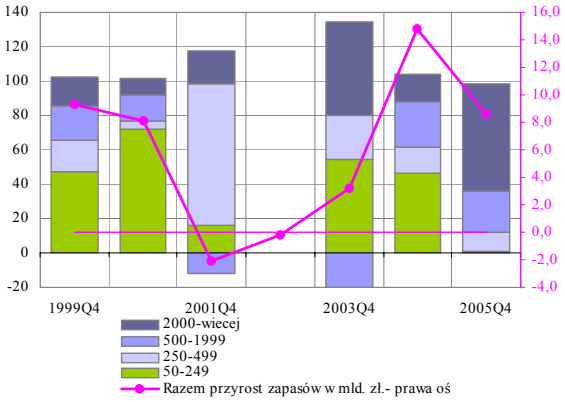

Rys. 140 Struktura rocznych przyrostów zapasów ogółem podziale klasy wielkości zatrudnienia (przyrost zapasów w por. do a.kw.r.pop.=100%, nominalnie)

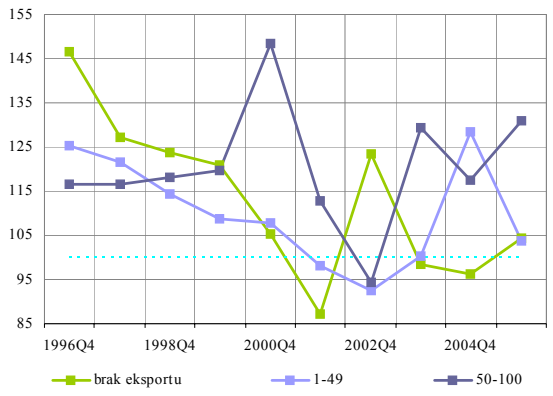

Rys. 141 Dynamika zapasów ogółem w podziale na klasy udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem (a.kw.r.pop.=100%, nominalnie)

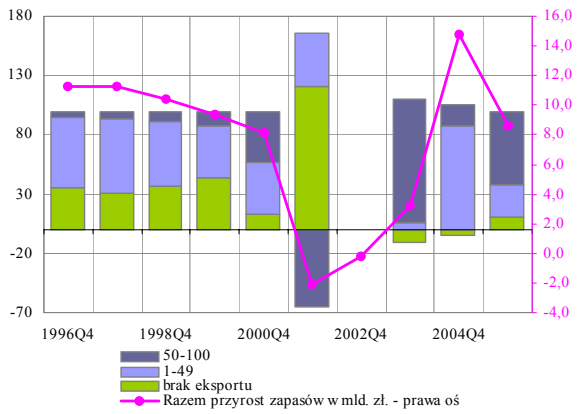

Rys. 142 Struktura rocznych przyrostów zapasów ogółem w podziale na klasy udziału przychodów z eksportu w przychodach ogółem(przyrost zapasów w por. do a.kw.r.pop.=100%, nominalnie)

VIII. MAJĄTEK I WYBRANE ŹRODŁA FINANSOWANIA – PODSTAWOWE INFORMACJE

W 2005 r. nastąpił wzrost sumy bilansowej przedsiębiorstw o około 9,5%. Główne zmiany w strukturze aktywów obrotowych przedsiębiorstw dotyczyły najbardziej płynnych składników tych aktywów - środki pieniężne i inne aktywa pieniężne wzrosły o 18%. Inwestycje krótkoterminowe przedsiębiorstw wzrosły natomiast o ponad 13% w stosunku do poprzedniego roku. Złożył się na to ponad 40% wzrost inwestycji w jednostkach powiązanych, i o około 30% spadek inwestycji w pozostałych jednostkach (Tab. 19). Udział środków pieniężnych w aktywach obrotowych rósł najszybciej i osiągnął 18%. Największy spadek udziału w aktywach obrotowych dotyczył papierów wartościowych – dynamika w ujęciu rocznym wyniosła 90,6% (Tab. 20).

W strukturze zobowiązań długoterminowych zdecydowanemu zmniejszeniu uległy zobowiązania przedsiębiorstw wobec jednostek powiązanych. Wzrosły natomiast zobowiązania wobec pozostałych jednostek, przy czym zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek ukształtowały się nieznacznie poniżej poziomu sprzed roku. W strukturze zobowiązań krótkoterminowych nastąpił spadek zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek, a wzrosły zobowiązania z tytułu dostaw i usług. Rośnie zainteresowanie przedsiębiorstw pobieraniem zaliczek na poczet dostaw – na koniec 2005 r. zobowiązania te wzrosły o ponad 64%, a ich udział w aktywach obrotowych wyniósł 1,3% (Tab. 19). W 2005 r. udział zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek po raz kolejny zmniejszył się. Wzrósł natomiast udział zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych zobowiązań. (Tab. 21).

W całym sektorze przedsiębiorstw kapitał stały (kapitał własny powiększony o zobowiązania długoterminowe) nieznacznie przewyższył wartość aktywów trwałych (relacja obu tych kategorii wyniosła na koniec 2005 r. 1,04). Relacja ta była wyższa od 1 w 66% przedsiębiorstw w populacji (odsetek ten wzrósł o 2 pp. w stosunku do 2004 r.). Poprawiła się również relacja kapitału własnego do majątku trwałego (wzrosła z 0,82 na koniec 2004 r., do 0,84 w 2005 r.).

Tab. 19 Majątek i wybrane źródła finansowania przedsiębiorstw – stan, dynamika, struktura

	stan w tys. zł		*dynamika*	*struktura (aktywa obrotowe = 100%)*	
	30.12.2004	*30.12.2005*	*(30.12.2004 r. = 100%)*	*30.12.2004 r.*	*30.12.2005 r.*
aktywa obrotowe	359 521 724,0	396 349 100,0	110,24	100,00	100,00
zapasy ogółem, w tym:	96 657 803,0	105 247 301,0	108,89	26,89	26,55
zapasy materiałowe	31 801 591,0	36 338 580,0	114,27	8,85	9,17
zapasy półproduktów i produktów w toku	12 303 267,0	13 566 011,0	110,26	3,42	3,42
zapasy produktów gotowych	18 101 785,0	19 210 617,0	106,13	5,03	4,85
zapasy towarów	32 711 733,0	34 443 098,0	105,29	9,10	8,69
należności krótkoterminowe, w tym:	171 755 092,0	188 768 957,0	109,91	47,77	47,63
należności od jedn. pow., w tym:	36 968 589,0	43 395 494,0	117,38	10,28	10,95
należności z tytułu dostaw i usług wobec jedn. pow.	33 891 866,0	38 297 027,0	113,00	9,43	9,66
należności od pozost. jedn., w tym:	134 786 503,0	145 373 463,0	107,85	37,49	36,68
należności z tytułu dostaw i usług wobec pozost. jedn.	111 306 124,0	120 646 847,0	108,39	30,96	30,44
należności z tyt. podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społec	13 039 996,0	13 289 647,0	101,91	3,63	3,35
inwestycje krótkoterminowe, w tym:	81 268 201,0	92 055 305,0	113,27	22,60	23,23
krótkoterm. aktywa finansowe, w tym:	80 376 605,0	91 496 626,0	113,83	22,36	23,08
inwestycje krótkoterm. w pozost. jedn.	11 395 225,0	8 059 677,0	70,73	3,17	2,03
inwestycje krótkoterm. w jedn. powiąz.	8 188 329,0	11 499 084,0	140,43	2,28	2,90
środki pieniężne i inne aktywa pieniężne	60 793 051,0	71 937 865,0	118,33	16,91	18,15
krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	9 840 628,0	10 277 537,0	104,44	2,74	2,59
aktywa trwałe	602 057 705,0	656 372 674,0	109,02	167,46	165,60

	stan w tys. zł		*dynamika*	*struktura (aktywa obrotowe = 100%)*	
	30.12.2004	*30.12.2005*	*(30.12.2004 r. = 100%)*	*30.12.2004 r.*	*30.12.2005 r.*
zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	470 294 228,0	501 447 308,0	106,62	100,00	100,00
rezerwy na zobowiązania	34 453 595,0	42 853 067,0	124,38	7,33	8,55
zobowiązania długoterminowe, w tym:	131 615 655,0	129 092 709,0	98,08	27,99	25,74
zobowiązania długoterm. wobec jedn. pow.	52 571 286,0	44 023 790,0	83,74	11,18	8,78
zobowiązania długoterm. wobec pozost. jedn., w tym:	79 044 369,0	85 068 919,0	107,62	16,81	16,96
zobowiązania długoterm. z tyt. kredytów i pożyczek	57 205 784,0	57 071 012,0	99,76	12,16	11,38
zobowiązania długoterm. z tyt. emisji dłużnych pap. wart.	4 614 883,0	4 920 414,0	106,62	0,98	0,98
zobowiązania krótkoterminowe, w tym:	268 129 961,0	288 594 623,0	107,63	57,01	57,55
zobowiązania krótkoterm. wobec jedn. pow., w tym:	52 625 776,0	59 707 785,0	113,46	11,19	11,91
zobowiązania krótkoterm. wobec jedn. pow. z tyt.dostaw i	33 068 563,0	37 576 909,0	113,63	7,03	7,49
zobowiązania krótkoterm. wobec pozost. jedn., w tym:	215 504 185,0	228 886 838,0	106,21	45,82	45,65
zobowiązania krótkoterm. wobec pozost. jedn. z tyt.dostaw	109 655 956,0	120 102 629,0	109,53	23,32	23,95
zobowiązania krótkoterm. z tyt. kredytów i pożyczek	47 258 344,0	46 583 919,0	98,57	10,05	9,29
zobowiązania krótkoterm. z tyt. emisji dłużnych pap. wart.	3 413 609,0	2 886 895,0	84,57	0,73	0,58
zobowiązania z tyt.zaliczek otrzymanych na dostawy	3 824 401,0	6 300 831,0	164,75	0,81	1,26
zobowiązania z tyt. podatków, ceł, ubezpieczeń i innych	28 637 911,0	29 204 132,0	101,98	6,09	5,82
zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	4 626 327,0	4 482 301,0	96,89	0,98	0,89
rozliczenia międzyokresowe	36 095 017,0	40 906 461,0	113,33	7,67	8,16

Aneks statystyczny

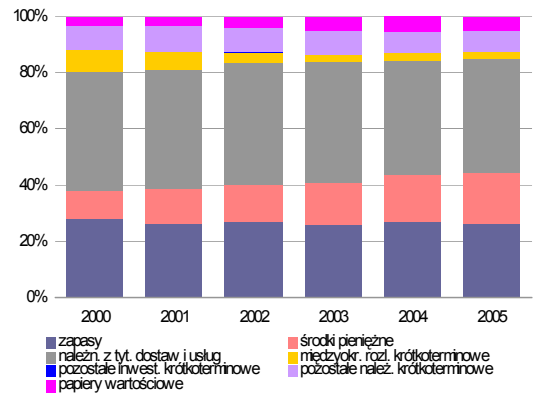

Rys. 143 Struktura aktywów obrotowych. Dane zagregowane

	składniki aktywów obrotowych (dynamika udziału r/r)					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
zapasy	97,35	95,81	101,97	95,18	104,28	98,77
środki pieniężne	85,88	116,18	107,75	116,08	111,47	107,34
międzyokr. rozl. krótkoterminowe	126,56	91,99	49,41	79,19	101,98	94,74
należn. z tyt. dostaw i usług	101,18	99,55	103,55	98,06	94,18	99,30
pozostałe należ. krótkoterminowe	92,39	98,67	99,76	98,80	85,66	101,87
papiery wartościowe	158,77	112,29	112,02	120,57	116,33	90,59
aktywa obrotowe	114,15	101,65	97,76	109,32	113,24	110,24

Tab. 20 Dynamika roczna udziału wybranych składników aktywów krótkoterminowych w aktywach obrotowych oraz dynamika akty-

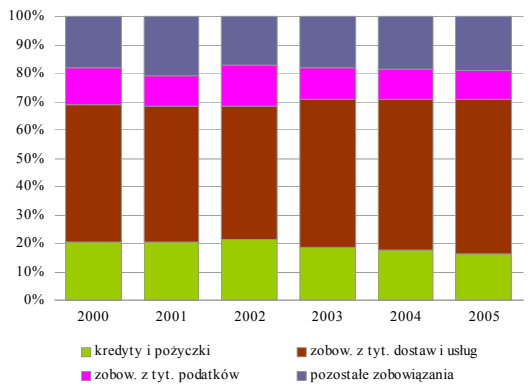

Rys. 144 Struktura zobowiązań krótkoterminowych. Dane zagregowane

wów obrotowych. Dane zagregowane

wybrane składniki zobowiązań krótkoterminowych (dynamika udziału r/r)	2000	2001	2002	2003	2004	2005
kredyty i pożyczki	107,01	100,90	103,04	88,76	93,73	91,58
zobow. z tyt. podatków	99,97	81,28	140,13	77,52	94,38	94,75
zobow. z tyt. dostaw i usług	97,81	98,94	98,15	110,07	102,60	102,64
pozostałe zobowiązania	98,69	114,96	81,35	105,38	102,59	103,45
zobowiązania krótkoterminowe	113,50	101,30	107,27	97,29	99,52	107,63

Tab. 21 Dynamika roczna udziału składników zobowiązań krótkoterminowych w zobowiązaniach krótkoterminowych i dynamika zobowiązań krótkoterminowych. Dane zagregowane[60]

[60] Pozycja *Pozostałe zobowiązania* jest różnicą między zobowiązania mi krótkoterminowymi a sumą zobowiązań z tytuł: zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek, zobowiązań z tytułu dostaw i usług, zobowiązań podatkowych.

IX. ZADŁUŻENIE KREDYTOWE PRZEDSIĘBIORSTW

2005 r. był trzecim z kolei, w którym odnotowano **nominalny spadek zadłużenia z tytułu kredytów i pożyczek. Spadek był jednak mniejszy niż w latach poprzednich**. W 2005 r. **nastąpił jednak, po dwóch latach spadku, wzrost odsetka kredytobiorców -** zarówno posiadających zadłużenie z tytułu kredytu długoterminowego[61], jak i krótkoterminowego. Potwierdza to wzrost zainteresowania firm finansowaniem zewnętrznym (Rys. 148, Rys. 149**)**.

Zadłużenie kredytowe kształtowały następujące czynniki:

- w wyniku umocnienia się kursu złotego wobec walut obcych **część zadłużenia** przedsiębiorstw (z tytułu kredytów walutowych) **wyrażona w złotych**[62] **nominalnie spadała**,
- lata 2004-2005 przyniosły **relatywnie wysoki wzrost akumulacji przedsiębiorstw**, w większym stopniu umożliwiający finansowanie działalności operacyjnej i inwestycyjnej ze środków własnych,
- poprawiły się wskaźniki sprawności działania, co mogło zmniejszyć zapotrzebowanie na kredyt krótkoterminowy,
- nastąpił **wzrost zobowiązań z tytułu dostaw i usług** (zarówno wobec jednostek powiązanych, jak i obcych) – o 10,5% r/r. Udział tych zobowiązań w zobowiązaniach ogółem zwiększył się w stosunku do 2004 r. o ponad 1 punkt proc., osiągając poziom 31,5%. Na koniec 2005 r. zobowiązania z tytułu kredytu kupieckiego przewyższyły zadłużenie z tytułu krótkoterminowego kredytu bankowego ponad trzykrotnie (relacja ta rośnie od 2002 r.), a w grupie największych przedsiębiorstw (2000 i więcej osób) nawet pięciokrotnie,

Na koniec 2005 r. udział krótkoterminowych kredytów bankowych w zobowiązaniach krótkoterminowych przedsiębiorstw spadł do około 15% (Rys. 147). Struktura terminowa kredytu ogółem dla przedsiębiorstw pozostaje stabilna – ponad 55% zadłużenia kredytowego stanowi kredyt długoterminowy (Rys. 146).

Kredyt w sektorze przedsiębiorstw **jest silnie skoncentrowany** (45% zadłużenia z tytułu kredytów i pożyczek należy do 100 największych kredytobiorców), przez co zmiany w obrębie grupy największych podmiotów mają istotny wpływ na zadłużenie w całej populacji. W 2005 r. **przedsiębiorstwa największe pod względem zatrudnienia** (2000 i więcej osób) **zredukowały swoje zadłużenie** - o 11%, podczas gdy pozostałe klasy firm zwiększyły wartość zadłużenia kredytowego.

---

[61] Analiza danych pochodzących ze statystyki bankowej wskazuje, że w ostatnich latach wzrastało zainteresowanie kredytem średnioterminowym (z okresem wymagalności powyżej 1 roku do 5 lat). Wzrastający odsetek kredytobiorców długoterminowych może być wynikiem rosnącego zainteresowania właśnie kredytami średnioterminowymi (w 1996 r. kredyt średnioterminowy stanowił 34% kredytu długoterminowego, w 2005 r. już 43%), który przedsiębiorstwa mogą również przeznaczyć na finansowanie działalności bieżącej.

[62] Analiza danych pochodzących ze statystyki bankowej pozwala stwierdzić, że za część spadku nominalnej wartości udzielonych kredytów odpowiadała aprecjacja złotego względem euro i dolara. Po wyłączeniu zmian kursów walut dynamika roczna kredytów ogółem była dodatnia. Ze względu jednakże na brak rozbicia w sprawozdaniu F-01 kredytów i pożyczek na strukturę walutową, nie można jednoznacznie oszacować wpływu zmian na rynku walutowym na kształtowanie się kredytów i pożyczek dla przedsiębiorstw. Z danych statystyki bankowej wynika jednak, że na koniec 2005 r. kredyty walutowe dla przedsiębiorstw stanowił ok. 23% kredytów ogółem. Z uwagi na różnice metodologiczne opracowywania sprawozdań F-01 i statystyki bankowej nie jest możliwe porównywanie wyników analizy szeregów czasowych pochodzących z tych źródeł.

Zadłużenie kredytowe – podstawowe przekroje

W 2005 r. największy wzrost zobowiązań wobec banków nastąpił w sekcjach „Transport" (ponad dwukrotny) i „Handel hurtowy i detaliczny". Nieznacznie zwiększył się również kredyt w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe" (głównie ze względu na wzrost kredytu długoterminowego). Pozostałe sekcje odnotowały spadek zadłużenia z tytułu kredytów ogółem (Rys. 153, Rys. 154). W sekcji „Budownictwo" spadek ten wynikał ze znaczącej redukcji zadłużenia krótkoterminowego, bowiem kredyt długoterminowy w tej branży zwiększył się – o 20% r/r.

W klasie wyspecjalizowanych eksporterów kredyt ogółem wzrósł o 40% w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku. Wśród nieeksporterów zadłużenie kredytowe spadło (Rys. 156).

W sektorze prywatnym nastąpił wzrost kredytu długo- i krótkoterminowego. Natomiast wśród przedsiębiorstw publicznych od 8 kwartałów zadłużenie kredytowe zmniejsza się (Rys. 155). Spadek ten wynika zarówno ze zmniejszenia się liczebności sektora publicznego, jak i z redukcji zobowiązań wobec banków w przedsiębiorstwach publicznych, które działały w latach 2004-2005.

W przekroju wg wielkości zatrudnienia spadek zadłużenia z tytułu kredytów bankowych odnotowała wyłącznie grupa przedsiębiorstw największych (zatr. powyżej 2000 osób). W grupie tej redukcja zadłużenia obserwowana był wraz z dynamicznie rosnącymi środkami pieniężnymi (o 58% w 2004 r. i o 21% w 2005 r.). W pozostałych klasach (w przedsiębiorstwach zatrudniających poniżej 2000 osób) zadłużenie wzrosło (Rys. 152). W grupie firm zatrudniających do 250 osób, gdzie kredyt ogółem zwiększył się o 3,2% (najwięcej w relacji do pozostałych klas) środki pieniężne zwiększyły się o 10% (najmniej w porównaniu do pozostałych klas).

Aneks statystyczny

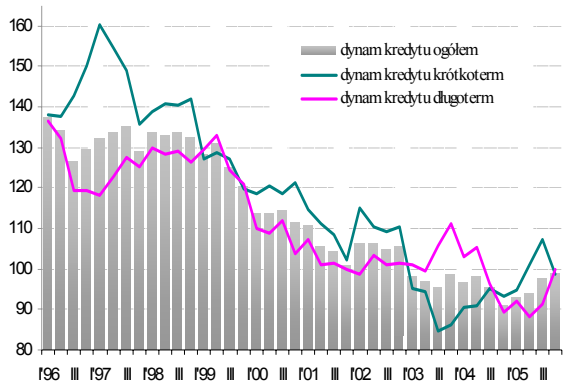

Rys. 145 Dynamika roczna kredytów i pożyczek[63] w ujęciu nominalnym. Dane zagregowane. Analogiczny kwartał roku poprzedniego = 100%

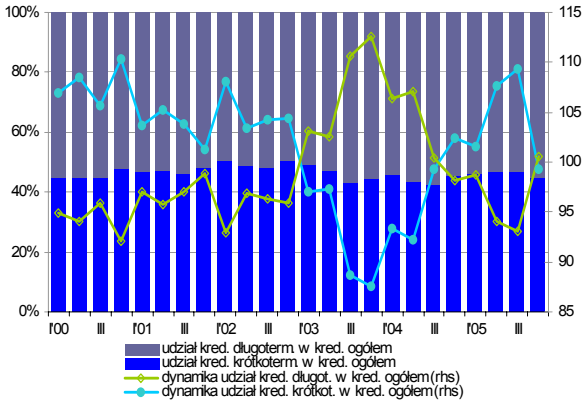

Rys. 146 Udział kredytów długoterminowych i krótkoterminowych w kredytach ogółem oraz dynamika udziałów. Dane zagregowane

[63] Analizując zadłużenie przedsiębiorstw należy mieć na uwadze, że w 1999 r. ze statystyk próby GUS wyłączono przedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 50 osób. W 2002 r. dokonano następnej zmiany metodologicznej gromadzenia danych, do tego roku w zadłużeniu kredytowym były zobowiązania tylko kredytowe, natomiast od 2002 r. w tę kategorię włączono również zadłużenie z tytułu pożyczek.

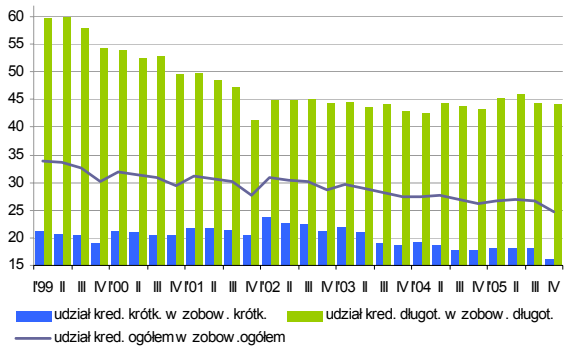

Rys. 147 Udział kredytów w zobowiązaniach. Dane zagregowane

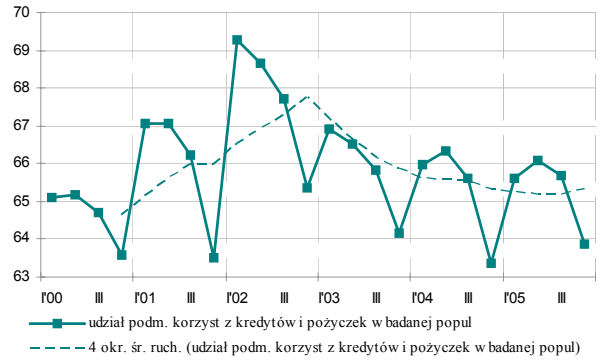

Rys. 148 Udział przedsiębiorstw korzystających z kredytów i pożyczek ogółem. Dane jednostkowe

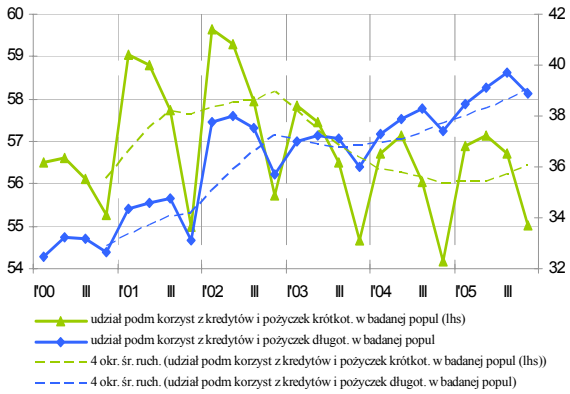

Rys. 149 Udział przedsiębiorstw korzystających z kredytów i pożyczek długo- i krótkoterminowych. Dane jednostkowe

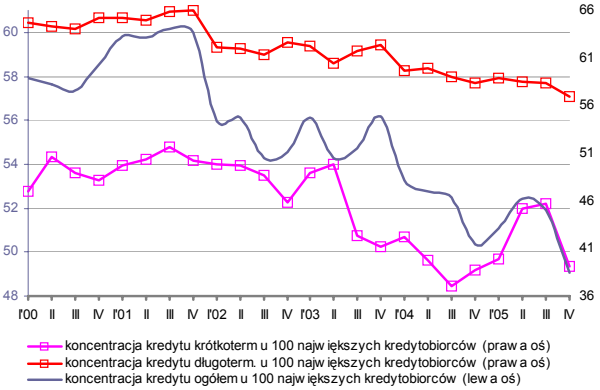

Rys. 150 Koncentracja kredytu w próbie 100 największych kredytobiorców (koncentracja rodzaju kredytu policzona została w próbie 100 największych kredytobiorców analizowanego kredytu). Dane jednostkowe

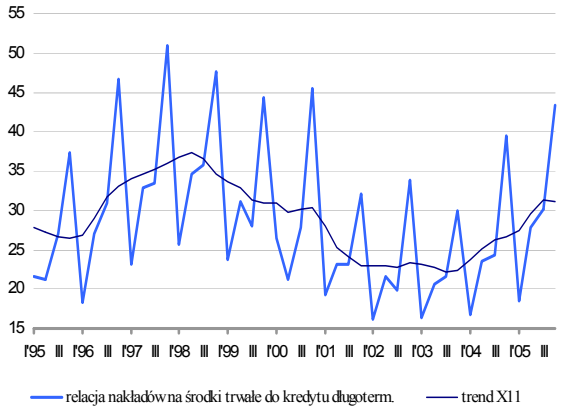

Rys. 151 Relacja nakładów na środki trwałe do długoterminowych kredytów i pożyczek. Dane zagregowane, w %

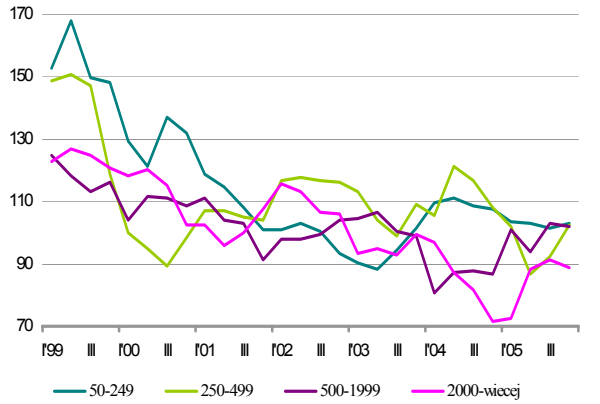

Rys. 152 Dynamika roczna nominalna kredytów i pożyczek ogółem wg wielkości zatrudnienia. Dane zagregowane

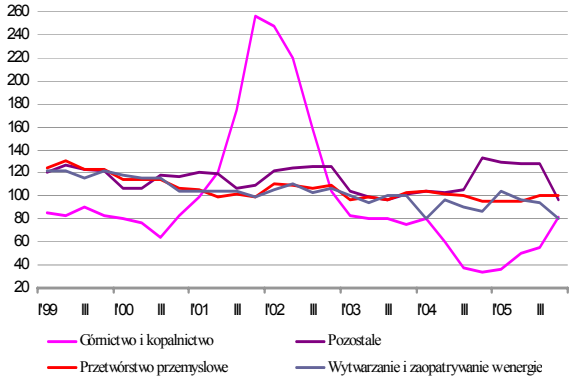

Rys. 153 Dynamika roczna nominalna kredytów i pożyczek ogółem w sekcjach PKD. Dane zagregowane

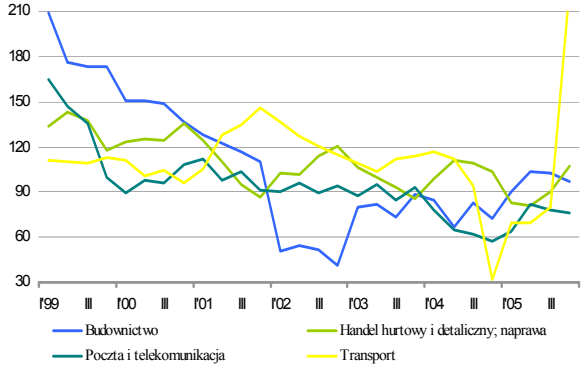

Rys. 154 Dynamika roczna nominalna kredytów i pożyczek ogółem w sekcjach PKD. Dane zagregowane

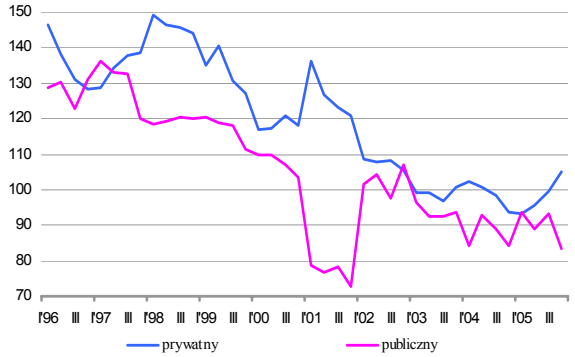

Rys. 155 Dynamika roczna nominalna kredytów i pożyczek ogółem wg sektora własności. Dane zagregowane

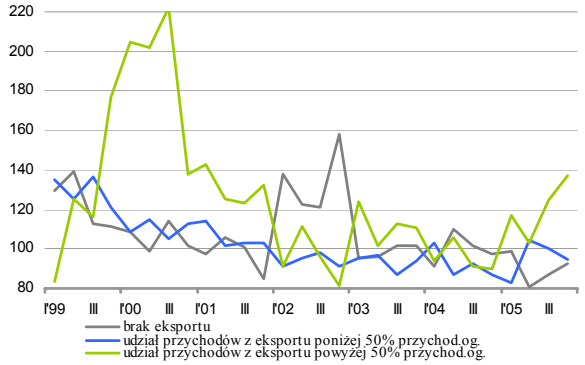

Rys. 156 Dynamika roczna nominalna kredytów i pożyczek ogółem wg klasy eksporterów. Dane zagregowane

Tab. 22 Dynamika roczna kredytów i pożyczek w IV kw. 2005 r. Dane zagregowane. Analogiczny kwartał roku poprzedniego = 100%[64]

		dynamika inwestycji	dynamika kredytów ogółem	dynamika kredytów długoterm.	dynamika kredytów krótkoterm.
	OGÓŁEM	107,9	99,2	99,8	98,6
forma własności	Skarbu Państwa	97,2	72,6	69,9	79,7
	państwowych osób prawnych	134,7	123,3	143,4	94,0
	prywatna krajowa	104,2	103,7	105,2	102,2
	samorządowa	120,3	105,0	101,3	116,9
	zagraniczna	109,4	106,4	113,3	100,5
sektor	prywatny	106,8	104,9	108,5	101,4
	publiczny	111,9	83,5	82,8	85,1
eksport	eksporterzy	105,6	103,6	109,2	99,0
	nieeksporterzy	112,2	92,6	90,6	97,3
udział przychodów z eksportu w przychodach ogółem (w %)	1-49	102,2	94,8	98,5	91,6
	50-100	115,0	137,2	156,0	124,6
sekcja PKD	Budownictwo	128,4	96,9	120,1	87,0
	Górnictwo i kopalnictwo	130,6	81,2	92,7	70,9
	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa	115,9	107,5	104,5	109,2
	Poczta i telekomunikacja	96,4	76,2	78,0	71,0
	Pozostałe	110,5	96,7	94,8	105,0
	Przetwórstwo przemysłowe	104,1	100,6	103,7	98,3
	Transport	114,5	224,8	284,4	137,7
	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energie	105,2	80,6	82,8	72,7
udział w przychodach badanej populacji	kl3	108,4	103,2	107,7	99,5
	kl4	106,5	104,2	105,0	103,4
	kl5	102,5	106,7	99,3	116,1
	kl6	223,7	198,0	179,5	215,4
	kl2	110,4	90,9	91,9	88,8
	kl1	101,6	80,3	84,0	57,1
liczba zatrudnionych	50-249	105,6	103,2	102,9	103,6
	250-499	104,5	102,6	106,9	97,5
	500-1999	103,8	101,9	102,5	101,2
	2000-wiecej	117,2	88,8	88,6	89,3

[64] kl1 – największe przedsiębiorstwa (udział w przychodach populacji od 1 do 9,99%)
kl2 – (udział w przychodach populacji od 0,1 do 0,99%)
kl3 – (udział w przychodach populacji od 0,01 do 0,09%)
kl4 – (udział w przychodach populacji od 0,001 do 0,009%)
kl5 – (udział w przychodach populacji od 0,0001 do 0,0009%)
kl6 – najmniejsze przedsiębiorstwa (u dział w przychodach populacji od 0,00001 do 0,00009%)

X. WSKAŹNIKI POKRYCIA ZADŁUŻENIA KREDYTOWEGO

W 2005 r. korzystnie kształtowały się wskaźniki bezpieczeństwa kredytowego:

Wskaźnik zadłużenia ogólnego[65] ukształtował się, głównie ze względu na spadek wskaźnika zadłużenia krótkoterminowego, na poziomie 40% - najniższym w całej historii badań (Rys. 157)[66]. Na obniżenie tego wskaźnika złożył się z jednej strony spadek zadłużenia z tytułu kredytów bankowych[67], z drugiej strony odnotowano prawie 10% wzrost aktywów przedsiębiorstw. Na poziomie jednostkowym wskaźnik ogólnego zadłużenia poniżej 50% posiadało ponad 55% przedsiębiorstw (Rys. 162).

Na koniec 2005 r. wskaźnik zadłużenia kapitału własnego[68] ukształtował się na poziomie 65%. Przy czym około 62% przedsiębiorstw posiadało 100%-owe pokrycie zobowiązań kapitałami własnymi (Rys. 161).

Wskaźnik zadłużenia długoterminowego[69] wykazywał tendencję spadkową. Na koniec 2005 r. osiągnął wartość 20%.

Od 2002 r. **wskaźnik pokrycia kredytów przez cash flow[70] dynamicznie rósł.** W 2005 r., dzięki dobrym wynikom finansowym oraz malejącej wartości zadłużenia, wskaźnik pokrycia kredytów przez CF **osiągnął jeden z najwyższych poziomów w historii badań – 98%.** (Rys. 158). Poprawie uległ również wskaźnik pokrycia kredytów środkami pieniężnymi[71]. W 2005 r. wskaźnik osiągnął najwyższy poziom w historii badań – 70% (Rys. 160).

W 2005 r. wskaźnik pokrycia zadłużenia kredytowego i pożyczkowego przez aktywa trwałe[72] osiągnął poziom – 6,4. W ostatnich kilku kwartałach dynamika roczna i kwartalna aktywów trwałych była zawsze powyżej dynamiki kredytów i pożyczek. W IV kw. 2005 r. spadek kredytów i pożyczek oraz wzrost aktywów trwałych wpłynęły na wzrost wskaźnika pokrycia III stopnia do najwyższego poziomu w historii badań (por. Rys. 159).

Wskaźniki pokrycia zadłużenia kredytowego- podstawowe przekroje

W 2005 r. widoczne są różnice w poziomie wskaźników pokrycia (I – III stopnia) pomiędzy klasami przedsiębiorstw we wszystkich klasyfikacjach (Tab. 23). Wśród form własności najwyższe wskaźniki pokrycia odnotowały przedsiębiorstwa z grupy państwowych osób prawnych, przedsiębiorstwa samorządowe i podmioty z udziałem kapitału zagranicznego. Relatywnie niskie wskaźniki zaobserwowano wśród krajowych przedsiębiorstw prywatnych.

W IV kwartale 2005 r. we wszystkich sekcjach PKD wskaźniki pokrycia były na wysokich poziomach, i tylko w sekcji „Pozostałe", skupiającej przedsiębiorstwa usługowe, wskaźnik pokrycia kredytów przez cash flow ukształtował się nieznacznie powyżej 50%.

---

[65] Wskaźnik ogólnego zadłużenia obliczony został jako relacja zobowiązań ogółem do aktywów ogółem wyrażona w procentach.
[66] W literaturze uznaje się, że wskaźnik zadłużenia ogólnego powinien oscylować wokół 50% (nie przekraczając 60-70%).
[67] O przyczynach spadku zadłużenia z tytułu kredytów piszemy w rozdziale „Zadłużenie kredytowe przedsiębiorstw".
[68] Wskaźnik zadłużenia kapitału własnego obliczono jako relację zobowiązań ogółem do kapitału własnego.
[69] Wskaźnik zadłużenia długoterminowego obliczono jako relację zobowiązań długoterminowych do kapitału własnego.
[70], Wskaźnik pokrycia obsługi kredytu z Cash flow (wskaźnik pokrycia I stopnia) obliczono jako relację wyniku netto plus amortyzacja do kredytów i pożyczek wyrażoną w procentach (z uwagi na brak danych o ratach kredytu przypadających do spłaty w bieżącym okresie w mianowniku ujęto sumę kredytów i pożyczek)
[71] Wskaźnik pokrycia zadłużenia kredytowego środkami pieniężnymi (wsk. pokrycia II) obliczono jako relację środków pieniężnych do kredytów i pożyczek wyrażoną w procentach
[72] Wskaźnik pokrycia zadłużenia kredytowego aktywami (wsk. pokrycia III) wyraża relacja aktywów trwałych do kredytów i pożyczek

Wśród przedsiębiorstw sklasyfikowanych według wielkości zatrudnienia we wszystkich klasach wskaźnik pokrycia I stopnia ukształtował się powyżej 66%.

Analiza wskaźników zadłużenia w podstawowych przekrojach wskazuje, że wśród przedsiębiorstw w przekroju według formy własności najniższe wskaźniki zadłużenia miały przedsiębiorstwa samorządowe, najwyższe podmioty z udziałem kapitału zagranicznego. Wśród przedsiębiorstw sklasyfikowanych według sekcji PKD najwyższe wskaźniki zadłużenia odnotowały przedsiębiorstwa z sekcji „Budownictwo", „Handel i naprawy" oraz „Transport". Najniższy wskaźnik zadłużenia miały przedsiębiorstwa z sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę", „Pozostałe" i „Górnictwo i kopalnictwo" (Tab. 23).

Wśród przedsiębiorstw w przekroju wg wielkości zatrudnienia wszystkie z analizowanych wskaźników pokrycia zadłużenia były na zbliżonych poziomach we wszystkich analizowanych klasach przedsiębiorstw, przy czym w klasie przedsiębiorstw największych (zatr. ponad 2000 osób) wskaźnik zadłużenia ogółem wyniósł 36,7%, a wśród przedsiębiorstw o zatrudnieniu 250-500 osiągnął 45%.

Aneks statystyczny

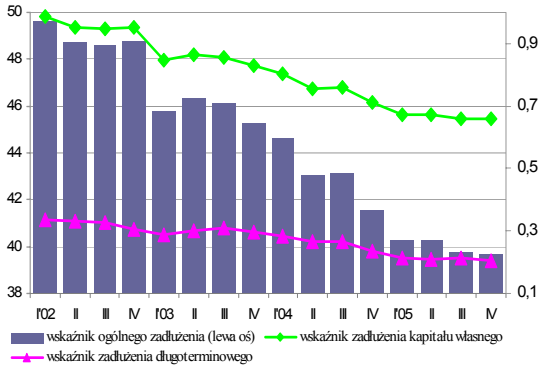

Rys. 157. Miary zadłużenia. Dane zagregowane. Populacja
*Wsk. ogólnego zadłużenia = zobowiązania ogółem / aktywa ogółem*100*
Wsk. zadłużenia kapitału własnego = zobowiązania ogółem / kapitał własny
Wsk. zadłużenia długoterminowego = zobowiązania długoterminowe / kapitał własny

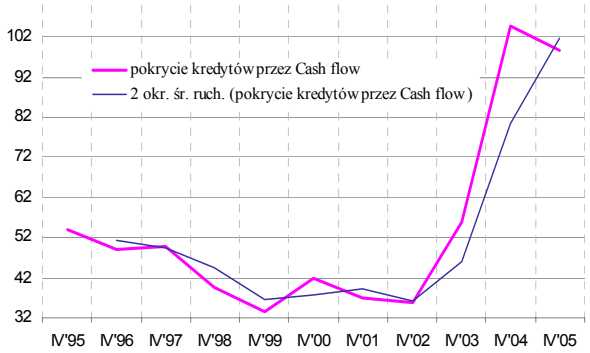

Rys. 158. Pokrycie kredytów cash flow. Dane zagregowane. Populacja *Z uwagi na brak danych o ratach kredytu przypadających do spłaty w bieżącym okresie, wskaźnik pokrycia obsługi kredytu z Cash flow obliczono jako Wsk. pokrycia I=(wynik netto + amortyzacja)/kredyty i pożyczki*100.*

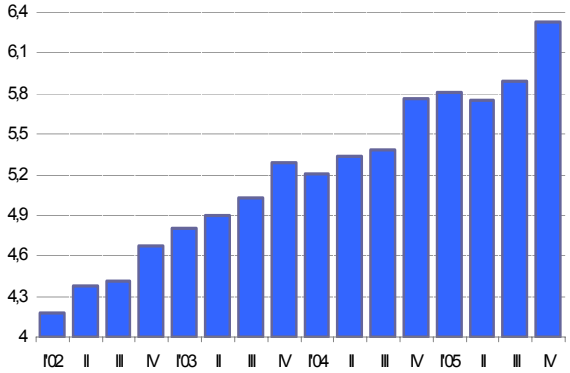

Rys. 159. Pokrycie kredytów aktywami trwałymi. Dane zagregowane. Populacja
Wsk. pokrycia III = aktywa trwałe / kredyty i pożyczki

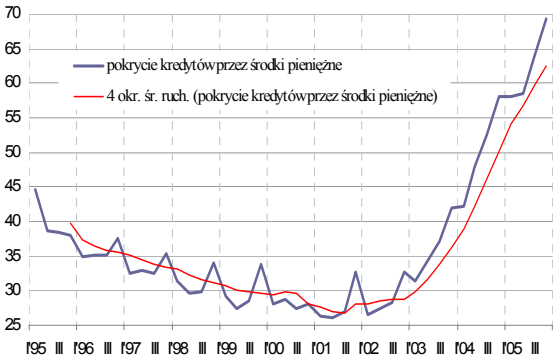

Rys. 160. Pokrycie kredytów środkami pieniężnymi. Dane zagregowane. Populacja
*Wsk. pokrycia II = środki pieniężne / kredyty i pożyczki*100.*

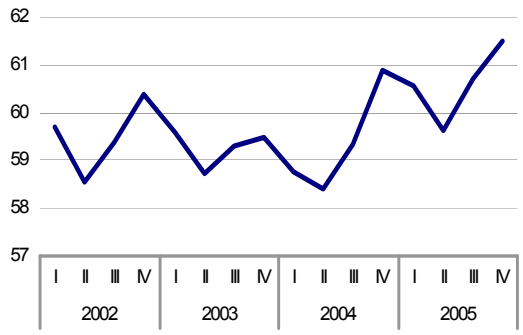

Rys. 161 Odsetek przedsiębiorstw, których relacja zadłużenia do kapitału własnego nie przekracza 1,0. Dane jednostkowe

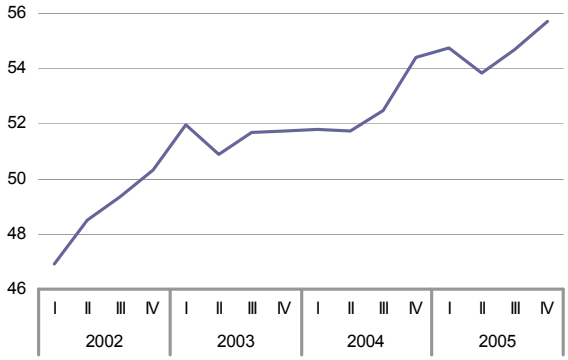

Rys. 162 Odsetek przedsiębiorstw, których wskaźnik zadłużenia ogółem nie przekracza 50%. Dane jednostkowe

Tab. 23 Wskaźniki pokrycia zadłużenia kredytowego w podstawowych klasyfikacjach w IV kw. 2005 r. Dane zagregowane

		pokrycie kredytów przez Cash flow	pokrycie kredytów przez środki pieniężne	pokrycie kredytów aktywami trwalymi	wskaźnik ogólnego zadłużenia	wskaźnik zadłużenia kapitału własnego	wskaźnik zadłużenia długoterminowego
	OGOŁEM	98,6	69,4	633,2	39,7	0,7	0,20
forma własności	**Skarbu Państwa**	78,7	56,9	800,7	33,4	0,5	0,20
	państwowych osób prawnych	141,6	185,7	1190,3	36,7	0,6	0,30
	prywatna krajowa	89,6	55,2	518,5	40,2	0,7	0,18
	samorządowa	103,7	109,8	1324,0	16,5	0,2	0,07
	zagraniczna	111,9	72,0	576,9	44,9	0,8	0,22
sektor	**prywatny**	99,3	62,5	543,8	42,4	0,7	0,20
	publiczny	96,5	93,5	945,2	32,6	0,5	0,21
eksport	**eksporterzy**	112,3	69,4	548,9	41,4	0,7	0,17
	nieeksporterzy	75,5	69,4	776,2	37,1	0,6	0,25
udział przychodów z eksportu w przychodach ogółem (w%)	**1-49**	115,9	74,3	593,5	39,6	0,7	0,16
	50-100	102,9	56,5	431,7	47,1	0,9	0,19
sekcja PKD	**Budownictwo**	89,2	224,6	471,6	54,0	1,2	0,11
	Górnictwo i kopalnictwo	1071,9	684,3	4929,6	27,6	0,4	0,08
	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa	62,3	71,5	378,0	56,1	1,3	0,22
	Poczta i telekomunikacja	395,7	118,5	1960,0	40,6	0,7	0,36
	Pozostałe	52,7	67,5	855,2	25,6	0,3	0,19
	Przetwórstwo przemysłowe	98,3	52,1	428,0	42,2	0,7	0,15
	Transport	84,3	91,8	954,3	55,6	1,3	0,79
	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energie	92,5	60,6	825,4	24,8	0,3	0,16
udział w przychodach badanej populacji	**kl3**	91,3	60,4	509,5	42,2	0,7	0,21
	kl4	68,7	63,2	545,4	37,3	0,6	0,16
	kl5	49,6	68,8	549,2	41,1	0,7	0,15
	kl6	-119,9	39,0	387,8	68,8	2,2	0,32
	kl1	134,9	93,1	846,3	39,6	0,7	0,24
	kl2	233,3	48,9	1234,5	36,6	0,6	0,24
liczba zatrudnionych	**2000-wiecej**	181,2	108,6	1208,6	36,7	0,6	0,22
	250-499	67,1	50,9	420,0	44,9	0,8	0,29
	50-249	68,4	60,2	494,4	40,6	0,7	0,17
	500-1999	102,1	64,3	541,3	38,7	0,6	0,16

XI. UDZIAŁ FIRM Z KAPITAŁEM ZAGRANICZNYM W WYNIKACH SEKTORA PRZEDSIĘBIORSTW

W 2005 r. w sektorze przedsiębiorstw zatrudniających ponad 49 osób było 15,6% przedsiębiorstw z większościowym udziałem kapitału zagranicznego *PZ*, co oznacza wzrost w stosunku do 2004 r. o 0,8 pp. Przyrost nowo utworzonych *PZ* był w 2005 r. nieco słabszy niż w 2004 r. Wolniej rosła jednak również liczba nowych przedsiębiorstw krajowych (Rys. 163).

PZ działające na rynku polskim są średnio większe (pod względem przychodów) niż pozostałe firmy, z wyłączeniem jednak przedsiębiorstw należących do Skarbu Państwa (Rys. 164). Również nowo utworzone *PZ* uzyskiwały w ciągu ostatnich lat średnio wyższe przychody niż pozostałe nowe jednostki. Trzeba też zauważyć, że w 2005 r. przeciętny poziom przychodów wypracowanych przez grupę nowych *PZ* obniżył się w relacji do lat 2003-2004. Zjawisko takie odnotowano również wśród pozostałych nowych jednostek (Rys. 165).

Najwięcej *PZ* powstało w następujących branżach: „Handel hurtowy i komisowy z wyjątkiem handlu pojazdami mechanicznymi", „Budownictwo" i „Pozostałe usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej" (te 3 działy skupiły 30% nowo utworzonych firm). Zwłaszcza w branży budowlanej pojawiło się w 2005 r. wyraźnie więcej *PZ* niż w 2004 r.; branża ta pozostaje zdominowana przez firmy krajowe (Tab. 4).

W 2005 r. **sektor *PZ*** wypracował 38% przychodów populacji (Rys. 166). Jeśli chodzi o strukturę przyrostu, to **wzrost przychodów osiągnięty przez te firmy stanowił 62% przyrostu przychodów całej próby**, **a przyrost sprzedaży na eksport stanowił 60% przyrostu eksportu próby**. Trzeba przy tym zauważyć, że już od 2002 r. udział przyrostu przychodów *PZ* w przyroście przychodów populacji był wyższy od wkładu pozostałych form własności. Inna sytuacja była w przypadku eksportu. W latach 2001-2004 udział przyrostu eksportu w *PZ* w przyroście eksportu populacji był nawet wyższy niż w 2005 r., co wynika m.in. z faktu wzrostu liczby eksporterów w sektorze przedsiębiorstw.

Przychody *PZ* stanowiły ponad 50% przychodów w 10 z 50 działów PKD – Tab. 5. Największy udział w rynku przedsiębiorstwa te osiągnęły w branżach: „Produkcja wyrobów tytoniowych" (99% przychodów branży), „Produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep" (94%) oraz „Wynajem maszyn i urządzeń bez obsługi operatorskiej" (84%).

PZ wywarły też znaczący wpływ na zmiany wielkości zatrudnienia i poziom płac sektora przedsiębiorstw. *PZ* uzyskały bowiem większy przyrost zatrudnienia niż odnotowano w całej próbie (było to możliwe ponieważ w firmach Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych zatrudnienie spadło) oraz 83% udział w przyroście funduszu wynagrodzeń (mierzonego kosztami wynagrodzeń).

Z analizy mikroekonomicznej wynika, że **znacząca część przyrostu przychodów i zatrudnienia była związana z powstaniem** (w tym również w wyniku prywatyzacji) **nowych *PZ*** (w 2005 r. liczba *PZ* zwiększyła się o ponad 6%). Niemniej jednak, analiza wariancji[73] na danych jednostkowych (po wyeliminowaniu zmian własnościowych) wykazała, że *PZ* odznaczają się średnio wyższą dynamiką przychodów, wyższym udziałem eksportu w przychodach, wyższą rentownością i produktywnością oraz wyższą dynamiką zatrudnienia niż pozo-

[73] Analiza wariancji potwierdziła istnienie statystycznie istotnych różnic między formami własności dla każdej z badanych zmiennych. W przypadku każdej z tych zmiennych *PZ* osiągnęły lepszy wynik niż pozostałe formy własności.

stałe firmy (Tab. 24). Również **w latach 2002-2004 *PZ* uzyskiwały średnio lepsze wyniki[74] niż pozostałe przedsiębiorstwa.** Nie widać jednak pogłębiania się różnic między *PZ* i pozostałymi przedsiębiorstwami. Porównanie wskaźników rentowności i produktywności w latach 2002-2005 (Rys. 169) sugeruje utrzymywanie się stabilnej (niepogłębiającej się) różnicy na korzyść *PZ*.

Tab. 24 Porównanie wybranych wskaźników aktywności ekonomicznej w pięciu formach własności dane pokazują średnie rozkładów po usunięciu przypadków skrajnych (po 1% z każdego krańca rozkładu niezależnie dla każdej zmiennej) dla podgrupy przedsiębiorstw, które sprawozdawały się nieprzerwanie w latach 2004-2005 i w tym czasie utrzymały niezmienioną formę własności (tj. po wyeliminowaniu zmian własnościowych)

formy własności	*liczebność*		dynamika przychodów ogółem	udział eksportu w sprzedaży	wskaźnik rentowności obrotu brutto	relacja sprzedaży do zatrudnienia (w tys.PLN/os.mies.)	dynamika zatrudnienia
	całej grupy	*pod-grupy*					
przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego (*PZ*)	*2433*	*2033*	103,9	38,9	3,9	40,2	102,9
prywatne krajowe	*11354*	*9590*	102,5	11,6	3,0	21,5	98,6
samorządowe	*687*	*652*	103,1	0,5	0,6	10,0	98,3
państwowe osób prawnych	*664*	*596*	99,3	7,9	-0,2	16,6	95,3
Skarbu Państwa	*444*	*399*	100,7	10,9	-0,3	18,6	96,9

Aneks statystyczny

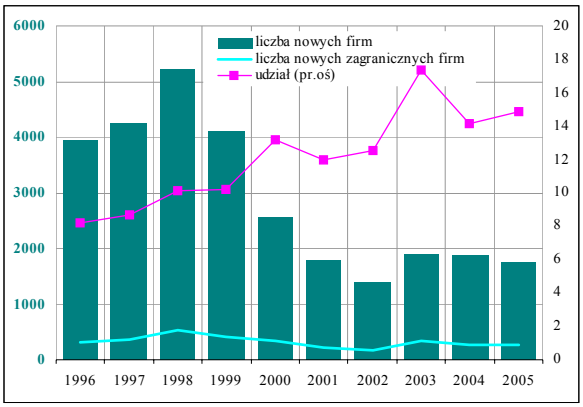

Rys. 163 Nowe przedsiębiorstwa w całej populacji i w grupie *PZ* wraz z udziałem nowych *PZ* w sumie nowych firm populacji

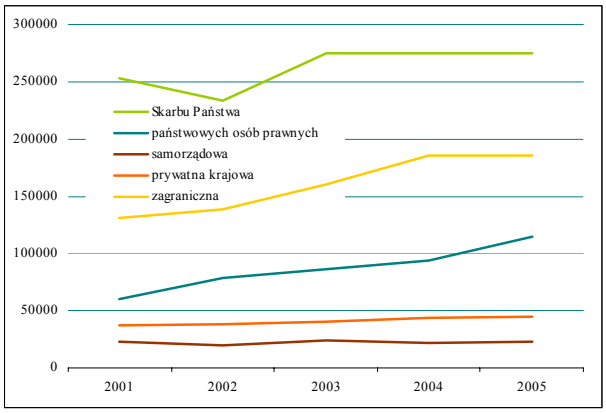

Rys. 164 Średni poziom przychodów w poszczególnych formach własności (wielkości w cenach stałych z 2001 r.)

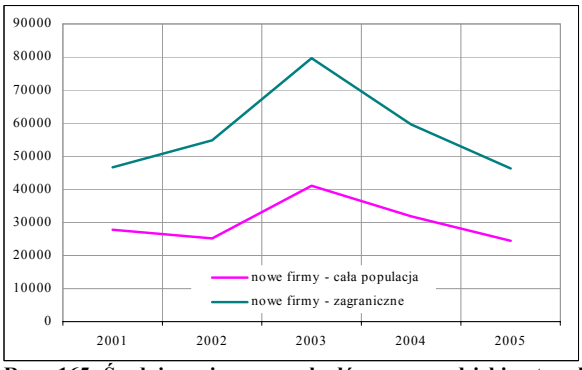

Rys. 165 Średni poziom przychodów w przedsiębiorstwach nowozałożonych w grupie *PZ* i w całej populacji (wielkości w cenach stałych z 2001 r.)

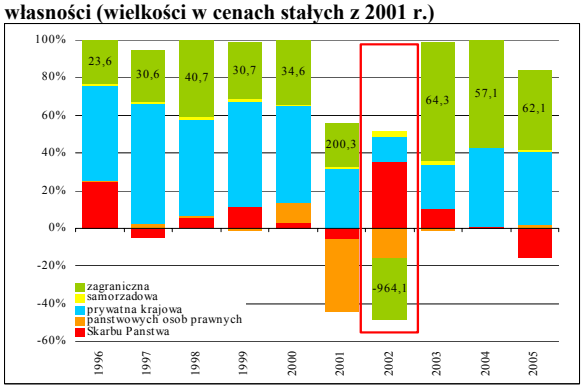

Rys. 166 Udział poszczególnych form własności w przyroście przychodów ogółem populacji[75]

[74] Chodzi o wskaźniki wymienione w Tab. 24 dotyczące grupy przedsiębiorstw istniejących nieprzerwanie w dwóch kolejnych latach i nie zmieniających w tym czasie formy własności

[75] W 2002 r. w całej populacji odnotowano spadek wielu kategorii ekonomicznych, w tym: przychodów i kosztów wynagrodzeń.

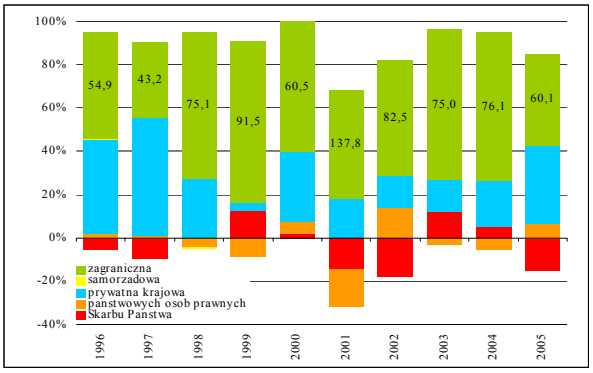

Rys. 167 Udział poszczególnych form własności w przyroście eksportu populacji

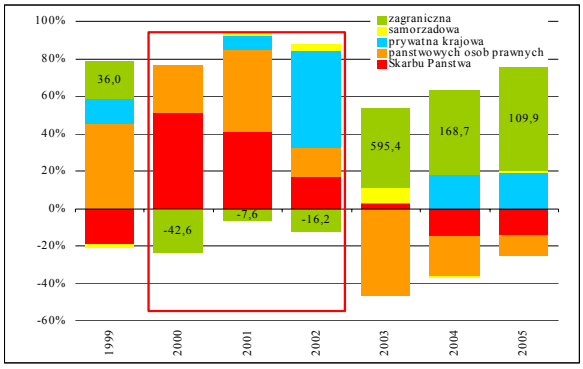

Rys. 168 Udział poszczególnych form własności w przyroście zatrudnienia populacji[76]

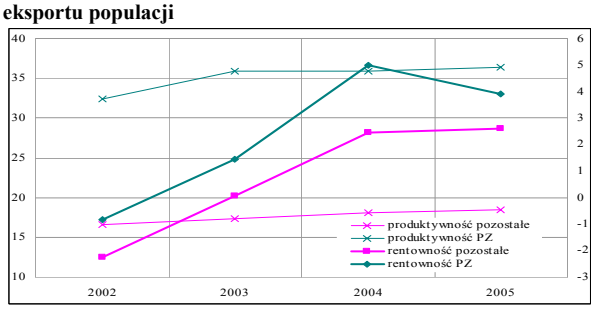

Rys. 169 Wskaźniki rentowności obrotu brutto oraz relacja sprzedaży do zatrudnienia (produktywność) w grupie *PZ* oraz w pozostałych przedsiębiorstwach

Tab. 25 Zmiany udziału w rynku w przekroju branżowym

dział PKD	udział liczby *PZ* w sumie firm w danym dziale w 2005 r.	różnica 2005-2004	udział *PZ* w przychodach danego działu w 2005	różnica 2005-2004
Kopalnictwo rud metali	0,0	0,0	0,0	0,0
Wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego, łącznie z dział. usługową	0,0	0,0	0,0	0,0
Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	0,9	0,5	3,1	0,6
Obsługa nieruchomości	2,3	-1,5	3,5	-2,1
Budownictwo	4,6	0,5	25,4	1,8
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	6,1	1,4	22,1	5,2
Transport wodny	7,7	**-15,4**	3,0	-5,5
Transport lądowy, transport rurociągowy	8,3	0,4	10,6	1,1
Nauka	8,3	-2,8	12,2	-0,2
Odprowadzanie ścieków, wywóz odpadów, usługi sanitarne i pokrewne	8,4	-0,5	14,2	-2,3
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energie elektryczna, gaz, wodę	9,4	1,6	11,7	-0,7
Handel detaliczny z wyjątkiem sprzedaży pojazdów mech. i motocykli	9,6	1,0	54,2	1,7
Wytwarzanie koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych	10,0	-3,6	0,4	0,0
Górnictwo węgla kamiennego i brunatnego, wydobywanie torfu	10,7	0,4	0,7	-0,1
Sprzedaż, obsługa naprawa pojazdów mech. i motocykli, sprzedaż detaliczna paliw	11,1	-1,0	48,0	-2,9
Pozostałe górnictwo i kopalnictwo	11,4	-0,9	12,5	-3,1
Działalność związana z kultura, rekreacja i sportem	12,3	3,6	5,1	0,2
Produkcja skór wyprawionych i wyrobów ze skór wyprawionych	12,7	1,2	17,6	-1,2
Edukacja	13,0	**-8,7**	14,8	**-10,5**
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	13,5	1,0	39,8	0,9
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	14,6	-0,9	18,7	-2,6
Pozostała działalność usługowa	14,9	3,1	36,6	7,8
Hotele i restauracje	15,3	1,3	39,5	0,0

[76] W latach 2000-02 odnotowano spadek zatrudnienia.

Produkcja drewna i wyrobów z drewna	15,3	-0,7	45,4	2,7
Produkcja metali	15,5	-3,6	48,8	**-10,2**
Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej nie sklasyfikowana	15,8	1,9	42,5	2,5
Pozostałe usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	15,8	1,2	30,3	-2,0
Transport lotniczy	16,7	**-8,3**	5,7	0,9
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyjątkiem maszyn i urządzeń	16,8	1,2	32,7	0,7
Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich	16,9	-1,7	25,3	1,4
Handel hurtowy i komisowy z wyjątkiem handlu pojazdami mech.	18,1	0,5	38,1	-0,1
Zagospodarowanie odpadów	20,0	-3,3	30,7	3,4
Włókiennictwo	20,9	1,4	29,7	2,0
Produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych. zegarów	21,1	4,4	48,0	9,5
Produkcja mebli, działalność produkcyjna, gdzie indziej nie sklasyfikowana	21,7	0,4	51,3	0,9
Działalność wspomagająca transport, działalność związana z turystyka	23,3	-1,0	39,4	1,6
Produkcja wyrobów chemicznych	25,4	0,7	47,2	1,2
Działalność wydawnicza, poligrafia i reprodukcja	26,0	2,6	43,5	-0,8
Informatyka	26,3	4,3	34,8	-0,9
Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	28,0	1,1	57,5	-0,7
Produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych	28,2	4,2	73,2	-7,4
Produkcja maszyn biurowych i komputerów	28,6	**15,2**	10,7	3,2
Produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych pozostałych	28,7	0,6	58,5	1,4
Poczta i telekomunikacja	30,0	5,9	35,3	**31,1**
Produkcja masy celulozowej, papieru oraz wyrobów z papieru	30,8	-0,8	70,8	-1,6
Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej, gdzie indziej nie sklasyfikowana	30,8	3,0	63,8	2,7
Produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep	47,3	0,4	94,0	-0,6
Wynajem maszyn i urządzeń bez obsługi operatorskiej	50,0	**13,2**	83,9	6,6
Produkcja wyrobów tytoniowych	60,0	0,0	99,0	1,3

Tab. 26 Struktura nowych *PZ* wg działów PKD

dział PKD	2001	2002	2003	2004	2005
Produkcja masy celulozowej, papieru oraz wyrobów z papieru	0,2	0,4	0,1	0,2	0,0
Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	0,1		0,1	0,1	0,0
Zagospodarowanie odpadów					0,0
Górnictwo węgla kamiennego i brunatnego, wydobywanie torfu	0,2	0,1	0,3	0,2	0,1
Transport lądowy, transport rurociągowy			0,1		0,1
Transport lotniczy	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Włókiennictwo	0,1				0,1
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energie elektryczna, gaz, wodę	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1
Kopalnictwo rud metali	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2
Wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego, łącznie z dział. usługową	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Edukacja	0,8	0,6	0,4	0,2	0,2
Odprowadzanie ścieków, wywóz odpadów, usługi sanitarne i pokrewne	0,6	0,6	0,6	0,6	0,2
Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	0,2	0,5	0,7	0,5	0,2
Wynajem maszyn i urządzeń bez obsługi operatorskiej	1,2	0,6	0,9	0,6	0,2
Poczta i telekomunikacja	0,3	0,1	0,4	0,4	0,3
Produkcja skór wyprawionych i wyrobów ze skór wyprawionych	0,3	0,4	0,8	0,4	0,3
Pozostała działalność usługowa	0,5	0,3	0,2	0,3	0,5
Wytwarzanie koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych	0,4	0,1	0,5	0,2	0,5
Działalność związana z kultura, rekreacja i sportem	0,3	0,7	0,7	0,6	0,7
Informatyka	1,5	0,9	1,2	1,1	0,7
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	1,0	0,9	0,9	0,9	0,7
Produkcja mebli, działalność produkcyjna, gdzie indziej nie sklasyfikowana	0,7	0,7	0,9	1,2	0,8
Produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep	0,3	0,7	0,4	0,6	0,8
Produkcja drewna i wyrobów z drewna	0,6	0,6	0,5	0,7	1,0
Nauka	1,8	1,3	1,4	1,9	1,0

Produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów	0,8	1,4	1,2	0,9	1,1
Produkcja sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych	1,5	1,7	1,0	1,1	1,1
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	0,6	1,3	0,8	0,9	1,2
Działalność wspomagająca transport, działalność związana z turystyka	1,3	0,8	1,0	1,6	1,4
Działalność wydawnicza, poligrafia i reprodukcja	2,1	1,9	1,5	1,3	1,5
Hotele i restauracje	1,1	1,9	1,6	1,5	1,6
Produkcja wyrobów tytoniowych	2,8	2,0	2,1	1,7	1,6
Produkcja maszyn biurowych i komputerów	1,3	1,2	1,7	1,4	1,6
Transport wodny	1,5	1,8	1,6	2,2	1,6
Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich	1,3	1,0	1,4	1,5	1,8
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyjątkiem maszyn i urządzeń	3,2	3,8	2,9	3,0	2,3
Obsługa nieruchomości	3,4	3,0	2,8	2,3	2,3
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	2,9	3,3	3,1	3,3	3,0
Sprzedaż, obsługa naprawa pojazdów mech. i motocykli, sprzedaż detaliczna paliw	3,3	2,0	2,6	2,9	3,4
Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej nie sklasyfikowana	3,5	2,3	3,9	4,0	3,4
Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej, gdzie indziej nie sklasyfikowana	2,9	3,2	3,6	3,6	3,5
Produkcja wyrobów chemicznych	3,8	3,5	3,6	3,6	3,5
Produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych pozostałych	2,6	3,5	2,6	3,9	4,3
Produkcja metali	4,7	5,1	5,4	5,8	6,1
Handel detaliczny z wyjątkiem sprzedaży pojazdów mech. i motocykli	4,0	5,6	4,8	8,5	6,7
Pozostałe górnictwo i kopalnictwo	7,3	5,8	6,9	5,6	6,7
Pozostałe usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	8,5	10,0	10,5	8,8	7,8
Budownictwo	11,4	10,3	8,7	7,7	10,9
Handel hurtowy i komisowy z wyjątkiem handlu pojazdami mech.	12,6	13,3	13,2	11,9	12,5

CHARAKTERYSTYKA POPULACJI, PRZEKSZTAŁCENIA WŁASNOŚCIOWE

Tab. 27 Przekształcenia własnościowe w okresie 2004-2005 (w tabeli zaprezentowano ilość przedsiębiorstw należących do poszczególnych grup)

forma własności		2004					
		Skarbu Państwa	państwowych osób prawnych	samorządowa	prywatna krajowa	z kapitałem zagranicznym (PZ)	nowe w 2005
2005	Skarbu Państwa	405	24	0	5	0	10
	państwowych osób prawnych	14	613	1	15	0	21
	samorządowa	0	2	652	3	0	30
	prywatna krajowa	20	53	5	9779	49	1447
	z kapitałem zagranicznym (PZ)	4	6	2	89	2069	263
	zlikwidowane w 2005	41	104	34	1227	160	0

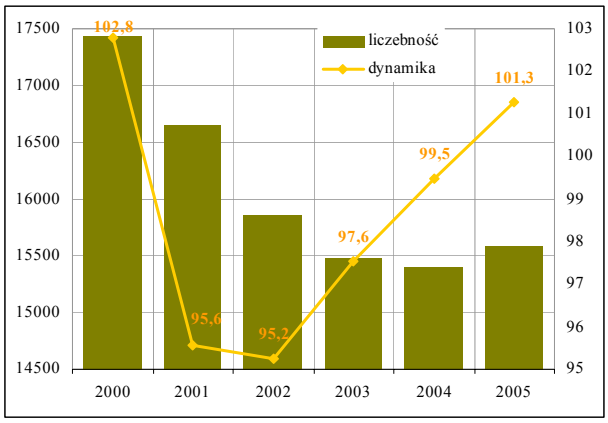

Rys. 170 Liczebność i dynamika liczebności populacji w latach 2000-2005 (lewa oś – liczebność, prawa oś – dynamika)

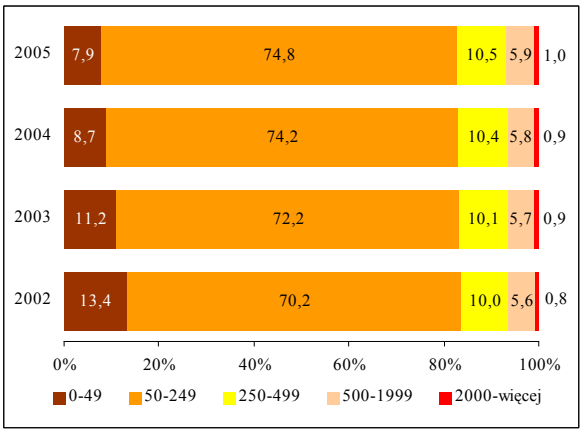

Rys. 171 Struktura populacji wg wielkości zatrudnienia w latach 2002-2005 (0-49= zatrudnienie <=49 osób, 50-249= zatrudnienie >=50 i <=249 osób, etc.)

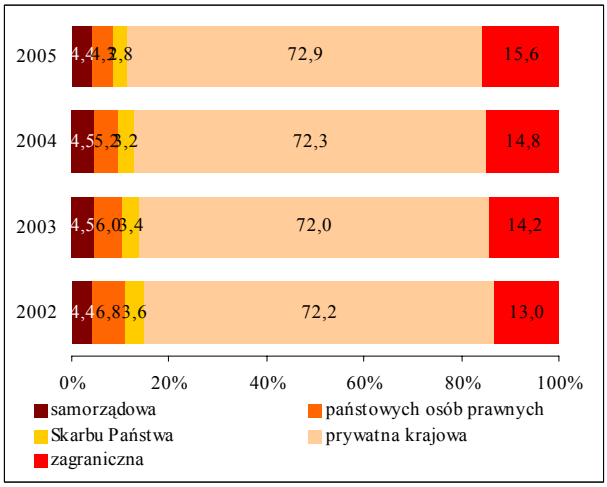

Rys. 172 Struktura populacji wg form własności w latach 2002-2005

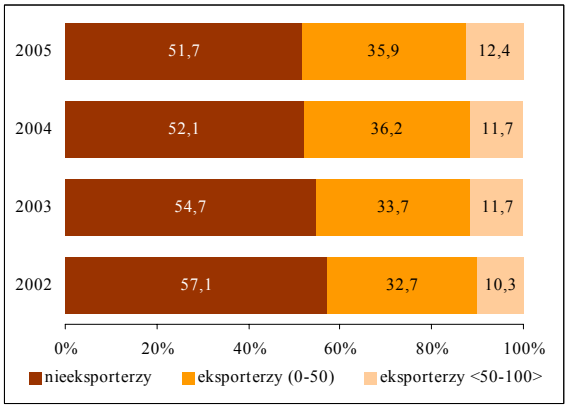

Rys. 173 Struktura populacji wg klas eksportu w latach 2002-2005 [nieeksporterzy – przychody z eksportu=0, eksporterzy (0-50) – eksporterzy z mniej niż 50% udziałem eksportu w przychodach ogółem, eksporterzy<50-100> - eksporterzy z 50% i większym udziałem eksportu w przychodach ogółem]

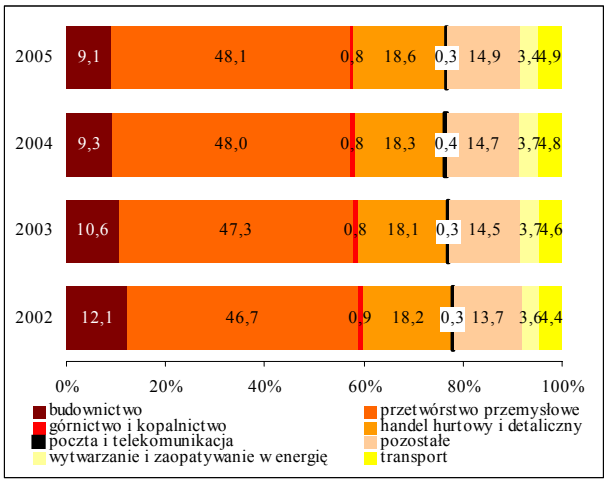

Rys. 174 Struktura populacji wg sekcji PKD w latach 2002-2005

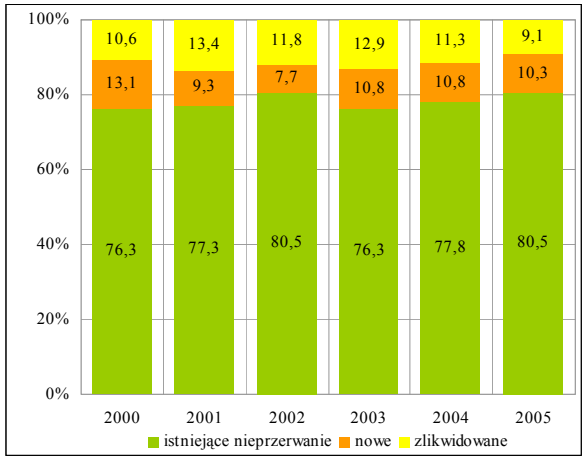

Rys. 175 Struktura populacji – zmiany w ciągu dwóch następujących po sobie lat

SŁOWNIK WAŻNIEJSZYCH TERMINÓW

- CF (cash flow) – wynik finansowy netto powiększony o amortyzację.
- Cykl należności - relacja należności i roszczeń do przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przemnożona przez 360 dni.
- Cykl środków pieniężnych – różnica między cyklem zapasów i cyklem należności a cyklem zobowiązań.
- Cykl zapasów - relacja zapasów ogółem do przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przemnożona przez 360 dni.
- Cykl zobowiązań - relacja zobowiązań krótkoterminowych do przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przemnożona przez 360 dni.
- Dynamika wydajności pracy – relacja realnej dynamiki przychodów do dynamiki zatrudnienia. Jako deflatory użyte zostały: dla poszczególnych działów przemysłu - branżowe wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu, dla „Budownictwa" – wskaźniki cen produkcji budowlano – montażowej, dla „Transportu" – wskaźniki cen transportu, dla „Poczty i telekomunikacji" – wskaźniki cen poczty i telekomunikacji.
- MiU – nakłady inwestycyjne na maszyny i urządzenia.
- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie - koszty wynagrodzeń w roku przypadające miesięcznie na jednego zatrudnionego.
- PZ – przedsiębiorstwa z przewagą kapitału zagranicznego.
- ROA (return on assets) - wskaźnik zwrotu z aktywów- relacja wyniku finansowego netto do aktywów.
- ROE (return on equity) – wskaźnik zwrotu z kapitału - relacja wyniku finansowego netto do kapitałow własnych..
- ROS (return on sales) - wskaźnik zwrotu ze sprzedaży - relacja wyniku finansowego netto do sprzedaży.
- ▪ Wskaźnik kosztów uzyskania przychodów – relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem.
- Wskaźnik ogólnego zadłużenia - relacja zobowiązań ogółem do aktywów ogółem.
- Wskaźnik płynności bieżącej - relacja aktywów obrotowych do zobowiązań krótkoterminowych.
- Wskaźnik płynności gotówkowej - relacja sumy środków pieniężnych i papierów wartościowych do zobowiązań krótkoterminowych.
- Wskaźnik płynności szybkiej - relacja należności i roszczeń powiększonych o środki pieniężne i papiery wartościowe do zobowiązań krótkoterminowych.
- Wskaźnik pokrycia obsługi kredytu Cash flow (wskaźnik pokrycia I stopnia) - relacja wyniku netto plus amortyzacja do kredytów i pożyczek.
- Wskaźnik pokrycia zadłużenia kredytowego aktywami (wsk. pokrycia III stopnia) - relacja aktywów trwałych do kredytów i pożyczek.
- Wskaźnik pokrycia zadłużenia kredytowego środkami pieniężnymi (wsk. pokrycia II stopnia) - relacja środków pieniężnych do kredytów i pożyczek.
- Wskaźnik rentowności obrotu brutto - relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem.
- Wskaźnik rentowności obrotu netto - relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem.
- Wskaźnik zadłużenia długoterminowego - relacja zobowiązań długoterminowych do kapitału własnego.
- Wskaźnik zadłużenia kapitału własnego - relacja zobowiązań ogółem do kapitału własnego.